

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

וזה מרו שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל')

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מונקדת ומפסקת

פרשת בהר - בחקתי תשפ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

כני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגטאון

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'דפס ע"י

**קרן הדפסה
היכל הקודש**

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

חולין, פרק ראשון - הכל שוחטין דף ג עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"

1 בורק סכין ונתן לו - ולא חיישין שמא ישעה ויחרס, ולא שבק התימא ואכל
2 איסורא, ואפילו לא יאכל ממנה, ודיש א"לפי עור לא תחן מכשול, אפילו
3 אין אחר עומד על גביו, ולא יוצא ונכנס, אבל כותי שי לו דין אחר, דאי ישראל יוצא
4 ונכנס - לא בעי בדיקת סכין, ודמרת, ולא מצינו בתיבוס מקום יבי כותי שהיא צריך
5 בדיקת סכין, ואי אן ישראל יוצא ונכנס -

6 אפילו בורק סכין לא מנחי, דחיישין שמא שהה
7 ושנא דרס, ולא דיש א"לפי עור לא תחן
8 מכשול, ותימא דבבתי לא מנחי נמי במשומר
9 יוצא ונכנס כמו בדיקת דאגמרי בסמוך, א
10 דליתא לסכין כי אחרים רואן אותו מאי הדי
11 רש לומר דישאל משומר לא מירתת, דאין
12 סבר שירקו הסכין אחריו, לפי שאין מחוקק
13 עצמו כישראל לכל דבריו, והוא ידקחשוק
14 דאמאי צריך לתתלה לברוק הסכין במשומר,
15 וליתוי יוצא ונכנס כי כותי? יתירו לשחוט
16 לבתחלה, ואחריו כן בדיק הסכין, או לבכותי יניחו
17 כות בשחי רש לומר: דחיישין דלמא משתלי
18 ואכיל, כמו שפירש רבינו תם גבי דיש שוטה
19 וקטן, דאך מוסיף לוק חולין לבתחלה, ו**אמא**
20 שחט בדיקין אותו - ואף על גב דאיכא ברייתא
21 לקמן (בבא, ב) דמצא דרוב מציין אצל שחיטה
22 מוחזין ח, גבי מצא דתרעלת שחטה - לא
23 מציני ונחא גבתי הכי, אף על גב דרוביה דדיי לה.
24 **דליתיה** קמן דלברקה - תימא, דמשמע:
25 הא איתא קמן אלא ידע - אן שחטתה שפיר,
26 אף על גב דאחרים רואן אותו דשחט שפיר,
27 ולקמן בפירקין (בבא, ג) דאי דאמר רב תנאי
28 ראת אחי שחטת, אם רואו מתתלה ועד סוף
29 מותר לאכול משחטתו, ואם לאו - אסור,
30 פרקי: אי ידעתי ולא נמי פסיטא -

31 **אף** על פי שאין מוחזין - פירוש: ולא ידעין
32 אי גביא או לא גביא, דאי ידעין ביה דלא
33 גמיר - אפילו בדירבער שחטתה פסולה, בדאמר
34 רב יהודה לקמן (טא, ב) כל טבח שאינו ידע
35 הלכות שחיטה בו.

36 **חולין** שנגעשו על שחטת קדש לאו בקדש דמו
37 - דאי טעמי עטרה דלא מצינו לבקדש נמי
38 לישנא קמא.

39 **רוב** מציזין אצל שחיטה מוחזין חן -
40 ושוחטין אף לבתחלה, אבל אין לפרש
41 דירבער אלא דרואי שחיטתו כשהיא אף על פי
42 שאין אחרים רואין אותו, ולא מצי לאוקמי
43 מתניזין רובא, משום דקשיא לן "ובולין", דהא
44 לאביו ורבא דבר אשי בר תפיסין נמי "ובולין"
45 אלא אדרש שוטה וקטן.

46 **קסבר** בתים גרי אריות חן - ושחטתן
47 סתלה כמו של גזים, ממוחזת" - מה
48 שאתה זובח אתה אוכל, כלומר, אותו שחט
49 רב וביחה, לאפיקי גוי ואוכל גבולת לחכמים.
50 ואף על גב דאמר סוף פרק שני דירבער (כ"ב),
51 אחד גרי אריות ואחד גרי הלמות כולם גזים
52 מורים - היינו כשמטניזי לגמרי מפרס
53 אריות, אבל כותיים לא נתגיחו לגמרי, כדכתיב
54 במלכים (ב' כ) "את ה' היו אריות ואת אלהיהם
55 היו עובדים", ומאן דאמר גרי אמת חן - קסבר
56 דשוח נתגיחו לגמרי.

57 **מאי** טעמא לא אמר בשמעתיה - תימא:
58 דהא קתני במתניתין חרי "יחל שוחטין",
59 ומפרש אף לקמן (טא, ב) דהא לאיתוי כותי
60 ודוא לאיתוי ישראל משומר, אלמא מוקי דהא
61 כשמעתיה לוי לומר: דהכי פריך, דקשימיתא
62 איבעי ליה לאוקמי בשמעתיה.

1 **בורק** סכין ונתן לו ומותר לאכול משחיטתו, אכל לא
2 בורק ונתן לו - לא ישחוט, ואם שחט - בורק סבינו
3 אחריו, נמצאת סבינו יפה - מותר לאכול משחיטתו,
4 ואם לאו - אסור לאכול משחיטתו; חזין מחרש שוחטה
5 וקטן דאפילו דיעבר נמי לא, שמא ישעה, שמא יחרס,
6 ושמא יחלידה - "ובולין ששחטו" אהיא? אילימא אחרש
7 שוחטה וקטן - עלה קא, "ואם שחטו" מיבעי ליה! אלא
8 אשירא לא משחט; אי בורק סכין ונתן לו - אלא אפרת:
9 שוחט לבתחלה! אלא דלא בורק; אי דאיתיה לפסין -
10 לדיקדקה השתא! ואי דליתיה לפסין - פי אחרים רואן
11 אותו מאי הוי? דלמא בפינו גפוגיה שחטו! קשיא.
12 רבינא אמר, הכי קתני: הכל שוחטין - הכל מוחזין
13 שוחטין, מוחזין ואף על פי שאין מוחזין. כמה דברים
14 אמורים - שידעין בו שידע לומר הלכות שחיטה, אכל
15 אין יודעין בו שידע לומר הלכות שחיטה - לא ישחוט,
16 ואם שחט - בודקין אותו, אם יודע לומר הלכות שחיטה
17 מותר לאכול משחיטתו, ואם לאו - אסור לאכול
18 משחיטתו; חזין מחרש שוחטה וקטן דאפילו דיעבר נמי
19 לא, שמא ישעה, שמא יחרס, שמא יחלידה - "ובולין"
20 ששחטו" אהיא? אילימא אחרש שוחטה וקטן - עלה
21 קאי, "ואם שחטו" מיבעי ליה! אלא שאשאן מוחזין -
22 בבודקין אותו סגין! - דליתיה לקמן דליבדקה. ואיכא
23 דאמר: רבינא אמר, הכי קתני: הכל שוחטין - הכל
24 מוחזין שוחטין, מוחזין אף על פי שאין מוחזין. כמה
25 דברים אמורים - ששחטו לפינו שחטם ושלש פעמים
26 ולא נתעלה, אכל לא שחט לפינו שחטם ושלש פעמים
27 לא ישחוט, שמא יתעלה, ואם שחט ואמר: "בוי לי
28 שלא נתעלפתי" - שחיטתו כשרה; חזין מחרש שוחטה
29 וקטן דאפילו דיעבר נמי לא, שמא ישעה, שמא יחרס,
30 ושמא יחלידה - "ובולין ששחטו" אהיא? אילימא אחרש
31 שוחטה וקטן - עלה קא, "ואם שחטו" מיבעי ליה! אלא
32 שאשאן מוחזין - ותאפרת: "ב'בוי לי" סגין! - דליתיה
33 קמן דלשיליה. רבינא ורבה בר עולא פאבי ורבה ורב
34 אשי לא אמר, משום דקשיא להו "ובולין". כפולה פרבה
35 בר עולא לא אמר, לחד לישנא דאפרת: הקא עיקר -
36 אדרבה, התם עיקר, דבקרשים קאי; לחד לישנא
37 דאפרת: התם עיקר, והכא אידי דתנא טמא בחולין
38 תנא נמי טמא במקדשין - טמא בחולין גופיה לא
39 איצטרביא ליה, חולין שנגעשו על טהרת קדש לאו בקדש דמו.
40 לישנא דאמר: מוחזין אין, שאין מוחזין לא - רוב מציזין אצל שחיטה מוחזין חן; לחד לישנא
41 דאמר: מוחזין אין, שאין מוחזין לא - לילפי' לא חיישין, רבא לא אמר פאבי, פי קושייה.
42 אבי לא אמר רבא, התם לא נעו, הקא נעו, רבא לא אמר רבא, פותים גרי
43 אריות חן. אבי לא אמר פרב אשי, לא בכרזא ליה דהא דרבא. אלא רבא מאי טעמא לא אמר
44 כשמעתיה? - דלברוי דאבי קאמר, ולת לא בכרזא ליה. תנו רבנן: שחיטת כותי מותרת. כמה
45 דברים אמורים - כשישירא עומד על גביו, אכל פא מציזא ששחט - חתך פנות ונתן לו, אכלו
46 מותר לאכול משחיטתו, ואם לאו - אסור לאכול משחיטתו; פיצא בו, מציא פירז

1 נמצאת סבינו יפה מותר - היינו דיעבר דמתניתין, חזין מחרש שוחטה
2 וקטן דאפילו - נמצאת סבינו יפה לא, דאיכא לקולא אחרני: שהיה
3 דרסה הלדה, ולא ידעי לאודורי בהו. ודוקא אובל לחיאבן, אבל לחכמים
4 - אפילו נמצאת סבינו יפה לא, דמועד לנבל בכמותה בידים, שוחט לבתחלה
5 אפילו בלא אחרים רואן אותו. לדיקדקה
6 השתא - למה לי אחרים רואן? מאי הוי
7 הא לא בורק הסכין מוחזין - וידעין
8 הלכות שחיטה, ואף על פי שאין מוחזין
9 - שלא שחטו לפניו שלש פעמים, לראות
10 אם שי ברם כח שאין מתעלפין בשחיטה,
11 שכאוי לירי שחיטה, או אין ידעין לאמנ את
12 דידים לכך, כמה דברים אמורים - דחשיבי
13 מומחזין? שידעין בו, אלו המוסרים לו
14 בתמה לשחוט בפסין בו, ובדיקתו שידע
15 הלכות שחיטה, דאפילו ידעבר - וידעין
16 הלכות שחיטה - לא, דהמידם הם מוחזים
17 לקלקל, שאין בהו דעת. מוחזים - שראוי
18 ששחטו כמה פעמים יפה, ולא לקללו, ואף
19 על פי שאין מוחזין - דלא ידעין בהו
20 שידעיים לומר הלכות שחיטה אם לא,
21 נתעלה - לשון עשיפות וחלישת הלב, שאין
22 יכול לראות מכת חרב וסכין אפילו בבהמה,
23 כמנו "מתעלפני הבתולות" (עמוס ח'), אבי
24 ורבא ורב אשי - לא מצו לתרתי לעיל
25 "ובולין דמתניתין, אריבה התם עיקר -
26 וכל איבעי ליה למתניה חבא. ודאקמר -
27 אידי דהאנו לא, אלא בקדש דימי - ואין
28 יחיב ליהודי בהו, ופשטא דשוחטין נמאנים
29 לבתחלה. מוחזין חן, והלכך לא בעי
30 למיבדקה. כי קושייה - דאדנותיה מומחזת
31 גוי בתנותו, ואבי לא אמר כרבא -
32 דליק שחטתו את תהות דירצא ונכנס
33 לבתחלה, התם לא נעו - והוא גוי בין
34 בשעה שהיה פורש ממנו. רבא - בתמה
35 זו בדי הכותי נתונה, דהרף עץ שהיה או
36 דורס, הלכך לא סמיכין אירצא ונכנס. אלא
37 כבידא ליה דא דרבא - דאמר דידא
38 ישראל משומר שוחט לבתחלה בבדיקת
39 סכין, אלא רבא - כיון דאמר ישראל
40 לא אמר כשמעתיה - אמאי לא אוקמיא
41 מתניזין ישראל משומר, ולבתחלה דקתני
42 בבדק סכין, ודיעבר דקתני - שלא בורק
43 כדאוקמיא רב אשי בחר שמתלה דרבא
44 לברוי דאבי - דלא סבידא ליה דהא דרבא
45 ואוקמיא בבתי, ואוקי לבתחלה בישראל
46 עומד על גביו, ואוקי דיעבר בירצא ונכנס.
47 ואמר רב רבא לדידך לך סבית לך
48 במשומר, ומוקמת ליה הכי - אפילו בירצא
49 ונכנס מציא לאוקמיא לבתחלה, ודיעבר אוק
50 בבא ומצאו שחטת. מותר - לבתחלה.
51 דקוריא

1 לישנא דאמר: מוחזין אין, שאין מוחזין לא - רוב מציזין אצל שחיטה מוחזין חן; לחד לישנא
2 דאמר: מוחזין אין, שאין מוחזין לא - לילפי' לא חיישין, רבא לא אמר פאבי, פי קושייה.
3 אבי לא אמר רבא, התם לא נעו, הקא נעו, רבא לא אמר רבא, פותים גרי
4 אריות חן. אבי לא אמר פרב אשי, לא בכרזא ליה דהא דרבא. אלא רבא מאי טעמא לא אמר
5 כשמעתיה? - דלברוי דאבי קאמר, ולת לא בכרזא ליה. תנו רבנן: שחיטת כותי מותרת. כמה
6 דברים אמורים - כשישירא עומד על גביו, אכל פא מציזא ששחט - חתך פנות ונתן לו, אכלו
7 מותר לאכול משחיטתו, ואם לאו - אסור לאכול משחיטתו; פיצא בו, מציא פירז
8 דקוריא

חז"ל, פרק ראשון - הכל שוחטין דף ד עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ) רלב

דקוריא - מהחרות של צפרים שחוטין. ריישיט בעלו. אביי - דאמר לעיל: ויצא
 ונכנס לבתחלה לא שריתן גבי שחיטה. דייק מרישא. ורבא - דשרי, דייק מסיפא.
 ולא מצריך תנא בדיקה אלא היכא דבא ומצאו. כעומד על גביו דמי - ועומד
 על גביו דקמיה תנא היינו רוצים אבא ונכנס. האי הוא דהוי שחיט שפיר - אותו עוף
 לבדו שחט פיה, וזה היה מכירו ואכלו. אבאן

דמי נסמך לאכול אדחוקי? במכניסין
 תחת נכפיו - ישראל זה הבודק מכניס כל
 הצפרים תחת כנפיו כסותו, ואין הכותי מכיר
 איזה חתן. לא. במכנסם - מנמנע ובמתן
 אין שחיטה לעוף מן התורה - משום דלא
 כתיב וביחה ביהיא אלא בבקר ובאין.
 דכתיב: "ובחת מבקר ומצאנו" ודברים יב'.
 ואין לפינן בדיקתא לעוף למקם (הב' מ'זא)
 תורת הבמה והעוף? וחקקיא יא. ולפעמי
 חר וביחה דכתיב בבקר ובצאן, מי מפרשין
 ההלכות בתורה? ואפילו הכי מנמי עליה
 משום דאדחוקי להו דאדחוקי בה. ואחוקי ולא
 אחוקי בולא כתיבא תנא היא - מנזה
 שאינה כרובה בפירוש בתורה, ורינו
 שחוקיו בה. אי אמריתן: כתיב דאחוקי
 לדידהו - אחוקו נמי לדידן לסמוך עליהו
 כי בעיד לצורך עמקו, או אי אמריתן: אף על
 גב דאחוקי לדידהו - לא אחוקי לדידן.
 כלומר, לא חשיבין ליה חזקה למסמך
 עליהו, אנאי מליגי בה. אחוקי ולא אחוקי.
 כלומר: חזקה או אינה חזקה. מותר -
 לאכול, ולא חישינן לחזקתא בפסח. וארס
 יוצא ידי חובתו - שהכותב קבעו חובה
 לאכול מצה בלילה ראשונה. דכתיב בשמות
 יב': "וערב תאכלו מצות", ואם שבו ולא
 אכלו - כרבי בעשה. ולקמן פריך: בין דהוא
 מותר - פשיטא דרובא בה אכור - אפילו
 לאוכלה. שאין בקיאין - אין יודעין
 לשמרה ולהבחין בין שאור לפסידוק. בין
 הכסיפו פניו ללא הכסיפו פניו. פשיטא -
 דרובא בה, בין המותרת. כהו דתימא - אף
 על גב דפשיטא לן דלא תיחיהו לחתמי
 ומותרת באכילה. מיהו לא בקיא דרביע
 למיעבד שימור לשם מצה של מצוה. וכיון
 דלא בעיד בה שומרו - לא נפקיין בה מיד.
 דהוא אקמחין ובעקת של גוים האביס
 לפניו קודם שאפאה גוי, ורינו שלא
 החמיק, דקיימא לן דמותר, ולא נפקיין בהו.
 דהגן הקמחון ובעקת של גוים - ארס
 ממלא כריסו מהם, ובלבד שיאכל בתו מצה
 באחרונה. ורבי אליעזר אומר - אפילו
 לאוכלה. קסבר לא בקיא בשימור - לא
 גרסינן. ועמנו משום דחמיק. ולמאן דורס
 ליה - הכי מפרש: לא בקיא לשמור

דקוריא - מהחרות של צפרים - קוטע ראשו של אחד מהן
 ונותן לו, אכלו - מותר לאכול משחיטתו, ואם לאו
 אסור לאכול משחיטתו. אביי דייק מרישא, רבא
 דייק מסיפא. אביי דייק מרישא: מעמא - דישראל
 עומד על גביו, אבל יוצא ונכנס - לא. רבא דייק
 מסיפא: מעמא - דבא ומצאו ששחט, אבל יוצא
 ונכנס - שפיר דמי. ולאביי קשיא סיפא! - אמר רב:
 יוצא ונכנס נמי בלא ומצאו? קרי ליה. ולרבא קשיא
 רישא - אמר רב: יוצא ונכנס נמי עומד על גביו
 דמי. כיצא בו, מצא בידו דקוריא אין הפה - קומע
 ראשו כו'. אפוא? לוחש דקמא האי צדו דהיה
 שחיט שפיר! אמר רב מנשה: (סימן) מכניס אימ"ל
 (כור"ם) במכניסין תחת כנפיו. - ודלמא סימנא היה
 דרוב ליה בגויה! אמר רב משרשיא: דממסמם ליה
 מסמוסי. ודלמא קסברי פותים: אין שחיטה לעוף מן
 התורה! - ולפעמי, שהיה, דרסה, חלדה, תגרמה,
 ועוקו, מי פתיב? אלא פיון דאחוקי ביה - אחוקי
 בהו, הכא נמי פיון דאחוקי - אחוקי. ואחוקי ולא
 אחוקי בולא כתיבא. תנאי היא, דתנאי: מצת פותי
 מותרת, וארס יוצא בה ידי חובתו בפסח. רבי אלעזר
 אומר, לפי שאין בקיאין בדקדוקי מצות ביהשראל. רב
 שמעון בן גמליאל אומר: כל מצוה שהחוקי בה
 פותים, הרבה מנדקדין בה יותר משרשאל. אמר רב:
 מצת פותי מותרת, וארס יוצא בה
 ידי חובתו בפסח. פשיטא! - מהו דתימא: לא בקיא
 בשימור, קא משמע לן. רבי אלעזר
 אומר, לפי שאין בקיאין בדקדוקי מצות. קסבר: לא בקיא
 בשימור. רבן שמעון בן גמליאל
 אומר: כל מצוה שהחוקי בה פותים, הרבה מנדקדין בה
 יותר משרשאל. היינו תנא קמא!
 - איפא בנייהו דכתיבא ולא אחוקי בה; תנא קמא
 סבר: פיון דכתיבא, אף על גב דלא
 אחוקי בה; ורבן שמעון בן גמליאל סבר: אי
 אחוקי - אי, אי לא אחוקי - לא. - אי
 תכי, כל מצוה שהחוקי בה פותים, "אם החוקי"
 מוכיח ליה! אלא, איפא בנייהו דלא
 כתיבא ואחוקי בה; תנא קמא סבר: פיון דלא
 כתיבא, אף על גב דאחוקי בה נמי לא;
 רבן שמעון בן גמליאל סבר: פיון דאחוקי אחוקי.
 גופא, אמר רבא: פשראל משפך אובל
 בלילות לאביון - בודק ספין ונותן לו, ומותר
 לאכול משחיטתו. מאי משרשאל? פיון דאיפא
 התירא ואיסורא, לא שביק התירא ואביל
 איסורא. - אי תכי, פי לא פרק נמי! - משרשאל
 לא טרח. אמרו ליה רבנן לרבא, תנאי דמסייע
 לך: תמנע של עוברי עבירה אתר הפסח
 מותר

דקוריא - מהחרות של צפרים - קוטע ראשו של אחד מהן
 ונותן לו, אכלו - מותר לאכול משחיטתו, ואם לאו
 אסור לאכול משחיטתו. אביי דייק מרישא, רבא
 דייק מסיפא. אביי דייק מרישא: מעמא - דישראל
 עומד על גביו, אבל יוצא ונכנס - לא. רבא דייק
 מסיפא: מעמא - דבא ומצאו ששחט, אבל יוצא
 ונכנס - שפיר דמי. ולאביי קשיא סיפא! - אמר רב:
 יוצא ונכנס נמי בלא ומצאו? קרי ליה. ולרבא קשיא
 רישא - אמר רב: יוצא ונכנס נמי עומד על גביו
 דמי. כיצא בו, מצא בידו דקוריא אין הפה - קומע
 ראשו כו'. אפוא? לוחש דקמא האי צדו דהיה
 שחיט שפיר! אמר רב מנשה: (סימן) מכניס אימ"ל
 (כור"ם) במכניסין תחת כנפיו. - ודלמא סימנא היה
 דרוב ליה בגויה! אמר רב משרשיא: דממסמם ליה
 מסמוסי. ודלמא קסברי פותים: אין שחיטה לעוף מן
 התורה! - ולפעמי, שהיה, דרסה, חלדה, תגרמה,
 ועוקו, מי פתיב? אלא פיון דאחוקי ביה - אחוקי
 בהו, הכא נמי פיון דאחוקי - אחוקי. ואחוקי ולא
 אחוקי בולא כתיבא. תנאי היא, דתנאי: מצת פותי
 מותרת, וארס יוצא בה ידי חובתו בפסח. רבי אלעזר
 אומר, לפי שאין בקיאין בדקדוקי מצות ביהשראל. רב
 שמעון בן גמליאל אומר: כל מצוה שהחוקי בה
 פותים, הרבה מנדקדין בה יותר משרשאל. אמר רב:
 מצת פותי מותרת, וארס יוצא בה
 ידי חובתו בפסח. פשיטא! - מהו דתימא: לא בקיא
 בשימור, קא משמע לן. רבי אלעזר
 אומר, לפי שאין בקיאין בדקדוקי מצות. קסבר: לא בקיא
 בשימור. רבן שמעון בן גמליאל
 אומר: כל מצוה שהחוקי בה פותים, הרבה מנדקדין בה
 יותר משרשאל. היינו תנא קמא!
 - איפא בנייהו דכתיבא ולא אחוקי בה; תנא קמא
 סבר: פיון דכתיבא, אף על גב דלא
 אחוקי בה; ורבן שמעון בן גמליאל סבר: אי
 אחוקי - אי, אי לא אחוקי - לא. - אי
 תכי, כל מצוה שהחוקי בה פותים, "אם החוקי"
 מוכיח ליה! אלא, איפא בנייהו דלא
 כתיבא ואחוקי בה; תנא קמא סבר: פיון דלא
 כתיבא, אף על גב דאחוקי בה נמי לא;
 רבן שמעון בן גמליאל סבר: פיון דאחוקי אחוקי.
 גופא, אמר רבא: פשראל משפך אובל
 בלילות לאביון - בודק ספין ונותן לו, ומותר
 לאכול משחיטתו. מאי משרשאל? פיון דאיפא
 התירא ואיסורא, לא שביק התירא ואביל
 איסורא. - אי תכי, פי לא פרק נמי! - משרשאל
 לא טרח. אמרו ליה רבנן לרבא, תנאי דמסייע
 לך: תמנע של עוברי עבירה אתר הפסח
 מותר

מלחמיק, ושי מפרשי: ורבי אלעזר אומר בלאת בה ידי חובתו בפסח. ולא מילתא היא. שאין זה לשון איסור. איכא בנייהו - מילתא דכתיבא באורייתא. ולא דיעין
 דהו אחוקי בה. תנא קמא - דלא איירי בחוקה כלל - אכתיבא דאורייתא קפיד, ותנא מצה חזא הרין לכל הכתובים בתורה. אף על גב דלא דיעין אי אחוקי בה
 אי לא אחוקי - מנכניס עלייהו, דכין דכתיבא - דאי אחוקי בה. ורבי אלעזר אומר אפילו אחוקי בה, דחא אינם בקיאין בדקדוקי מצות. ורבן שמעון בן גמליאל אתא
 למינהו: אחוקו - אין, לא אחוקו - לא. ולא היינו תנאי דאמר לעיל, עד מסקא דמילתא. כל פגוה - משמע דלרביי אתא. אפילו חק דלא איירי בהו. וכיון דאקמין
 דאניו איפא בהו לעיל קא, דהיינו כדכתיב, למעוטי אתא. אם החוקי מיכניע ליה - דהשתא הוי משמע שפיר פליגי אתרייהו, לחנא קמא דשרי בלא חזקה, ולרבי
 אלעזר דאסר אפילו חזקי, קמיה אידא למימא: אם החוקי - מנדקדין בה ומותר, ודלא כרבי אלעזר. דא לא אחוקי. אסור, ודלא כמנא קמא שרי בלא חזקה. אחוקי.
 אבל השתא דקתי 'כל' משמע דאפילו חק דלא כתיבין נמי קאמר, דסמכין אחוקייהו. אלא איכא בנייהו דלא כתיבא ואחוקי בה תנא קמא סבר - מצה וכל דרמאי
 ליה דכתיבא - סמכין עלייהו, בין אחוקי בין לא אחוקי. ודלא כתיבא - לא סמכין עלייהו, ואפילו אחוקי. ורבי אלעזר סבר: אפילו כתיבא ואחוקי לא סמכין עלייהו.
 ורבן שמעון בן גמליאל אומר: כל מצוה שהחוקי, ואף על גב דלא כתיבא - סמכין עלייהו, כיון דאחוקי. והיינו תנאי דלעיל, תנא קמא רבן שמעון בן גמליאל.
 כיון דאחוקי התירא ויסורא - קמיה, שבידו לחכשהו וידרו כנבלה. שפיר לא מותר - לא אחוקי אתר חזא. תנא קמא דרבי שמעון בן גמליאל - וכל
 מי שאינו עושה להכעיס ואיכא התירא קמיה - לא שביק התירא ואביל איסורא. של עוברי עבירה - שאין מבקרין חמץ בפסח מפני הפסדה.

חולין. פרק ראשון - הכל שוחטין דף ד עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)" תוספות

1 **מוֹתֵר** מִדּוּ מִפְּנֵי שֶׁן מוֹלְפִין - פִּירוּשׁ: מוֹתֵר בְּהֵנָּה, לְמוֹכֵר אוֹ לְדֹאֵבֵלוּ לְפַעֲלֵים
 2 גוֹם, אוֹ לְכַלְבִּים. אֲבָל לְיִשְׂרָאֵל אִסוּר בְּאִכְלוֹהּ, דְּגוּרוֹ עַל פְּתוֹן שֶׁל גוֹם. אִי נָמִי,
 3 כִּדְפִישׁ רֵבִינָה תָּמָּ: דְּבִבְעָן אֵיירָה, מוֹתֵרָה אֲבִיכֵלָה, הִשְׁחָא חַיָּי שְׁפִיר, דְּלֵאל תִּקְשֵׁ: הִזְכִּי
 4 סְבִירָה דְּאֵיתָא כִּרְבִי יְהוּדָה: הָא אֵית לִיה בִּרְפָק "כֹּל שְׁעוּ" (פְּסָחִים חֲפֵטָה), דְּחֵי שֶׁן גוֹ
 5 שֶׁעֵבֵר עַלֵי הַפֶּסַח אִסוּר. אִסוּרָה אִתּוּרָה. וְהָא לֵי אֵלָּא
 6 אֵיירָה, וּמוֹלְפִין בִּבְעָן שֶׁל גוֹם שֶׁלְשׁוֹ אֲחֵר הַפֶּסַח.
 7 וּמוֹתֵר מִדּוּ דְקָמֵר - הִדְעוּ בִּשְׂעִירֵה לִישָׁה. וְהָא
 8 שְׁפִירֵשׁ בְּקוֹנְטֵרֵס שְׁדוּרְחִין, וְלִדְרִין מִיָּדָה שְׁרִי,
 9 דְּאֵר תּוֹפֵס אֶת רֵמוֹ, וְהוּא לִירֵידָה אִסוּר שְׁבִי
 10 לֹא מוֹחֵמֵן חֲמֵץ בְּפֶסַח. וְהֵנָּה שְׁדוּרְחִין נִמְי לְבִבְ
 11 יְדוּדָה, לְמֵאֵי דְסִלְקָא דְעֵתָךְ הִשְׁחָא דְחֵי
 12 דְאֵיירָתָא. וְהַתְּלִיפִין לֵאל אִסוּר אֲלֵא מִנְדְּרָבָן
 13 כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ בְּקוֹנְטֵרֵס עֲבֻדָּה וְרַה בִּרְפָק "רֵבִי
 14 שְׁמֵעֲלֵי" (ג.ב.ג.) בְּנִי "כִּי רֵוַח אֲרִישׁ" וְהֵנָּה
 15 "הוּא" - לְמַעֲטֵי מִירֵוַח וְכֹלָא אֲרִישׁ, הִכְרַם, שִׁירָם
 16 מִכְרֵם וְקֻשֵׁד בְּרִיחֵם - מוֹקְדֻשָׁה, וְפִישׁ
 17 בְּקוֹנְטֵרֵס: דְּרוּקָא בְּקוֹדֵשׁ אִשֶׁה, אֲבָל בְּשֵׂאֵר
 18 הַתְּלִיפִין - כְּמוֹ מִדְּרָבָן. וְהֵנָּה שְׁפִירֵשׁ לוֹ
 19 לְרִישׁ יִאִסוּר מִדְּרָבָן מִמַּעַם שְׁפִירֵשׁ בָּאָן, דְּבֵאֵר
 20 כֹּן מִצִּיעֵי דְמִים לְחֲמֵץ בְּפֶסַח. וְאֵין זֶה דְּרוּקָא,
 21 דְּאֵפִילוּ לִיה דְּחֵדִּים מוֹתֵרִין שְׁכַמְכֹּן, מִכֵּל מִקְסָא
 22 כִּיֹּן לְחֵדִּים אִסוּר לְמוֹכֵר - לֵאל רֵב דְּמִים
 23 הוּא, וְהֵנָּה, יִרְאֵה שֶׁל אִסוּר מִדְּרָבָן. וְהַדְּרִים
 24 פִּרְק "הוֹשֻׁעִין" (מ.ג.) בִּיע רֵמִי בַר חֲמַאי: "קוֹבֵם
 25 פִּירוּת הַלְלוּ עַל מַלְפּוּזֵי מוֹד בְּחֵלְפִין: הָא שְׂמַעַת
 26 מִקְדֻשָׁתְּךָ עֲבֻדָּה, כֹּן מוֹקְדֵי בְּדוּמִין - לִי
 27 מִקְדֻשָׁתְּךָ. שְׂמַע מִינָהּ הַדְּלִיפִי אִסוּרֵי הֵנָּה
 28 מוֹתֵרִין. וְהֵנָּה דְלִמַּעַן לְתַלְתַּלְתָּה הוּא לְדֵאל, הָא
 29 יַדְבַּר - עֵבֵר, מִירוּחָה, אָף עַל גַּב דְּבִשְׁמַר הַתְּלִיפִין
 30 אִסוּר - כְּאִשְׁשֵׁר שׁוֹי שְׂמֹעֵם פִּירָה רִיבֵיהּ. אִי נָמִי
 31 לֵאל אִסוּר אֲלֵא כְּגוֹן פִּירוּת וְכֹלִים, שְׁהוּא דִּבְר
 32 הַתִּכַּר עֲבֻדָּה וְרַה, וְאֵם אֲתֵמֵר, מֵאִי בִּרְשֵׁי בִּרְפ
 33 בְּתֵרָא וְהוּא דְרַה (כ.ס.א.) גְּבִי הַשׁוֹכֵר הַפְּעֵל
 34 לַעֲשׂוֹת עֲמֵן יוֹן נֶסֶךְ שֶׁל אִסוּר מִקְדֻשָׁתְּךָ אֵין כְּגוֹ
 35 אֵילִמַּעַן מִשּׁוּם יוֹן נֶסֶךְ אִסוּר בְּהֵנָּה - שְׁכִיר
 36 נִמֵּי אִסוּר, דְּחֵדִּים עֲרֵלָה וְכֹלָא הִכְרַם דְּאִסוּר
 37 בְּהֵנָּה, וְחֵמֵן מוֹתֵרֵי קוֹשֵׁי בְּרִיחֵם - מִקְדֻשָׁתְּ
 38 וְתֵאִי קִשְׂיָה: הָא לְתַלְתַּלְתָּה אִסוּר לִיתְרֵתָה וְיֵשׁ
 39 לְמוֹר: וְדִמְעַשֵׁת לִיה שְׂכִיר אִסוּר עַם אֲחֵרִים מִמֵּי
 40 יוֹן נֶסֶךְ. עֲצֵמָה, וְלִזְכִּיר בִּרְשֵׁי שְׁפִיר, דְּאִי אִסוּר עַם
 41 אֲחֵרִים מִמֵּי יוֹן נֶסֶךְ - מֵאִי: מִקְדֻשָׁתְּךָ אֵין כְּגוֹ
 42 הָא אִסוּרָה לִיתְרֵתָה. וְהוּא דְאִמְרִין בִּרְשֵׁי "כֵּל
 43 שְׁעוּ" (פְּסָחִים ס.א.) וְהוּא דְמִקְדֻשָׁתְּךָ בְּשׂוּת דְּרַה
 44 חֲמֵץ דְּרָבָן דְּהוֹשֻׁעִין קְלוּדִישׁ, מִכֵּל מִקְסָא
 45 מִקְדֻשָׁתְּךָ גְּמוּרָה לֵאל הִיא. דֵאל בֵא אֲחֵר דְקוֹשֵׁה
 46 - חוֹשֻׁעִין קְלוּדִישׁ שְׂעִים. **מִשְׁתָּא** אֲחִיו
 47 מוֹחֵמֵן מִשְׁתָּא לֵאל שְׂעִים - שְׂעִימוֹל שֶׁכֵּן גְּדוּלְמֵה וְהוּא
 48 דְאִי בִשְׂמִי - לְדַמַּעַן מוֹשֵׁל דְלֵאל בְּנֵלְעָה
 49 דְרַם, כְּדֹאֵר מִבְּסַחַת שְׁבֵת (ק.ל.א.). אִי נָמִי,
 50 אֲפִילוּ בְּשִׁמְרֵי, (כְּגוֹן שְׂעִיבָן בְּרֹחַ וְרֵא שְׂבֻלָּה
 51 כְּתוּב מִן **אֵלֵא** מְשׁוּמֵל לֵאל תוֹרָה - לְכֹלֵי
 52 וְלִחְאִבָן, דְאִי לְחֻבְעִים - פִּישְׁטֵשׁ דְּפִסּוּלָה
 53 **מִשְׁוֹמֵל** לְעֻבְדָּה וְרַה מוֹתֵר לְאֲבֵל מִשְׁחִיתוֹ
 54 - תִּמְנֵה. דְּבִרְפָק בְּתוֹרָה הַדְּרִיתִי (א.א.) פְּלִיגֵי
 55 בַּר אֲחֵי אֲחֵרֵי בִּרְבִיעַת מִשְׁחִיתוֹ לְהַדְּבִיעַ, אִי הוּי מִן
 56 אֵל מְשׁוּמֵל. אֲבָל עוֹבֵד עֲבֻדָּה וְרַה - לְכֹלֵי
 57 עֲלַמַּת הוּי מִן, וְלִקְבָן (ג.א.) גְּבִי שְׂחִיתָה עַל
 58 עֲבֻדָּה וְרַה וְיֵשׁ לִמוֹר: דְּמִן וְלִקְבָן הִיטֵי כְּמוֹ
 59 לְעֻבְדָּה וְרַה, שְׁעוֹבֵד עֲבֻדָּה וְרַה מוֹתֵר.
 60 עַל

1 מוֹתֵר מִדּוּ - וְאָף עַל גַּב דְּלֵאל שְׁחָה כִּדִּי לְאִפּוֹת, וְדוּרָה יֵבֵר עֲלֵיהּ הַפֶּסַח - מוֹתֵר
 2 לְכַשְׂרִים לְאֲבֵל מוֹחֲמֵמֵן מִיָּד. **מִפְּנֵי שֶׁן מוֹחְלִיפִין** - בְּשֵׁל גוֹם. וְדִכּוּן דְּמִצֵּי לְאֲבֵל
 3 הַדְּרִיָּא, דְּחֵמֵץ שֶׁל גוֹי שְׁעֵבֵר עֲלֵיהּ הַפֶּסַח מוֹתֵר - לֵאל אֲבֵל יְדוּדָה, דְּחֵמֵץ שֶׁל
 4 יִשְׂרָאֵל שְׁעֵבֵר עֲלֵיהּ הַפֶּסַח אִסוּר. וְהָא לֵי אֵלָּא
 5 מוֹתֵרֵי מוֹחֲמֵי שְׁעֵבֵר עֲלֵיהּ הַפֶּסַח. דְּחֵמֵץ לֵאל
 6 יְדוּבֵיב לִיה לֵנוֹ לֵאל הוּהוּ יְדוּבֵיב לִיה יְדוּדָה,
 7 אֲפִילוּ הִכִּי, כִּל מַה דְּמִצֵּי לְמַעֲבֵד בְּחֵיטָא
 8 פּוֹרְתָא עֵבֵד. וְלִדְרִין מוֹחַת שְׂרִי, דְּאֵין כֵּךְ
 9 אִסוּר הֵנָּה וְהוּא תּוֹפֵס חֲמֵץ מְעֻבָּדָה וְרַה
 10 הַקְדֻשׁ וְשִׁבְעִיתָה. וְיֵשׁ אֲמִירִים שְׂאָף לְעֵצֵמָה
 11 מוֹתֵר. וְהַפֶּסַח הוּא בִידֵם, דְּאֵין כִּן מִצִּיעֵי דְרִמִּים
 12 לְחֵמֵץ וְעוֹבֵד וְלִשְׁוֹר וְנִקְלָם, שְׂאֵם רֵצָה
 13 מוֹכֵר לְגוֹ, וְתוֹן: הֵאוּכַל תְּרוּמַת חֲמֵץ בְּפֶסַח
 14 - פְּטוּר מִן הַתְּשׁוּלָמוֹן וּמְדִמֵי צַעֲמִים. כִּרְבִי
 15 יְהוּדָה - בְּפִרְק "כֹּל שְׁעוּ" (פְּסָחִים כ.ב.ג.).
 16 **אִסוּר דְאֵיירָתָא** - וְאָף עַל גַּב דְאֵיירָתָא
 17 הֵיא, סְמִכְתֵּי אֲתַחְלִיפֵי. **בְּדֵאֵיירָתָא לֵאל**
 18 **מְקִילֵין** - כְּגוֹן בְּנֵלְמָה. **כִּי קִתְּנֵי שְׂאֵי אוֹמֵר**
 19 **הַתְּלִיפֵין** - דְּחֵדִּים מְשׁוּמֵל דְלֵאל פִּישְׁטֵשׁ לָן
 20 דְּהַתְּלִיפֵין, וְאֵין הוּא הַתְּלִיפֵין קְלוּלָא מִשּׁוּם
 21 דְאִסוּר דְרָבָן הוּא. **מִפְּנֵי שֶׁן מוֹחְלִיפִין**
 22 **קִתְּנֵי דְרֵוּא מוֹחְלִיפִין** - וְאֵי נָמִי וְאִקְוִינָא לֵאל
 23 כִּרְבִי שְׂמֻעוֹן - לֵאל שְׂכֵן דְּבִסְעִיעֵי לֵאל עִפִּי
 24 לְרַבָּא, הַשְׁחָתָא, וְהוּא דְרָבָנָן דְקִילָא אִסוּרָא
 25 אֵל דִּיעֵינָן בְּהוּ דְרָבָנָן דְּמִשְׁבַּח הַדְּרִיתָא לֵאל
 26 אֲבָל אִסוּרָא דְרָבָנָן, לֵאל שְׂכֵן בְּנֵלְמָה
 27 דְאֵיירָתָא. **לִימָא מְסִיעֵי לִיָּה** - לְרַבָּא.
 28 מְשׁוּמֵל לְעִירְלוֹת - כְּמַעֲטֵשׁ בְּמִצְוָה זוֹ. לֵאל הוּי
 29 מְשׁוּמֵל לֵבַל תְּהוֹרָה כּוּלָּה - וְשִׁחֻשׁ שְׁפִיר.
 30 **אִי מְשׁוּמֵל לִבְרֵי אֲחֵר** - לְמַצְוָה אֲחֵרָתָא
 31 דְלֵאל לְשִׁחֻטָּהּ, וְלֵאל רֵאנִיהוּ מְשׁוּמֵל
 32 לְנִבְלֹת, לֵאל תוֹר - לְנִבְלֹת לְחֵיטָבָן.
 33 וְאֵימְרִין דְלֵאל מְשׁוּמֵמֵן דְאֵפִילוּ מִצְוָה
 34 דְחֵדִּים עֲלֵיהּ כִּי מוֹמֵנִין לִיה הַתְּרִיא -
 35 סְמִכְתֵּי עֲלֵיהּ. בְּחֵיטָא דְפִי לִיָּה - וְלִיבָא
 36 לְמִימַר לֵאל שְׂבִיק הַתְּרִיא אִסוּרָא, וְאֵימַר
 37 דְדֵאל הַתְּרִיא חֻשֵׁיב לֵאל **מְשׁוּמֵל** -
 38 דְקִתְּנֵי, לְעֻבְדָּה וְרַה. וְאֵימְרִין לְאִשְׁמֻעִינָן,
 39 מִשּׁוּם דְאִמְרֵי מַה תְּהוֹרָה עֲבֻדָּה וְרַה שְׂכֵל
 40 הַכּוֹפֵר בַּה כְּמוּדָה בְּכָל תּוֹרָה כּוּלָּה, וְאֵפִילוּ
 41 כִּזִּי סְמִכְתֵּי עֲלֵיהּ כִּרְבֵי הַנֵּה. הָא חֲתִיב
 42 וְיִסְעִתוּ חֵיטָב בְּהוּ דְשִׁבְדִּי עֲבֻדָּה וְרַה הוּוּ
 43 וְנִבְגַלָּה וְאֵי שִׁחֻטָּן בְּהוּ דְפִקְרֵי, וְאֵיבָא
 44 לְמִימַר יְדִבְרֵא דְעֻבְדָּה וְרַה תִּקְוֵי עֲלֵיהּ.
 45 וְהוֹשֻׁעִינָן צִדִּיק גְּמוּרֵי הֵיא. **מִיזְבֵּחַ זֶבַח** -
 46 שְׁחֵה סְבִיר שִׁיבָל עֲמֵן. **מִיבֵל לֵאל אֲבָל** -
 47 יְהוֹשֻׁעִין וְיִסְתִּירוֹ - לְעֻלּוֹת עַל רֵמוֹת
 48 (לְרֵאוּת) גַּלְעָד. **לְמַעַל שֵׁנִי** - דְּחֵץ
 49 אֲבִילָה לְפִינוּ. אֲבָל אֵדֵם דְּצִדִּיק לְאֲבִילָה -
 50 עִיקֵר הַסֵּחַ דְרִיבָּה בְּאִבְלָה שְׂחִיתָה. **מֵאִי**
 51 **שֵׁנִי שֵׁנִי** - תְּרִיעָא הוּא. **אֲבִילָה נָמִי** -
 52 בְּחִירוּתָא. **סֵתֵם יִינֵם הוּא** - שְׁלֵאל רֵאנִיהוּ
 53 שְׂכִסְכֵי לְעֻבְדָּה וְרַה לְדִימֵס, דְּכִתְבִיב דְרִמִּים
 54 לֵב: יִשְׁתוּ יוֹן נִסְכִים. וְאֵפִילוּ חֻשְׁבֵי לֵאל
 55 מְשׁוּמֵל לֵבַל תְּהוֹרָה כּוּלָּה - שְׁרִי, וְדִיעִין
 56 לֵאל נִאִסֵר יִינֵם שֶׁל גוֹי, דְּמִשְׁמַנְתָּה עֵשֶׂר דְרִבְר
 57 דְּתַלְמִידֵי שְׂמַח וְהוּא לֵאל חוֹת **סִפִּיק**
 58 - לֵאל הוּא מְסִפִּיק לְבַדוֹ לְשׁוֹחֵט כּוּלְמָם.
 59 **שְׂבֵעַת אֲלִיפִים הַרְבִּים אִישׁ לֵאל כִּיעוּ**
 60 **לְבַעַל** - בְּאֲחֵאָב כְּתִיב. **גְּבִיר דְאֲחֵאָב** -
 61 הַמְּמִינֵם עַל בֵּיתוֹ וְחוֹשֻׁעִין לָן. וְכִיבִין
 62 בְּבֵית אֲחֵאָב - לֵאל הוּי רֵאנֵי אֲמִיבָל, הָא
 63 עֲבִירָה מְמוֹנָה עַל בֵּיתוֹ, וְצִדִּיק גְּמוּרֵי הֵיא.

45 דְעִקְתָּהּ, מְרִמוּשֵׁל מְקֻשֵׁיב עַל דְבַר שְׂקֵר כִּל מְשִׁרְתֵּי רְשָׁעִים, הָא לְדָבַר אֲמַת - מְשִׁרְתֵּי צִדִּיקִים -
 46 וְדִלְמָא זְבוּחַ גְּבִיר דְאֲחֵאָב - אֲבָל אֲחֵאָב וְגְבִירָה, זְבוּחַ גְּבִיר דְיְהוֹשֻׁעִינָן - אֲבָל יְהוֹשֻׁעִינָן וְגְבִירָה!
 47 אֵל

חז"ל. פרק ראשון - הכל שוחטין דף ה עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)" ר"ן רש"י

1 לא הוה מפליג נפשיה מניה - לא היה ירושפט נודה ובדל ממנו משום חשד
2 ככל. אלמא. אף על גב דמשומד לעבודה ורה היה לא הוי משומד לכל התורה
3 כולה. כעמי בעמך - דמשמע: הרי אתה כמותינו, דסומכין עליהו. כסופי
4 כסופין הכי נמי - ולעקב אסור יהותי קאמרו? אלא על כדרך לענין הגמלחה
5 קאמר ליה. גנורן - כי גורן היו יושבימ.

6 באבדו וברעיתו באגודה אנת, כסבורין
7 שאן חושדין זה את זה. שיהו רואין זה
8 את זה - לריות שמועין שאן את חברו
9 ומתוכיחן זה על זה עד שיאש הוראה
10 הכלכה. שאילו היו יושבין כשורה שלא
11 בעולה - אין בני ראש השורה רואין
12 בני סוף שורה. ובגולה שלימה לא היו
13 יושבין - כדי שיהא מוקם לאלת לובא.
14 מספיק ליה - לרב עני. על פי הדבור
15 שאני - שחקדוש ברוך הוא התיירו לפי
16 שעה. דבתיב מלביט א זי? וזאת הערובים
17 עויתי שם לכלכלך. ואחרים מילתא כו'
18 בתמיחה. ודלמא על שם מקומן -
19 שהיו מצור עורב. פי לא כתיב - שאדם
20 נקרא על שם מקומו ואפילו חיה, ואף
21 על פי שאן מדבר בכל אנשי המקום כגון
22 "פלשתי" ו"עבריים", אלא באיש אחד.
23 כדתיב: "עברה קטנה". וקשא לן קרי לה
24 נערה - והביאה שתי שמות, ויהוה
25 קטנה דמשמע שלא הביאה שתי שמות.
26 ואמר ליה פרת - האי "ערה" לאו נערה
27 משמע. אלא על שם מקומה, דמן נערה
28 והכא נמי, אף על גב דלאו בכל בני המקום
29 קאמרו. שהרי דאי לכולן לא נילה, שהרי
30 נחבא היה - מכל מקום איבא למימר
31 דתרי גברו. הוה, וקראן על שם מקומן.
32 ואין מוכרי שמם. עורביים כעמי ליה -
33 דלא אתי למשעי עורביים ממש. ישראל
34 מעליא הוה - דאטעו הוא. אי ניבא
35 משומד לדרב אחד - לאחד מכל המצות
36 שאשמועין דלא הוה משומד לכל התורה
37 כולה. שכל הכופר בה כפודה בכל
38 התורה - כדתיב (בבבב טו'): "כי יבש ענב
39 ולא תעשו את כל המצות האלה וגו',
40 וליפנין בחירות (חא) ובעבודה וזה מיידי.
41 משום לאותו דבר - ללשחית, ולהאיבן.
42 ואיצטרך לאשמועין, דלא תימא: כיון
43 דדש היה - כלהיתרא דלא ליה. אלא דהאי
44 כסירא דמי ליה, ולחיאבן הוא דערב
45 עליה. וכן מומעין ליה ספין - לא שביב
46 היתרא ואביל אסורא. כפם - אדם כי
47 יקריב זבח קרבן, וגי נדר או נדבה תיב.
48 דהא ובי קריבין, משמע, כשרצו להקריב.
49 לחוציא המשומד - שאן מקבלין נדבות.
50 כפם כפם חילקתי - כלומר, מדתיב
51 הוא מיטעא בישראל ולא באומות, דתיב
52 "איש איש מבית ישראל אשר יקריב קרבן
53 לכל נדריכם" וגו' בפרשת מומין (ויקרא
54) וחניא אלש פריקן (ויג). מה

לא הוה מפליג נפשיה מניה - מכללן? אילימא
מדתיב "כפונני כפונני כעמי כעמך", אלא מעתה,
"כסופי כסופין" הכי נמי? אלא מה דהוי אסופין
תהוי אסופי, הכי נמי - מאי דהוי עלך ועילו
עמך תהוי עלי ועילו עמי! - אלא מהכא: "ומלך
ישראל וירושפט מלך יהודה ישיבם איש על פסאו
מלכישם פגרים בגרן פתח שער שמרון, מאי גרן?
אילימא גרן ממש, אפוי שער שמרון גרן הוה?
אלא פי גרן, דתני: כסתרין היתה רבנא פגרי
עגולה, כדי שיהו רואין זה את זה. למה מפיע
ליה: "העורבים מכיאים לו לחם ובשר בפקר ולחם
ובשר בערב", ואמר רב יהודה אמר רב: מפי מלחי
דאחאבו! - על פי הדבור שאני. מאי "עורבים"?
אמר רבניא: עורבים ממש. אמר ליה רב אחא בר
מימימי: ודלמא תרי גברי דהוי שמייהו עורבים; למה
לא כתיב: "ויתרגו את עורב בצור עורב ואת זבא"
וגו'? - אמר ליה: איתרמיא מילתא דתירויהו הוה
שמייהו עורבים?! - ודלמא על שם מקומן? מי לא
כתיב: "וארם יצאו גדידים וישבו מארץ ישראל
עננה קטנה", וקשא לן: קרי לה "עננה" וקרי לה
"קטנה"? ואמר רבי פדת: קטנה דמן נעורין; אם
כן, "עורבים" מביעי ליה. למה מפיע עליה: הכל
שוחטין, ואפילו בותי ואפילו ערל ואפילו ישראל

על פי הדבור שאני - ואם האמר. ולמאי דסלקא דעתין דלא הוי על פי הדבור, תקשי,
דהא אמר רב בשר שנתעלם מן העק אסור לקמן (גמא.א) על שיהו נעריים
ידע, שהיה סומך על פי הדבור דלאו משל גוי קיימי, אבל אל סלקא דעתין שבא
הדבור לתתוי האיסור שחיתת טבחים דאחאב.

קרי לא נערה וקרי לא קטנה - בפרק תרוא
דטוסי (מו.ב) דרשי "נערים" - שהיו נעריים
מן המצות. והכא לא שייך למרש הכי.
דמן - נעורן - שם מקום. דתיב (דברבי בימים
א א): "למחוד נעורן ולמערב גור". עורביים
מביעי ליה - ואף על גב דתיב "עבריים"
"מזרים" ולא כתיב "עבריים" "מזריים" - התם
ליכא למשעי. כפם ולא כולבם להציא את
המשומד - תימא. דהא איצטרך לברדשין
בריש "ולוב הגויל" (סוכה לא), אי לפני
איחש - אדם כי יקריב זבח ארומא,
דהא לא ודידה הוא איש זבוח דהתם לא
משום דתיפס לן מהאי קראי גזול לפני איש,
דהאי מבייתר נפקא. כדארמין "בימרות" (בבא
קמא סו.ב). "קרבני" - ולא הגויל. איתא:
אילימא לפני איש - למה לי קראי כלומר,
וכי יכול להקדיש? "ביתו" אמר רחמנא ולא
מייחתי התם קראי דבי יקריב" אלא לומר דקרבן
אמר רחמנא, והאי לא קרבן הוא, אמר כיון
להקדיש לפני איש. ועוד שיהו דתרומי
שפעיקן מ"מכסם", ולגילויא מקדשת איצטרך.
ומבייתר" - לא נפקא אלא שלא להשח על
הזבח. כרי - שיתורו בזמ בתשובה - לאו
טעמא דקראי קא דרשי, אלא נהון טעם לדרב,
מדריבין מהא משומד לדרב אחז טפי משומד
לכל התורה כולה. ולא מקבלין קראי במלתא
אחרת. וקאמר משומד לדרב אחז בכל
יחוד בתשובה. ולכן מקבלין מהם כדי שיתורו.
מעם

משומד. האי ערל היכי דמי? אילימא שפתו אחיו מהמת מילה, האי ישראל מעליא
הוא! אלא פשיטא משומד לערלות. אימא סיפא: ואפילו ישראל משומד, היכי דמי? אי
משומד לדרב אחד - היינו משומד לערלות! אלא לאו משומד לעבודה זרה, וכדרב עני!
לא, לעולם אימור לך: משומד לעבודה זרה - לא, דאמר מר: חמורה עבודה זרה,
שקל הכופר בה כפודה בכל התורה כולה; אלא משומד לאותו דבר, וכדרבא. מיתבי:
"מכסם" - ולא פולקב, להוציא את המשומד. "מכסם" - כפם חילקתי ולא באומות. "מן
התקמה" - להביא בני אדם שדומים לכהן; מכאן אמרו: מקבלין קרבנות מפושעי
ישראל כדי שיתורו בהן בתשובה, חוץ מן המשומד, ומנספך את היינו, ומחלל שפחות
בפרהסיא. הא נאפא קשיא, אגרות: "מכסם" - ולא פולקב, להוציא את המשומד, והדר
תני: מקבלין קרבנות מפושעי ישראל! - הא לא קשיא: רישא - משומד לכל התורה
כולה, מציעתא - משומד לדרב אחד. אימא סיפא: חוץ מן המשומד ומנספך את תני
ומחלל שבת בפרהסיא; האי משומד היכי דמי? אי משומד לכל התורה כולה - היינו
רישא! ואי משומד לדרב אחד - קשיא מציעתא! אלא לאו הכי קאמר: חוץ מן
המשומד לנספך את תני ומחלל שפחות בפרהסיא. אלמא משומד לעבודה זרה הוה
משומד לכל התורה כולה, והויבתא דרב עני! תיובתא. והא מהכא נפקא? מהתם נפקא:
"מכסם"

למחוד לומר "איש איש" - לרבות הגויים שנדרים ונדבות כישראל. וגבי דידהו לא כתיב מיטעא. דלכחות "מן האדם כי יקריב קרבן", דמשמע ולא כל האדם
שבע מניה. כפם חילקתי, כשיתורו מביאין ולא המשומד, ולא באומות. שכולן מתנדבין מקבלין מהם. כם היוצאה לכהן - שאן מקיימין את המצות. "מן" דתיב
גבי חתום - למעט רוב נרבי, וכי דרשי ליה בבבא קמא (ג.ב) ובבכורות (מא.א) ובתפוחי (חא.א). משישע ישראל - משמע דהיינו. כדתיבא במסכת יומא
ל(וב). פשיע - אלו הורבדים, וכן הוא אומר: "מלך מואב פשע בי", היינו משומד. ולקמן מפרש לה אויל: ומנספך את היינו - אי משומד לדרב אחד
קשיא מציעתא - דתקנתה מקבלין, אסיפא. אלא לאו הכי קאמר - מקבלין קרבנות מפושעי ישראל ממומד לדרב אחד. חוץ מן המשומד לנספך את תני ומחלל
שבתו, דהני חמירי. אלמא משומד לעבודה זרה כמשומד לכל התורה כולה דמי! האי תנא מליא ליה שבת כעבודה זרה, דהעובד עבודה זרה כופר בקדושת ברוך
הוא, והמחלל שבת כופר במעושי ומעיד שקר, שלא שבת הקדוש ברוך הוא כמעשה בראשית. והא מהכא נפקא מהתם נפקא - דאין מקבלין קרבן מן המשומד.
מעם

חולין, פרק ראשון – הכל שוחטין דף ו' עמוד ב – מתוך מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" תוספות

1 **התם** נמי מוריא ואמרה בר רב ליכול חמימא ואנא איכול קרייא – פירש
2 בקונטרס: מורה הוראה היתר לעצמה, לטובה אני מתכוונת, בר כי רב ליכול
3 חמימא בניחוחא. ואין הלשון משמע כן, ד"מוריא" משמע שמורה לעצמה היתר לעכב
4 שיהא כמו "מוריא אמרה תורא מימיה קאביל". ועד נתן במתניתא: מעשר את
5 שלוח נתן לה ואת טהור טהור והימנה מפני

6 **וְלַעֲלָמָא לֹא חֵישְׁוִינָּהּ? הַתַּנְתָּן? הַתַּנְתָּן לְפִנְדֻקֵּיטָא שְׁלֹו –**
7 **מְעִישָׁר אֶת שְׂהוּא נֹתָן לָהּ וְאֵת שְׂהוּא נֹמְלֵת הַיְמִינָה,**
8 **מִפְּנֵי שֶׁשְׂשׂוּדָה מִחֻפְּלָתָא? – הַתָּם נִמְי מוֹרְיָא וְאִמְרָה:**
9 **בִּר בִּי רַב לִיכּוּל הַמִּימָא וְאִנָּא אִיכּוּל קְרִירָא. –**
10 **וְלְחֻלּוּפֵי לֹא חֵישְׁוִינָּהּ? וְהַתַּנְיָא: אִשֶׁת חֶבֶר מֵוֹתֶנֶת עִם**
11 **אִשֶׁת עִם הָאֲרִיץ בּוֹמֵן שְׂהוּא טָמְאָה, אֲבָל לֹא בּוֹמֵן**
12 **שְׂהוּא טָמְאָה לֹא תִחְוֹן, מִפְּנֵי שֶׁחִבְיִיחָהּ נִתְּנָה לָהּ**
13 **וְאוֹכֵלָתָּ, הִשְׁתָּא מִמְלֵל גִּזְלָהּ, חֻלּוּפֵי מִיִּבְעִינָּהּ? אִמְרָ**
14 **רַב יוֹסֵף, הַתָּם נִמְי מוֹרְיָא וְאִמְרָה: תוֹרָא מְדִישָׁה**
15 **קִאֲבִיל. הַעִיד רַבִּי הוֹשֵׁעַ בֶּן רוּחַ בֶּן חַמּוּי שֶׁל רַבִּי**
16 **מֵאִיר לִפְנֵי רַבִּי עֲלֵ רַבִּי מֵאִיר שֶׁאֲכָל עֵלָה שֶׁל יָרֵק**
17 **בְּבֵית שְׂאָן, וְהַחִיד רַבִּי אֶת בֵּית שְׂאָן פּוֹלָה עַל**
18 **יְדוֹ, חֶבְרוֹ עָלְיוֹ אֲחִיו וּבֵית אֲבִיו, אִמְרוּ לוֹ: מִקּוֹם**
19 **שְׂאֹבוֹתֶיךָ וְאֵבֹת אֲבוֹתֶיךָ יִהְיֶה בּוֹ אִישׁוֹר, אִתְּהָ תִתְּנֶהוּ**
20 **בּוֹ הִתְרַתִּי? הֲרַשׁ לָתֵן מִקְרָא הוּא: וְכַתְּמִים נִחַשׁ הַחֻשְׁפֵּת**
21 **אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה בִּי עַד הַיָּמִים הַהֵמָּה הֵיוּ כִּי**
22 **יִשְׂרָאֵל מִקְרָמִים לוֹ וְיִקְרָא לוֹ נִחְשָׁתוֹ, אִפְשָׁר כֹּא**
23 **אִסָּא וְלֹא בִיעִירוֹ, כֹּא הוֹשֻׁעַטְפִּי וְלֹא בִיעִירוֹ? וְהֵלֹא**
24 **כֹּל עֲבוּדָה וְרַה שְׂבָעוּלָם אִסָּא וְהוֹשֻׁעַטְפִּי מִיעִרוּם!**
25 אלא

1 ולעלמא – דליכא למימר להטיב מתכוונת. לא חיישין – שמא תוקיף לטול
2 הדפה לעצמה? והתנת הנותן לפונדקיתא שלו – לתקן לו עיסה וקרייה. מפני
3 שששודה מחלפת – והא הכא רלאו לטובה היא, דאיש נביר הוא. ובמסכת דמאי
4 תנינא לה, ולא קני' "המתקלקל". אלמא על הגזל ששודה. התם נמי מוריא
5 ב"ו – והם נמי לא טובה בני מתכוונת. והא
6 דלא תנא נבא "המתקלקל", משום דאפילו
7 אין מתקלקל נמי, אם נטען להחם קודם
8 שאכלו – מחלפת ליה. דמוריא הוראה
9 לעצמה: לטובה אני מתכוונת. בר רב
10 ליכול חמימא כו'. אבל נתן לשכנתו – אין
11 לה לחוש עליו, ולא מחלפת לטובה, שהרי
12 אין סמוך עליה תמיד כבאבסאי, ולהרע נמי
13 לא חשידא אגול, ולא ואלחילוי – להרע לא
14 חיישין? פותנת – מסמית להדגת. את
15 החריים כשדיה טוחנת את התבואה של
16 עם הארץ. כונון – נאשט כח טמאה
17 ליכא למיחש שמא תשכח ותתן לתוך פיה
18 דבר שאינו מעושר, דכיון דטמאה היא
19 – אינה רגילה ליגע במה שהיא עוסקה
20 בו שמא טמאה, וסמנה עומדת מרוחק
21 היא ולא נגעה. אבל לא כונון שהיא
22 מרוחה – והואיל וסמנה נגעת – חיישין
23 שמא תשכח ותאכל. שחייתהה נותנת לה
24 ואוכלת – אלמא שחשודה לגנוב משל
25 בעלה ולא להאכלת את חביתה. ואשת חב,
26 אף על פי שאינה רגילה לא לאכול גזל
27 ולא לאכול דבר שאינו מעושר – חיישין
28 לשכחה, דעביד אינש דמינש ואביל מאי
29 דחיבי ליה. אבל לתת לארץ. אי לאו
30 הדשויה הרגילה בגזל – לא מיאשא. מוריא
31 – הויה לה לעצמה. תויא מדישה קאביל
32 – זו הואיל ומסמית אותה (זו) לא הוי גזל. העיד רבי יוחנן – הא נמי
33 משום אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידי הצדיקים נטק עליה. שלא
34 ירק – ולא עשיר. והתיר ר' יוחנן. אתא לקמייה דרבי יוחנן. אמר רבי יוחנן, (דבריהם)
35 לאכול ירק שלה ופירות האילן בטבולן. קא טסקא דעתין: קסבר רבי מאיר
36 לא אמרין ישראל היא. ומעשר ירק בחוצה לארץ הוא גזל מדרבנן, הואיל
37 ובארץ דאורייתא. אבל מעשר ירק, דבארץ גופיה דרבנן – לא גזר מדי
38 בחוצה לארץ. דאי מארץ ישראל היא, אף על גב דרבי מאיר ורבי אוריבן
39 הוו – הא קיימא לן: מעשר דגן דאורייתא וירק דרבנן, דקדושה אחרונה
40 דעורא קדשה אף לעתיד לבא. כדתנינא היתיר רבי את בית שאן – מכלל
41 דשאר מקומות נהוג בהן. ובתת נחש הנחשת – בחוקיוהו מלך יחידה כתיב
42 מוקם

32 וברבא ובררת טוחנת עמה – כעם הארץ דרבי מאיר, וטמאה הויהה דרבנן. אבל
33 בסתם עם הארץ – לא, כי הויב לטעון עם חביתה החשודה על השביעה. ולאמי
34 דאמר רב עמי דאמר משהוין דן – רב לשיעהי בעל בעני. והבא את אמרין במונ
35 שהיא טהורה ולכא לאוקומי היא במונ שהיא טמאה. ודלא כרבי שמעון בן אלעזר,
36 דהא הרייא קני' בוררה. ובררת נגעה היא ומפרש רבינו גמלא וכן רבינו עמר
37 שבתואה של ותר' ארץ, במונ שהיא טמאה – במונ שאטע עם הארץ מקומה עצמה
38 כטמאה, שאו אדא נורתא מילתא בתבואה. אבל לא בשטע משחוקת עובדת כהנא
39 – דאו אין נורתא מליגע בתבואה. וטמנאה לה. רבי שמעון בן אלעזר אמר: אף
40 אין משחוקת עצמה בחוקת טמאה לא תחטון, מפני שבתורה. אשת עם הארץ ארץ
41 שבתורה חטון טהורה, נותנת לה ואוכלת. ובתפסאיה טהורות פני שמעי קני' אף
42 על פי שאינה אוכלת – נותנת לאחרים ואוכלים. והשתא פרך שמעי: השתא מגול
43 גזלה תבואה של אשת חבר, חלופי מפני: **והתיר** רבי את בית שאן כולה על דו –
44 (נתת). דקאמר ריש לקיש אקביל (לבערה), חזינה דאבלי פירי דלא עשוי, אסר להו. אתא לקמייה דרבי יוחנן.
45 בתת). דאמר רבי יוחנן חייב במעשה. ותימיה דרבנן (בכרות כוה). מוכח כולה שבעתא תהומת גזלתיא לארץ. אלא לומר כתיפיש הבא בעצמיה, דוקא
46 תרומת דגן חירלה ויצרד דהוי בארץ דאורייתא – בחוצה לארץ הוי מדרבנן, אבל בשאר פירות – לא. דהא בפרק קמא דביצה (כ"ב.) גבי אושפזינה דרבה בר בר תנא היה לה
47 אסורייתא חירלה, ומעשר דהויא חייב במעשה. ורביש יביב מדרבנן (ברכות לו"א.) אף אלעזר אמר: אף חלופי חקיקסין. ור' עקיבא אמר: אין מחשתיך
48 אלא דאבנות לבב. ואמר ר' יהודה: אף על גב דרבי חנניה ארץ, ואוכל את האבנות. ואוכל את האבנות ומשנה את האבנים אפילו בארץ
49 קא שמעון בן חנניה לארץ. ולימנא: כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחוצה לארץ או אמר הכי וזה אמיתא ותי מילי מעשר ירק ועלף דבארץ גופה דרבנן, אבל עירלה דבארץ
50 דאורייתא – אין. משמע בהריא ומעשר ירק ועלף נתן בחוצה לארץ ואמר רבינו תם: דהבא ובפרק רבי ישמעאל (עבודה זרה ת"ג.) איירי בדמאי, דאיני נהוי בחוצה לארץ,
51 בדנתן במסכת דמאי (פרק א' משנה ג') מכויב וקלן פטור מן הדמאי. אבל דהאי טבל חייב בכל מקום. וכן משמע דמידיי הבא בדמאי, מדרפך לקמן: דהילמא רבי נהוי נתן עניו בעיז
52 זה ואכל בעיז אחר, ולא שרי אלא בדמאי. ור' יוחנן מוטרשילמא דפרק שליש דרבנן: רבן שמעון בן גמליאל שלח ליה רבי יוסי כרבי אחרונה. ואמר ליה: זה בליד מקטין. ולמדתי
53 ממנו שלשה דברים: שהוא דאי, והוא טמא, ושלא בא לידו אחר. שהוא דאי – שפירות קסרין דאי, והוא טמא – שמרביעין עליו מים, פירוש: הדיכשה. ולא בא לידו אחר
54 – שאילו בא לידו אחר היה מעשר מים זה. והא אמר: ודילמא עשיר. והוצרך לחדושי משום הכשר ויש לומר: דאם לא היה אלא דבר אחד הוי יוסי מדיש פירוש.
55 ופירוש: וליעשר משל עליה ומשנה את דרך גזל אדם ששולחן לחביריה דברים חסרים. ופריך: ולא מיתנינא דאי, רבי יוסי מתיב שבעה ז' וכלכד שיועישת משנה היא באותו פרש. שרבי
56 יוסי מתיב לשלוח לחבירו דאי מנבל ודאי וכלכד שיועישת משנה היא דבר יוסי אחר, ממה שלא עשיר – לפי שהיועישת בלידו וכלכד שיועישת משנה היא באותו פרש. שרבי
57 אף על גב דפליגי אדרבנן – לא היה עבד כבודא כותויה. ופריך: ולא מיתנינא דאי, פירוש: ופריך: ודאי מיתנינא דאי, פירוש: ופריך: ודאי מיתנינא דאי, פירוש: ופריך: ודאי מיתנינא דאי,
58 וה' משמע דלאורי, שהותר היה פטור אפילו דאי, והואת אתרו דאי ודאי לפרשי: ולא מיתנינא דאי, פירוש: ודאי מיתנינא דאי, פירוש: ודאי מיתנינא דאי, פירוש: ודאי מיתנינא דאי,
59 האסורין בבית שאן, ולא הויעין אסורים בקסרין, פירוש: משום דמאי. משום דאלי מניין זה הרעילי באלו ומוקמת כל בארץ ישראל. ופריך: ודאי מיתנינא דאי, פירוש: ודאי מיתנינא דאי,
60 משום דמאי חייבין משום דאי, כפירוש רבינו תם. ופריך: והלא אתרוג מפירות המותרין שאין מביאין אותן מארץ ישראל, אלא בקסרין עצמה גזל. ומודו רבנן דמותר לשלוח דאי
61 בחוצה לארץ בחודה, ולא תחלקו אלא בטביל בארץ ישראל. ואם כן מנא לן שלא על ליד רבי יוסי אחריו ואפילו היה בידו אחר – היה יכול לשלוח דאי טביל בחוצה בחוצה
62 לארץ, אפילו לרבנן ומשנה: דרעילי אל הותרה קסרין בימי רבי יוסי, והיו מחוקקין אותה בחוקת ארץ ישראל. ומיהו. במקום ארץ מנא רבינו יצחק בירושלמי במסכת ב"ב פרק "שתי נשים"

חולין, פרק ראשון – הכל שוחטין דף ז עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזילץ)" רכה רש"י

1 נשים' דידק בחוצה לארץ אינו נוהג בו כל מעשר ולא תרומה, ובשאר פירות נוהגת התרומה
 2 גדולה אבל לא מעשר, אבל דגן תירוש ויצוד – יחיבין לגמרי, כן בתרומה בין במעשה.
 3 והכי איתא תהם, אמר ר' יוחנן: רבותינו שבעלוהו היו מפרשין תרומתו ומעשרתו עד שבאו
 4 הרובים ובטלום, אמר רבי יוחנן – ר' תימנא. אמר רבי יוחנן: עד יורדה בשם שטאל
 5 אמרנו לית חוצה לארץ ותרומתו חוצה לארץ –
 6 אונל ויהיך אורח כן מפרשי. רבי יבאב בשם רבי
 7 שטאל אמר: לא חשו אלא לתרומת דגן תירוש
 8 ויצוד. משמע דקאי ארבי יוחנן דאמר בדבולה
 9 היו מפרשין תרומות. ואתא רבי יבאב לאשמועינן
 10 דדוקא בגן תירוש ויצוד היו מפרשין תרומות
 11 ומעשרות. ולא דוקא פירות לתרומה – דהוה הדין
 12 מעשה. אבל שאר פירות לא חשו לענין מעשר
 13 אלא לתרומה גדולה. כמו שאמר אביי בשם רבי
 14 בשם רבי שמעון ארבי כן, רבי שילא בשם רבי
 15 שמעון אמר: לא חשו אלא לתרומה גדולה, אבל
 16 ליקות אפילו לתרומה גדולה לא חשו, ונתני
 17 איסי בשם רבי עקיבא: מעשרות לידק מברדיהם,
 18 פירוש: שאין להם אסמכתא מן הפסוק כמו שיש
 19 לשאר פירות, דאסמכו רבנן אקרא. ולפי זה לא
 20 קשיא מדי מדך דשמעתין, דרבי מאיר אבל עלה
 21 של ידק. והואו דמסכת עבודה זרה דאבל פיר
 22 דלא מעשרין – בשאר פירות אקמר. ודוממת
 23 דכל תרומה גדולה אלא לא מעשר. ובבבית
 24 (לרא) לא גרסינן "דיק", דבעלף איירי ולא ידק
 25 צאל. ולא גרסינן נמי "מעשר", אלא: הני מילי נבי
 26 דכל שאר פירות אין נוהג מעשר אלא
 27 תרומה. וזהו טעם בספחים דמקדש, ודאיתא
 28 וברירושלמי, דקאמר שבאו הרובין ובטלום,
 29 מסבין בעשרין שאן אנו מפרשין תרומות
 30 ומעשרות. ורבינו שם מפרש דאק שהות
 31 חשבותו בעל שפני, לפי שנתונין מום חסן. ולפי זה
 32 נתייחדם לא היו מפרשין אלא בתרומה ולא רבי
 33 טסקא, דאיבא דלא ידבי, כדאמר ב"המבוקש"
 34 (בבא מציעא ק"א). איבעא דלית לה כרנא
 35 וטסקא, מאי? ועוד יש לפרשי: שמא הדרוקים
 36 מארץ ישראל מבוטל לא תקנו בהביעם. ועוד יש
 37 מפרשים, שנמצא בירושלמי דאק דקאמר
 38 דמבוטל ולהלן פטור מן התמיא – לא דאק
 39 דמאי, אלא אף מן הדריא, וואא סמכין. **אלא**
 40 מקום יעידו לו אבותיו להתגבר בו – תימנא דלא
 41 משני בעי בפרק "מזבח זבחים" (שבת ג"ב).
 42 דרדשינן: "זאת הבמות אשר על פני ירושלים
 43 בא אסר בו, ולא מקל אשר יאשיהו", אפשר
 44 אדתייבם לא עשו ותלה בהן – אף בו, ואבאיל לא
 45 משני דמקום הניחו לו אבותיו להתגבר בו.
 46 כדנשיב אבאי? ויש לומר: ובישאלמו הבא בני חנני
 47 דתנשיב. לפי שנתעשר על פי הדבור – טעם בו
 48 דראשונים, הדין סבורים שהיה אסור לבערו. אלא
 49 חקם, במה היו טועין שלא לבער אותן הנבמות?
 50 **ודילמא** נתן עינוי בעדו והוא בעד ארד –
 51 ואם תאמר, דהוה בפרק "מזבח זבחים"
 52 מדליקין' (שבת ל"א). ספק חשבה – מעשרין
 53 דאפשר, הא דראי חשבה – לא, אמאי, כיון
 54 דאפשר על ידי נתון עינוי בעדו והוא בעד
 55 חבטותו
 56 אחר, אם כי הוא מותר להפריש כשבת. כדמחבו בפרק "שמיים" (ט"ז קמ"א). ונתק, ר'
 57 יהודה אומר: אף מעלין את דמומעו באחד ונאמר. ופריך בנימאי (שם קמ"א). והא מתקן
 58 הוא ומנשיב: לא מני – רבי שמעון בן אלעזר היא. דאמר נתון עינוי בעדו והוא וואכל בשם
 59 אחר, ולחכי לא חשיב תקון בשבת כשנמולתו ויש דנשיב ממועם בעדו והוא תקון,
 60 אבל תחלתו של טבל – לא שרי על ידי דאפשר ליתן עינוי בעדו והוא וואכלו בעד אחר.
 61 דאפשר על ידי נתון עינוי בעדו והוא בעדו לפרש בפרק קמא
 62

1 מקום הניחו – כשיבאו בנינו אחרינו, אם לא ימצאו מה לתקן במה יגדל שמים?
 2 להתגבר = להתגבר. **בפאן** – שראינו שקבל רבי ערות זו ולמד הימנה, אף על פי
 3 שדבר תימה הוא, שהרי מעולם היו נוהגין בו אסור – למדנו שאין מייחין תלמיד
 4 חכם ואומר: רבי הלכה חידוש, ואומר – לא מעשת. אין מייחין – אין מברלין אותו
 5 משמעתו, לאמר: הוה בו. מייחין –
 6 משקצים את דבריו. מייחין – לומר: נאיתך
 7 גרמה לפי שלא הטיית אותו לשמוע דבר
 8 הכלכותו מפי רבי. לשנא אחרניא: מנביחין
 9 ומשלקין אותו מדבריו. ותיחי – לשון גבוה
 10 הלב, שלא דוקדק מפי רבו כל צרכו, וסמכו
 11 על לבם. הוריש גוי – אלא הניחום למס'
 12 ענד ויחביבם ביהדם. אשתמיפתייה –
 13 ליהודה בריה דרבי שמעון בן פורי. ויחיב
 14 כרבים כבשו עולי מצרים – וקדשום
 15 בקדושת הארץ, אך כבשום עולי מצר'
 16 לקדשם בשניה. ולכך לא בשום – דכבב
 17 הואיל הותרו הותרו, וקדושה ראשונה
 18 בטלה, דכי קדשה יהושע – לשעתה קדשה
 19 ולא לעתיד לה כשנולד מימי נבוכדנצר. ולא
 20 רצו להחזיר קדושה – כדו שיהא מותר
 21 לחרוש ולרועס שם בשביעה, שאין נוהגת
 22 בתורה בארץ, ויסבכו עליהן עינים לטות
 23 על שכחה ופאן ומועשר עני. ובית שאן שיהא
 24 היתה. ואותן שקדשו – הן אלו בטלו בחורבן
 25 שני, כדאמרין ביבמות ב"הרעיל" (פ"ב).
 26 ויהיבא? הן אלהין לא אהרץ אשר ירשו
 27 אבותיך וירשתה – ירושה ראשונה אשה
 28 יש להם, שבתלה ירושה ראשונה ונקראת
 29 שניה ירושה, אבל ירושה שלישית אין להם,
 30 שהשניה לא אפסקה. הלכך בני בני נהוג
 31 איסור בעליה. **עלך** בארץ, דאבילת ערא
 32 היא, ושירא בארץ. מנאיהו אבילת –
 33 דמשנאנר אסור לנאכל ערא. תנאנר –
 34 שדרבו לחזור. משניאנר – הוקבע למעשה
 35 ונאסר באבילת ערא. לאו ארתייהו – שכן
 36 בני מאיר לא עשוהו, ועלמס סבירא איהו
 37 דבעי עשוהו. מנאיהו אחר – שמא ידו ליה
 38 יקר תלוש בביתו, ואמר: הרי אנו מעשר על
 39 אגנהו זו לתייבם שלא מן המוקף – מן
 40 המתובר וסמוך לו. כגון: אין מקיפין שהי'
 41 חיות' (ביצה ל"ב). וכמו "מקפת ערביה לה'
 42 שם" (גדה ע"א). ב' לשון מקריב ומגיעה זה
 43 זה, ואסור להביא להפריש ממה שאין לפניו
 44 על מה שבעי, ששמא אותו שחזא סתם
 45 עליו אינו בעי, דאבא אורקב ומנאס אק'
 46 אומר כלום, ואוכל טבלים. נתן עינוי בעדו זה
 47 – לקרוא לו עני מעשר על צד שני ואכל
 48 מצד שני. אין חסן נתן רבי אחיהו עליה
 49 – ראה כמה אדם גדול העיד עליו, ודהיינו
 50 רבי יהושע. הואיל ונאכל להניח על זאת –
 51 יפה כוון דוקדק ברבר לא נקב. גינאי – שם
 52 הגזר. ראון קוני – כל הנחלים הולכים אל
 53 הים בגזירת המלך. ספק עושה – שמא לא
 54 יתנו ק"י שפיריה. ודבנצוה עסיב – ורכיני
 55 (שבת י"ב). ודמיתו את המצות', ומתחלת
 56 שמונת החרקים בעיא יסמור לשם מצה. לרווח בהיחיוו – נתחבר עמם בדרך.
 57 **מייעני** – סוחר ערב, כן עושין – בתמימה. לבני לוי – לבני תורה, שמתנין הולין.
 58 **דלמא** הכי נמי חרא וימנא – אלא מתקירא היה שיה יחזור המים וישטפו השנים,
 59 והיה מרבר עליהם ונתתן להם תרומה. כמשה ושתין רביון – שנחלק לזון קטן וסוף
 60 **אמר** ליה אתה הולך לעשות רצון קונך בו – שמא שר שלים השיב לו כן, אי נמי: רבי פנחס היה מחשב בלבו שלכך היה מניח מלחלוץ לו. וכענין זה עריך לפרש בפרק קמא
 61 דמסכת עבודה זרה (ז"א) גבי ר' אלעזר בן חורדייא, דאמר: "שמיים" בקשו עלי דתרומים".
 62

1 הא אמר עלה אמר רבי יוחנן כו – במסכת שקלים (חב) ובמסכת דמאי בירושלמי
2 ובבבלי רבה (פרשת ט) לא משני מדי, אלא חשיב להם דמותרא אפנה. ויש
3 שיש לו ואינו רוצה – ואפילו הכי איקרו קדושים, שמונן את חבירו לאכול אצלו מפני
4 הבושת.

5 **מסרהבנא** – מנחה אני, כדמרתגמון
6 וימרו לשפור דם' (שעתה נט) – ויסרהבן
7 גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחיהם כו
8 – פירש בקונטרס דר"ש ממה
9 שהחיה בגניעה בעלמא, כדרכיבן "וינע ורדי"
10 וקשה: דאם כן, מאי פריך? ודילמא לקימו
11 ברכתא דאליהו? בחילי סמוק היה גדול במה
12 טרחה להחיותו במינו יותר מבמותו ונראה
13 דנפקא ליה ממה שבחיי החצדיקים נוגעם כו
14 כמה רשעים ורשעים אצלם, ושם לא היה לו
15 רשות להתעבב אצלו.
והא 9

1 **תבטוניהו** – לא אכל, נקריניהו – לא אכל אמר
2 להו: דלמא לא מעשרין? עשרניהו ואכל. אמר:
3 עניהו זו הולכת לעשות רצון קונה, ואתם מאכילין
4 אותה מבלי? – וכו' מתיבינא? והתני: הולקין לרוע
5 ולבהמה, וקמה לעורות, ושמן לבר, ושמן לסוף בו
6 את הכלים – פטור מהדמאי! – התם הא אתמר
7 עלה, אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא שלקחן מתחלה
8 לבהמה, אבל לקחן מתחלה לרדם ונמלך עליהם
9 לבהמה – והתניא: הלוקח פירות מן

10 השוק לאכילה, ונמלך עליהן לבהמה – היה זה לא יתן לא לפני בהמתו ולא לפני בהמתו כפרו
11 אלא אם כן עישר. שמע רבי נפק לאפיה, אמר ליה: רוצין כעוד אצלי? אמר לו: הוה צהבו
12 פניו של רבי. אמר לו: פמדיקת אתה שמודך הנאה מישאל אני? וישראל קדושים הוה, וש
13 רוצה ואין לו, ויש שיש לו ואינו רוצה, ובתיב: "אל תלחם לחם רע עין ואל תתאו למטעמיו.
14 כי כמו שער בנפשו כן הוא אכול ושתה יאמר לך ולבו כל עמך", ואתה רוצה ויש לך. מיהא
15 השקת מסרהבנא, דבמילתא דמניה קא מרתנא, כי הדרנא אתינא עיילנא לנבך. כי אתא,
16 איתרמי על בהתאו פיתחא דהוה קיימו ביה בודנייתא וזורתא, אמר: מלאך המות בביתו של
17 זה, ואני אסעוד אצלו? שמע רבי נפק לאפיה, אמר ליה: מובינא להו. אמר ליה: "ולפני עור
18 לא תתן מכשול". – מפקנא להו. – מפשפת היקבא. – עקנא להו. – איפא צער בעלי תיים. –
19 קטילנא להו. – איפא "כל תשוחית". הוה קא במתש ביה טובא, גבה טורא בינייהו. בבה רבי
20 ואמר: מה פתחין פך, במיתתן פך אחת פמה וכמה? דאמר רבי קמא בר חנינא: גדולים
21 צדיקים במיתתן יותר מבחיהו, שצאמר: "ויהי הם קבירים אחר ויהו את הגדוד שליכבו פת
22 האיש בקבר אלישע ויהו ונע האיש בעצמותו אלישע ויהו וקם על רגליו". אמר ליה רבי פפא
23 לאבי: ודילמא לקיימי ביה ונע ברכתא דאליהו, דתיב: "ויהי נא פי' שנים ברוחך אלי! אמר
24 ליה: אי תבי, היינו דתניא: על רגליו עמד, ולביתו לא הלך? – אלא כמה איקנים? – כדאמר
25 רבי יוחנן: שריפא צרעת נעמן, שהיא שקולה כמות, שצאמר: "אל נא תהו פמת". אמר רבי
26 הושע בן לוי: למה נקרא שמן "ימים"? שאמתם מופלת על הבריות, דאמר רבי חנינא:
27 מימי לא שאלני אדם על מפת פרדה לבנה ותי. – והא קהוונא דחיי! – אימא: ותי. – והא
28 קהוונא דמיתסי. – דחיוורן ריש פריעיהו קא אמרינן. "אין עוד מלבדו" – אמר רבי חנינא:
29 ואפילו בשפים. – ההיא איתתא דמת קא מברדא למישקל עפרא מתותיה פריעיה דרבי חנינא,
30 אמר לה: שקולי, לא מסתייעא מילתך, "אין עוד מלבדו" פתיב. – והאמר רבי יוחנן: למה
31 נקרא שמן "שפים"? – שפכחישין פמליא של מעלה? – שאני רבי חנינא, דנפישא וברתיה.
32 ואמר רבי חנינא: אין אדם נוקף אצבעו למקמה אלא אם כן מבריון עליו מוקמלה, שצאמר:
33 "מה' מעצני גבר בונני, ואדם מה יצני דרובי". אמר רבי אליעזר: דם ניקוף מרצה ברם עולה.
34 אמר רבי: מבדיל גמון ובניקוף שאני, והוא דקאוויל לדרב מרצה. אמרו עליו על רבי פנחס כן
35 יאיר: מביא בצוע על פרוסה שאיתו שלו, ומיום שעמד על דעתו לא נתנה מבעודת אביו.
אמר

1 **הבטיניהו** – בנפה. הבטיניהו לנקותם, "ויורא דמא" וליבא למימר דמיה,
2 דמעיקרא הוו עומדים בקלפין, דאם כן אמאי לא משני? מעיקרא הוי לא
3 נתחייבו במעשר עד שיתמרו כברי, דתיב: "ראשית דגך", והנן בהדיא (פאה)
4 פ"א מ"ו). מאכל לבהמה לחיה ולעופות עד אשר ימרו, דכל אכילת בהמה חושב
5 אכילת ערא. נקריניהו – בדיין כן האבנים
6 והתפסלות. ופי' מתיבינא – מאכל בהמה
7 הנלקח מעם הארץ, כלום גזרו עליו משום
8 דמאי? ואף על פי שאליו דאי לא עישר,
9 והוא מתיב לעשר – על ספק מיתא לא גזרו,
10 דתנן: הלוקח מעם הארץ פירות מן השוק
11 לרוע ולבהמה, אף על פי שהרוע ומאכל
12 בהמה בכלל שאר תבואה הן, והייבין
13 במעטות – לא גזרו עליו משום דמיה,
14 דמסתמא רוב עמי הארץ מעשרין הן, ולא
15 העמידו בהנמל על הדמאי כל כך. עילות
16 זו, ותיב: והתניא – בניחוחא. והך
17 שעורים לארס לקחום מתחלה. שמע רבי –
18 דהוה קאני רבי פנחס. רוצין סעוד אצלי
19 – יהי רוצין לסעוד אצלי. צהבו פניו –
20 שמת. מפני שלא היה רבי פנחס רגיל
21 ליהנות משל אחרים, כדלמך. אמר ליה –
22 רבי פנחס וכו' אמר הית שמודך הנאה
23 וישראל אני? וישראל קדושים הם –
24 וראוין ליהנות ממה. אבל יש רוצה –
25 להנות אחרים משלו ואין יכולת בידו,
26 וממנו איני רוצה ליהנות שלא אכבד עליו.
27 ויש שיש – יכולת בידו ולא רוצה להנות
28 אחרים, ואף על פי שאומר בא וסעד – אין
29 לבו תפין, ואני נהנה ממנו, משום דתיב
30 אל תלחם לחם רע עין. אל תלחם – אל
31 תסעד. לחם – לשון סעודה. כרתיב
32 (שמואל א כו, ל' לא אל הלחם, ותיב
33 וריבאל) לה: "בלשצנא מלכא עבד כרבי רב",
34 בבו עיי – כאילו אתה פתח שני בבטנך.
35 או שמרי: לשון מירות, כמו (ירמיהו
36 טז): "כתאנאן השוערים". מסרהבנא –
37 לשון בהלה והמירות. כלומר, צריך למוד
38 ולחך לדבר מצוה, ואין צורך לסעד.
39 בודנייתא = פרות, ושל רבי הוי. פלאך
40 פות – שמכה שוב את המכה היה,
41 כדלמך. ולפני עור וכו' – רבי חנינא
42 דאסין לך אסור לאחריני. והי ליבא
43 למימר דמבון להו לגמים. דתנן אין מברין
44 להם בהמה גסה (עבודה זרה יד, ב).
45 פסקינא להו – אשחטם בעיות בעלמא
46 להפק. מפשפת חייקא – המתוך שלא
47 יהיו נשמרות ירב נוקיין. עקנא – שלא
48 יוכלו לבעט. וכל תשוחית ליבא, שיהו
49 ראיות לדישה. עקנא – מנשר
50 פרתסוהין, וערוין וכו' כולין לילך. בנתש =

51 מפעיה, חברו בשבועת (דף לז). "במתש גוסינן, בבית ולא בכין. נכה טורא בנייהו – והבדילן. בחיינו – כן צדיקים כן נותן קדושו ברוך הוא לבו על שום
52 שלא להעביר דעתם. שגום הדבר שנכנס פתח הפרדות, שפירשו ולא יעבור על דעתו האשונה של אחרים. כדלמך. על אות כפה וכו' –
53 שהיה במיתת גדולים יותר מבחיהו, כדאמר רבי חמא. קורבים איש – רשע היה, ולא ניתן להקבר אצל צדיקים. וינע האיש בעצמותו אלישע ויהי – ואילו בחייו,
54 כשרעה לחיותו כן תשונמית, הוצרך לשום פי על פיו ועינו על עינו ולבשך תרמים. ורלפא לקיובי כריתא דאיהו – ורל סני שלא תתקיים, דתיב: "וינע ורדי" (איוב
55 כב). ותגור אמר וקם לך, ולא משום אלישע הוה. פי' שנים – אליהו החיה כן הוצרפת ואלישע כן תשונמית, וערוך להדות עד אחר. אי הכי – דלקימוי ברכתא
56 דאליהו. היינו רתניא – במניה, ואי משום ברכתא דאליהו – היה צריך להחיות ממש, כמו שעשה אותו שהחיה אליהו שלא כדלמך. אמר רבי חנינא: מיהא משום איתא, ולא
57 הוה צריך לאלישע אלא לסלקו מאצלו, והחיותו עד שנתמלך משום. אל נא תהו כמת – בוצעת מרס תרוב. למה נקרא שפם כדודנייתא "ימים", דתיב: (בראשית
58 לו): "אשר מצא את הימים". לא שאלני – לא רבי חנינא רופא היה, ומנחא מייתי לה במסכת יומא ב"הוציאנו לו מ.טא.ו). ותיב – משמע שמת המוכח. ותיב – לשון
59 נקמה. ואמכא אף, שאן מוכה מפרתא. אין עוד מלבדו – משום רבי חנינא נקט לה. אפילו בשפים – אין מלבדו. כלומר, שלא משהו. שלא משהו. שאן אין גזירה מלפני –
60 אין מריעין לו לאדם. מהדרא – מחזרת וטורחת, שלא יבין. למשקל עפרא – ולעשות לו כשפים להמתיו. בשפים – נטריקון מבחישים פמליא של מעלה. שלא
61 גזרו על אדם זה למות, והוא מת על ידי כשפים. נוקף – נוגף. "אשפיה" בלעז. מכרייון – גזרו עליו. מרצה – מנפך. גדול ימין – מפני שהוא נוקף בבית, ומצטרף
62 הרבה. ובניקוף שני – קודם שנתרפא הראשון. בצע – ברכת המוציא, שלא רצה לאכול כות משל אחרים.

חולין, פרק ראשון - הכל שוחטין דף ח עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטינדלץ)" תוספות

1 **השוחט** במשך של גיים בר אומר קולו - צריך להעמיד בידים כל שהיא בת יומא.
2 דאי לא הכי - אמאי קוף לרבא ואי אתם כליל של גייע אית בני יומן. וגבי
3 עבכרא בשיכרא בפרק בתרא דמסכת עבודה זרה (סחג) מסופק ליה לגמרא אם סבר
4 רב גייע, דהא בפרק מותרא או אסור. דהאי דסתם כלי גיים אית בני בני יומן - משמען של
5 גייע, דתען נפיק אית מעמידין (עבודה זרה -

6 להב.) דאסור, ומפרש שמואל בגמרא: משום
7 הדליפתן של כלים אסורין. וקאמר רבי יהודה
8 נשיאה ובית דיתו גמטו נפיקו וחדירוהו, משום
9 דקסברי נותן טעם לפגם מותר. וטעם לפגם
10 דקאמר - היינו משום דאית בני יומן. דאין
11 לומר דאפילו היה השמננית בעין הוא נותן
12 טעם לפגם בשמן, דאם כן נשיאה מנתנית דהתם
13 דשריא דלא בעי קביא: למאי ניוחוש לה.
14 אי משום איתרובי - מסיר סרי, ואי משום
15 גיעולי גיים - נותן טעם לפגם מותר. ודבי אפילו
16 אסורה נותן טעם לפגם מותר. דגבי בני שמן -
17 שמננית בעין נותן טעם בדבש לפגם. אבל
18 השמן איך הפגם אלא משום שאינו בן יומא,
19 ועוד, ומפרש דהתם טעמא דקורט של חלות
20 דאסור משום דמסיתין ליה בסבינא, אף על גב
21 דנותן טעם לפגם מותר, אב חורפא דחילתיה
22 מחילא ליה ונשרת ליה לטבת. ואי תמיהיה
23 בני יומא גמטו - לא היה צריך לאותו טעם.
24 **אנב** דחוקא דסבינא בליעה - הרב יצחק בר
25 מאיר היה מפרץ מתוך כך לאתר שנקרא הולב
26 מן הבמהה ללוקף ולקלוף בכל המקומות שחוק
27 בסבין. משום דבלע מן הולב אב דחוקא
28 דסבינא. וכן כשמביאין בשר מטבחי גיים מפרץ
29 לקלוף בכל מקום שחוק גוי מקפידין שלו או
30 בסבינא. ורש למעוט טעם על הגמנה שלטו
31 שנתנו להקל. ודילמא בית השחיטה חזק
32 שרחתו קצת מתיז דחוקא דסבינא. תרע
33 מדרייקין בסמוך לחיתויא נמי קא בלע מאבר
34 מן התיז, ומשני: דאיתרובא בלע - לבי הימני
35 כו. והשתא לישנא דחוקא דסבינא תקשי
36 ליה הכי, דהיתריא נמי אב דחוקא דסבינא קא
37 בלע, דלא מצי לשנייה הכי! אלא דהיא אב
38 דחוקא דסבינא בלא בלע אלא בסב
39 השחיטה דחיימא. ועוד אמר בפרק 'כל הבשר'
40 (תולין קא.ג.) ענין שחטוב סבין של בשר -
41 אסור לאוכלו בביתו. וזאתו חורפא פליט
42 דסבין בעל צונן, אבל משום דחוקא לא.
43 **סבין** כוליה עולמא בעונן. והיינו דוקא לענין
44 שחיטתו בא עפע אחרת. ואף על פי דמולכות

6 **בחדשה** - שלא תחבוהו מעולם. חדשה - אמאי מיתסרא שיעור עבודה זרה? דהא
7 היא סבין לאו בעבודה זרה עצמה היא אלא שמשעי עבודה זרה, ובין לרבי ישמעאל
8 ובין לרבי עקיבא דפליגי בפרק 'דבי ישמעאל' (עבודה זרה א.ג.) בעבודה זרה עצמה,
9 איכא למאן דאמר אסורה ומיד איכא למאן דאמר לשלכיה, כולוהו מרוד בבליים
10 דאינם אסורים עד שיעבדו עד שיעבדו בהם
11 שימוש לעבודה זרה וזוהו גזוזא = תחיכות עינים.
12 ואיכתיב **אימא אפילו בישה** - ובגן
13 שליכבה באור, ואין כאן איסור שמננית.
14 קולף - בית השחיטה, מפני שבלעה שמננית
15 הסבין. מריח - בגמים. בית השחיטה רותח -
16 ובלע. צונן - כלומר, אין חום בית השחיטה
17 חזק לבלוע. ומיהו, הרהר בה, שהרי נתקח
18 בה שמננית, ואף על פי שלא נבלע בשר
19 הואו דברנות בית השחיטה, שאי אפשר
20 לדפני עינים בלא שמננית. **שיי סימנים**
21 **לאופין** סבין - כלומר, בתוצאתם הם הם
22 עוסקים, ולא בבליעה. דחוקא דסבין -
23 משמשפרא בבשר בדוחק בליעה. ויכן דלא
24 אפסקין לחומר. איסורא דאורייתא הוא
25 בענינין דלחומרא. ודיקמא: קולף. שכל הורה הלך
26 אחר המתמיר. ומכל מקום לתחלה לא
27 ישוחט, דהא 'ישוחטין אקור. כבין מריח' -
28 שחיטתו בה טריפה. כמפין - צריך להגילה
29 לסבין, מפני שבלעה שמננית טריפה. **בעונן**
30 דקסבר בית השחיטה צונן, ולא בלע הסבין,
31 דלא נתחמם. והלכתא אפילו צונן - וגבי
32 סבין של היתר הואו דפסק איתורא להוריא
33 דלא איתסר בבליעה זו, וקשה הואו בלוע
34 אלא על ידי תרתי. אבל לגבי סבין דאיסורא
35 דלא גייעם בבלותא דלעיל לא פסק, מפני
36 שחסינן אסורה והבוש רב לכו. **ביתא**
37 **דפרסא למיפריה** - תחיכות בגוי שנתן קשה,
38 "אשרפ" אלא בלעו, ויפה קבלת. **ביתא** תחיכה
39 בלתי. **דפרסא** - כדמרתמינן "למפתח"
40 (פרסא שמתו לה). **למיפריה** - לקטו.
41 ותיבדו גיטין (דף ג' וזא) בגמרא. ויביע
42 לבשרי יריה בתרתי אגרא. ובעורא קרי
43 למורקס "כפפורי הובי" על שמשקם במ
44 באצבעתו מן הדם. **משום בלא** - שמננית
45 טריפה. דלא אבליעתו דם או הישי, שחסינן
46 קשה הואו ואין דם נבלע בו. אלא שמננית
47 שהיא נבלעת בין ברך בין בקשה. דהיתריא
48 גמי - כי שחט בה במהה אסור נבעי
49 הגילה, דהא בליעה שמננית בשר מן הדי
50 קודם נגמר שחיטתו. אחת שבלעה בה - ולא

1 הסבין ברם הרבה - בלא הובי שי דם הרבה בבית השחיטה מן הבמהה עצמה ולא בלע
2 ליה. משום דתריסי סימנן לפליט. דם בלא לחותך בן רותח. אפילו שחט בה שרש -
3 אסור, ואמר בפרק 'כל הבשר' (תולין קא.ג.) כל שחטתו בן סבין לחותך בן רותח.
4 **והלכתא** אפילו בעונן ואי איכא בליתא דפרסא כו' - הוא דבעי בסוף מסכת עבודה
5 זרה (ע"ג) נעיתה שרש פעמים כקודק לחותך בה צונן בסבין של גיים - לא ימיר לסבין
6 נרבה דהבא, ובאקראי בעלמא. אבל בסבין של גיים מתוך שחכותיו בן איסור תמיד -
7 גייע בו השמננית ואין יוצא ממנו כלל נעיתה. ורבינו תם פירש: משום דהתם חוקי
8 איסור רותח, אבל הכא קסבר בית השחיטה צונן. וקשה לפירושו, דברק 'כל הבשר'
9 (תולין קא.ג.) אב, שמואל: סבין שחטתו בה - אסור לחותך בה רותח. ואפילו הייתה.
10 כדשמענו בת רבי, דקאמר לחותך בה צונן, אמיר לה בעיא רותח. פירש הסבין. אבל
11 כפירוש הקונטרס דפירש אחי דאבשר קא, כדמנכ "ביעאי" שנקב ועוד, דחוקת
12 סבין אתא לאשמענין, דקראבו: אסור לחותך בה רותח. וכן לחותך בה צונן. אלמא
13 שחטת בית השחיטה רותח, אפילו בה צונן לא בעי נעיתה. ויש לומר: שאני
14 התם וליכא איסורא אל משום דם. ודם (צונן) לא בלע כל כן, דדם משרק שומי. ומכל
15 מקום אסור לחותך בה רותח, ואי אפילו צונן בלא דההא או קטנה לאמיר לה דלא בעי הרהר - משום שיש רוב דם על הסבין. כמו כבוד עליו בישראל דאסור לתחלה. ולא אמר
16 משרק שיקי, לפי שיש רוב דם בבשר. ו**ליתוהו** הואו לחותך בה בשר כו' - ופעם אחרת שביעיה לחורו ולחותך בשר - הואו זכור להבשריה. ועל הסבין שחטתו בה לא פריך
17 ששחטו הודו דחוקן, דהיינו שחטו בה גרילין לשומרה. ולענין שבת נמי אמר דבתי של מחרשה דמי. **לא** ליסחוק איניש כפלי עליו בישראל - היינו לאור
18 דכתיב שוחטו בה גרילין לשומרה. אבל לאתר שצונטן - אין לחוש. דבתיבין (ויקרא ט: "וישחט את החילביל על החזות".

6 **בחדשה** - שלא תחבוהו מעולם. חדשה - אמאי מיתסרא שיעור עבודה זרה? דהא
7 היא סבין לאו בעבודה זרה עצמה היא אלא שמשעי עבודה זרה, ובין לרבי ישמעאל
8 ובין לרבי עקיבא דפליגי בפרק 'דבי ישמעאל' (עבודה זרה א.ג.) בעבודה זרה עצמה,
9 איכא למאן דאמר אסורה ומיד איכא למאן דאמר לשלכיה, כולוהו מרוד בבליים
10 דאינם אסורים עד שיעבדו עד שיעבדו בהם
11 שימוש לעבודה זרה וזוהו גזוזא = תחיכות עינים.
12 ואיכתיב **אימא אפילו בישה** - ובגן
13 שליכבה באור, ואין כאן איסור שמננית.
14 קולף - בית השחיטה, מפני שבלעה שמננית
15 הסבין. מריח - בגמים. בית השחיטה רותח -
16 ובלע. צונן - כלומר, אין חום בית השחיטה
17 חזק לבלוע. ומיהו, הרהר בה, שהרי נתקח
18 בה שמננית, ואף על פי שלא נבלע בשר
19 הואו דברנות בית השחיטה, שאי אפשר
20 לדפני עינים בלא שמננית. **שיי סימנים**
21 **לאופין** סבין - כלומר, בתוצאתם הם הם
22 עוסקים, ולא בבליעה. דחוקא דסבין -
23 משמשפרא בבשר בדוחק בליעה. ויכן דלא
24 אפסקין לחומר. איסורא דאורייתא הוא
25 בענינין דלחומרא. ודיקמא: קולף. שכל הורה הלך
26 אחר המתמיר. ומכל מקום לתחלה לא
27 ישוחט, דהא 'ישוחטין אקור. כבין מריח' -
28 שחיטתו בה טריפה. כמפין - צריך להגילה
29 לסבין, מפני שבלעה שמננית טריפה. **בעונן**
30 דקסבר בית השחיטה צונן, ולא בלע הסבין,
31 דלא נתחמם. והלכתא אפילו צונן - וגבי
32 סבין של היתר הואו דפסק איתורא להוריא
33 דלא איתסר בבליעה זו, וקשה הואו בלוע
34 אלא על ידי תרתי. אבל לגבי סבין דאיסורא
35 דלא גייעם בבלותא דלעיל לא פסק, מפני
36 שחסינן אסורה והבוש רב לכו. **ביתא**
37 **דפרסא למיפריה** - תחיכות בגוי שנתן קשה,
38 "אשרפ" אלא בלעו, ויפה קבלת. **ביתא** תחיכה
39 בלתי. **דפרסא** - כדמרתמינן "למפתח"
40 (פרסא שמתו לה). **למיפריה** - לקטו.
41 ותיבדו גיטין (דף ג' וזא) בגמרא. ויביע
42 לבשרי יריה בתרתי אגרא. ובעורא קרי
43 למורקס "כפפורי הובי" על שמשקם במ
44 באצבעתו מן הדם. **משום בלא** - שמננית
45 טריפה. דלא אבליעתו דם או הישי, שחסינן
46 קשה הואו ואין דם נבלע בו. אלא שמננית
47 שהיא נבלעת בין ברך בין בקשה. דהיתריא
48 גמי - כי שחט בה במהה אסור נבעי
49 הגילה, דהא בליעה שמננית בשר מן הדי
50 קודם נגמר שחיטתו. אחת שבלעה בה - ולא

מעיילא

חולין. פרק ראשון – הכל שוחטין דף ט עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ)

התוספות

1 מעילאי נמי – כי סוף ליה על גבי בשר איבא קרמא מפסיק, שאין חלב של או
2 קרום דק ממלעלה. **משפפשא** – מנייר. **פפתת** – לשון "פחות אותה פתים"
3 (ויקרא ב). **כתב** – לכתוב, שידע לחתום שמו אילו שב בדין, או לעדות. שחיטה
4 – לאמן יודי לבן, אפילו שבקי בלתי כותב. **קשר של תפילין** – יש בו אמונתו,
5 שעשו קשר אותה ליה, שחיה ברהא בה
6 שרי. ותישין בקבטתו השחר כעין ש"ן,
7 ורועהו קטנה כפרה ויהיה כעין יודי.
8 והקשר עשוי כעין ד'. הני **שבין** – תפילין
9 וצניעה ורבת תחנם מניין תירי, הלכך
10 הכל בקיאן בהם ואין צריכין לימוד,
11 שעמעמו יהיה קב בהם. שחייה דרשא
12 הלכה הנרמה **יעקוב** – בפרק "השוחט" ג'
13 לכולו. שחייה (תולין לבא) – אם שחה
14 כדי שחיטה במהה בו, שחט והחזיק הראש
15 בבת אחת, של החולין והביא – היינו
16 דרשה. שחט והחט ופסק הגררות – יודי
17 עיקור. או שהחליז את הסכין – חזי הדין
18 כחולדה זו והחובה בחורין. השחט מתוך
19 הטבעת – חזי הגרמה. והחם מפרש לה
20 ואילו ולשון הגרמה – שמכרע יודי לזאת
21 חוץ ממקום הכשר שחיטה, וכמו "יהי שוקל
22 עץ בעין נתון לו גירומיה בני הכרעה בבבא
23 בתרא (זבא. כ.) כולו יגדו" – ממתיקין כולו
24 "השוחט" שבהמה מתנבלת בהן. וכיון שאין
25 בקי בהן – פשיטא דאדור לאכול. וכו'
26 שמואל דאמרוהו הוא מתניתין אתא
27 לאשמועינן שכבר המושג שניה ועומדת
28 ולא ידע – אינו יודע שאסור לעשות כן.
29 ומאבילה לנו. אם שחה כדי ביקור – הוא
30 שערך שחייה. לא חזי בדי ביקור מיטעין –
31 אלמנא: יש חזן בתור ביקור. כדי ביקור –
32 – לברוק הסבין. שחטב עריך להראות
33 הסבין לחכם העיר מפני כבוד החכם,
34 כדאמרינן לקמן (זבא. א) על גב שחטבם כן
35 בהלכות בריקה. אם כן נתת דבריך
36 לשעוריה – פעמים שהחכם רחוק מחטבת
37 פעמים שהוא קרוב. פנה פנה חזן – שהשוחט
38 תלמיד חכם ואין מופלא בעיר ממנו. כלומר,
39 לא תלוי השערך אלא בשחייה בדיקת סבין
40 לחודיה. לא ברך – כסיטעם, נואי? טרפה
41 שחיטה אינה מטמאה. כדאמרינן ב"העיר
42 והרוטב" (חולין קכח. ב) "מן הבתמה" –
43 מטמא. בתמה – אינה מטמאה ומקצתה אינה
44 מטמאה. והיו זו – טרפה ששחטה נבלה –
45 דלא בחוקת שחיטה מחוקקין לה. כדרך
46 הונא בפירוקן. בהמה בחייה בחוקת איסור
47 – שחיה אסורה שחט אבר מן חזי. הלכך,
48 אם נזל ספק בשחיטה. אבר מן להעמיד על
49 חוקתה, שחיה בכל דבר אתה אומר העמד
50 דהוה על חוקת שחיה חתולה. שאין יכול
51 להוציאה ממנה על ידי ספק – נמצאת
52 אומר שבהמה זו אסורה. שחיה בחוקת איסור
53 להתייה שמא שחטה כרואי – אל תהינה מספק, עד שידע לך שנשחטה
54 כרואי. ונשתה חזי איך בחוקת חיה. עד שידע לך נבלה נגיפה – ולקמן מפרש
55 מנא פשט מינה. וברישא ומלתייה מצינעל, הדשאו אבר לנו ספק בשחיטה –
56 שמוא לא נשחט חרוב. מי סבר בחוקת איסור – הוראשן עומדת. שלא היתה
57 שחיטה. וכיון דבחוקת שאינה שחטה מוקמת לה – חזי מנה ומטמאה. ומי סבר
58 בחוקת איסור אמרינן – ולאבילה הוא שנסארה קודם שחיטה. לא אמרינן –
59 שחיה בשר מן חזי אינה מטמאה. וגיפא נשחטה הותרה – ללשון חזקא על שריך
60 אלא כדבר ספק, דנמא העמד דבר על חוקתו. דאף על גב דאיתלייה בה יעוואת – שנולד בה ספק טרפות, ספק קודם שחיטה חיה בה, ויש לתלותו בלאחר שחיטה
61 – מוקמינן לה אחוקת חיה. ודמה בהמה אינה טרפה. וחולין בלאחר שחיטה, וכשרה. נבל הא ליתנהו – ולא חזיין בהו שרו יעוואת, ומאי פסקא איבא? מי חישינן
62 שפא במקום נקב – שחיה בו תולה אתרמי ליה השתא, שהכניס בו שיניו וטרפה. דנקב דהדין אחד משמונה עשר טרפות הוא. מנקב – לשון נקבים, "קריט' בלעל.

1 **מעילאי נמי** – אידו **קרמא איבא!** – **אידי דממשמשא ידא**
2 **דמפתא מפתת.** ואמר רב יהודה אמר רב: **תלמוד חכם**
3 **צריך שלמיא שלשה דברים:** **כתב, שחיטה, ומילה.**
4 **רב הנניא בר שלמיא משמייה דרב אמר:** אף קשר של
5 **תפילין, וכרפת חתנים, וצניעות.** – ואיך? הני **שכינן.**
6 ואמר רב יהודה אמר שמואל: **כל טבח שאינו יודע**
7 **הלכות שחיטה – אסור לאכול משחיטתו, ואילו הן**
8 **הלכות שחיטה:** שחייה, דרסה, חלדה, הנרמה, ועיקור.
9 **מאי קא משמע לן? ביהודה תניננה!** – לא צריכא;
10 **שחיטה לפנינו שחיטה שלש פעמים ושחט שפיר; מהו**
11 **דתימא: מדידך שחט שפיר – האי נמי שחט שפיר,**
12 **קא משמע לן: ביון דלא גמר, ומינוי דשחייה ודרים ולא**
13 **ידע, ואמר רב יהודה אמר שמואל: תפכה צריך שבידוק**
14 **בסימנים לאחר שחיטה. אמר רב יוסף: אף אני נמי**
15 **תנינא, רבי שמעון אמר: אם שחה כדי ביקור; מאי**
16 **לאו כדי ביקור סימנין? אמר ליה אביי: לא, הכי אמר**
17 **רבי יוחנן: כדי ביקור חכם. – אם כן, נתת דברים**
18 **לשעוריה!** – אלא כדי ביקור טבח חכם. לא בדיק מאי?
19 **רבי אליעזר בן אנטיגונא משום רבי אליעזר ברבי ינאי**
20 **אמר: מרפה ואסרה באבילה; במתניחא תנא; נבלה**
21 **ומבטחה במשא. במאי קמפילינ? דברב הניא:** דאמר:
22 **בהמה בחייה בחוקת איסור עומדת עד שידע לך כמה**
23 **נשחטה, ונשחטה – חזי היא בחוקת חיה עד שידע לך**
24 **כמה נמרפה; מי סבר: בחוקת איסור קיימא והשתא**
25 **מתה היא, ומי סבר: בחוקת איסור אמרינן, בחוקת**
26 **מוטאה לא אמרינן, נגיפא, אמר רב הונא: בהמה בחייה**
27 **בחוקת איסור עומדת עד שידע לך כמה נשחטה,**
28 **נשחטה – בחוקת חיה עד שידע לך כמה**
29 **נמרפה. ולאמא: נשחטה הותרה! – הא קא משמע לן,**
30 **דאף על גב דאיתלייה בה יעוואת; ברבעא מיניה רבי**
31 **אבא מרב הונא: לא זאב ונבל גני מעינים, נקב? – נבל?!**
32 **הא ליתנהו! – אלא נקב גני מעינים, מהו? – נקב? הא**
33 **קא חזיין דהוא נגביננה! – אלא נבלו וחתורין משהו**
34 **נקבינן, מהו? מי חישינן שפא במקום נקב נקב, או לא?**
35 **אמר ליה: אין חוששין שפא במקום נקב נקב. איתביה:**
36 **ראה צפור המנקה בתאנה, ועקבה המנקה באבטיחים**

החשן

גדולת אפרס כל אחד במקומו בעורת השם יתברך. **רב** ביקור טבח חכם אף על פי שיש סבין גדולה וסבין קטנה משערינן לכל בהמה בסבין שיש בה כמלא צואר חוץ לצואר כמלא צואר. **ואסורה** באבילה משום דרב פעמים שחט שפיר, ושחיה מאוריתא לא התמודד נבלה עלתה.

אמר ליה אין חישינן שמא במקום נקב נקב ואפילו יש שם נקבים הרבה שלא במקום שיניו מסתברא דתלינן כולו בואב, כי הכי דמכשרין (תולין מטא.) היא

דממשמשא ידא דטבאה.

התם

1 **ואיך** חזי שבין – כדאמר (בבא מציעא כטב.) תפילין כי רב חבו משכח שחייה.
2 מכאן מדקדק רבינו עם דאין עריך לקשור בכל יום תפילין בשמינתיין. שריבנו
3 אליהו היה מוצרך לקשורן, מדקאמר ב"הוקמין רבה" (מנחות להב.) תפילין מאמתי
4 מברך עליהן משעת תתנה ועד שעת קשריה. ולרבינו עם גרמא דהויא קשריה הינו
5 הדוק משאדוק סביב ראשו, מהו (דה כרמ.)
6 "שלא קשרה בר", ובמו (עבודה זרה הא.)
7 "קשרה בו כלכל". דאי קשריה ממש ובי בכל
8 יום ילך אצל בר חבז ועוד. דבריש "הוצאנו
9 תפילין" (עירובין צא.) משמע דאדור לקשר
10 קשר של תפילין בשבחה, משום דהוי קשר של
11 קיימא. דקאמרינן: שנת מביסין זין זו, אבל
12 חדשה לא, ומפרש בגמרא: הדשותך קרי שאנן
13 מקשרות. ואם היה שיש לקשר ולתובל כדי
14 זים – אם כן לא היה קשר של קיימא.
15 **כולהו** תנינהו פירש בפוסקים עקור דהנך.
16 שחט את השחט סתם את הגרמת.
17 ותמה: דאין זה שריך לחלוקת שחיטה, דה
18 פסול מפני שלא שחטו, ולא דמי לשאר הלכות
19 שחיטה ויש לומר: דאריי שחטת בסבין פגמה
20 או במגל, וזה נקרא פסק את הגרמת, ופסולה
21 הוי משום דאין שוחטין אלא חזקין, כדנתן
22 בפירוקן (תולין טו. ב.) חזן מן המגל התמידי
23 בו, וליכתיב גדולתו פירש: עקור – שנעק
24 הסימן ונשחט חוץ ממקומו. ותמה: דמה ענין זה
25 להלכות שחיטה? והלא לא עשה כלום, אלא
26 הסימן נשט מאלו. ואפילו שחט בסבין,
27 תיפוק ליה מטעם הגרמתו ויש לומר: דאריי
28 כשנשט הסימן ואחר כך שחטו. ויכולו
29 "תנינא" דקאמרינן היינו מדותן בפרק "כסא דהדי" (תולין פה. א.) הנודד ודמקרי פטור מכלות.
30 ואם תאמר: פשיטא לא דהנתיי אבי שחטו,
31 שכבר נטרפו ויש לומר: דרביי הלכות גדולות
32 לאו טרפה היא, אלא שם הלכות למשה מסיני
33 דאין שחיטה מעלת סבין משום דהנתיי ונשט חוץ
34 למקום חיבורו, כשיש בן בקנה. ואפילו עוף
35 שחטבו סבין קיימא, אם נשטת אחת אף
36 שחיטה מעולת שבני. ואם תאמר: ולמה את
37 מונה בהלכות שחיטה פסק הגרמת בסבין
38 פגמה. מנא שמונה להיקטרסא ויש
39 לומר: דהתם אין כאן שחיטה, שאינו אלא חניק.
40 לפירוש הקונטרס נידא. שאינו מנה שחיטה
41 גדולה גדולת, דהוי טרפה ששחטה, ואין
42 עריך לחיבורו. ומיהו, לא היה השתא עקור
43 לפירוש הלכות גדולות חזק מעין הלכות
44 שחיטה שחן בנחן השחיטה, ועקור אינו בנחן
45 השחיטה אלא ששחט סימן שנעק, וגם קצת
46 קשר לשון "נחור מעיקר", משמע שאינו אלא
47 מעק השמן ואין עושה חרות. רק
48 שמינתו בעיקור, כמו במחירה. ואינו כן, שבכך
49 לא היה מות. ומה קשה למלקן לפירוש
50 הקונטרס ומפרק "אורחלו" וליישב הלכות
51 גדולת אפרס כל אחד במקומו בעורת השם יתברך. **רב** ביקור טבח חכם אף על פי
52 שיש סבין גדולה וסבין קטנה משערינן לכל בהמה בסבין שיש בה כמלא צואר חוץ
53 לצואר כמלא צואר. **ואסורה** באבילה משום דרב פעמים שחט שפיר, ושחיה
54 מאוריתא לא התמודד נבלה עלתה.
55 **אמר** ליה אין חישינן שמא במקום נקב נקב ואפילו יש שם נקבים הרבה שלא במקום
56 שיניו מסתברא דתלינן כולו בואב, כי הכי דמכשרין (תולין מטא.) היא
57 דממשמשא ידא דטבאה.
58

התם
60 אלא כדבר ספק, דנמא העמד דבר על חוקתו. דאף על גב דאיתלייה בה יעוואת – שנולד בה ספק טרפות, ספק קודם שחיטה חיה בה, ויש לתלותו בלאחר שחיטה
61 – מוקמינן לה אחוקת חיה. ודמה בהמה אינה טרפה. וחולין בלאחר שחיטה, וכשרה. נבל הא ליתנהו – ולא חזיין בהו שרו יעוואת, ומאי פסקא איבא? מי חישינן
62 שפא במקום נקב – שחיה בו תולה אתרמי ליה השתא, שהכניס בו שיניו וטרפה. דנקב דהדין אחד משמונה עשר טרפות הוא. מנקב – לשון נקבים, "קריט' בלעל.

התם

חולין, פרק ראשון – הכל שוחטין דף ט עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" תוספות

1 **התם** הלכותא גמירי לה מוסטה – תימיה: דמשמע דהא דדא דמטריהו ספק טומאה
2 ברשות הרבים – מוסטה גמירי לה. וקשה, דבפרכי שני מדרים" (נדר נא. ט.) תנן: אמר
3 להם אחד ראיתי אחד מהם שנטמא – שניהם מביאין קרבן טומאה וקרבן טהרה. ופריך
4 בגמרא: דהני שני מדרים קרי איתיהו דרי הלאת, ודהו ליה ספק טומאה ברשות הרבים
5 וטומאה נדר, וכל הוה להם להביא לכל קרבן
6 וספקא אלא אפרי סתריה ומשה: באומר ראיתי
7 טומאה שנוקה ביניכם, ואבתי מאי תריצין
8 הדשאת הוה ליה ספק טומאה ברשות היחיד,
9 והוה ליה דאי טמא, כדמכתב בריש נדה (ב.ב.) גבי
10 מקה שמדר תמצא חסר, דקאמר רבי שמעון:
11 ברשות היחיד תולין, ופריך ותלמדה ואי מוסטה
12 גמירין לה אמאי תולין? ואם כן תרייהו לית
13 קרבן טומאה ליה, כמו טהרה, כמו מדרים
14 דסלקא דעתך דדיי רשות הרבים, ופריך ליתיה
15 קרבן טומאה אלא דאי היינו טעמא דלא מיתו
16 קרבן טומאה גירדא כי וכו' רשות היחיד – משום
17 דלא לפינן מוסטה אלא דבר שיכול להיות כמו
18 טוסה, וזה דאי שלא נטמאו שניהם, אבל
19 מעיקרא דסלקא דעתך דדיי רשות הרבים –
20 ניהא ומיתו שניהם קרבן רשות הרב על גב
21 שדאי האחד מהן נטמא, דלאו מוסטה גמירין
22 לה, אלא מדרים' ולו מבח ומדומקין כל דור דור
23 בחוקת טהרה שני לומר: מוסטה גמירין ליה
24 ברשות הרבים היבא דליבא חוקה לטהרה, כי
25 הוהא ומקזה שמדר תמצא חסר, וליבא חוקה
26 לטהרה, דאי משום העמד מקזה בחוקת שלם
27 אירובי, ובעתה נטמא על חוקת, ומסדר רב
28 שמעון ברשות הרבים משום דגמירין מוסטה.
29 והשאת דבעי לומר: דלא מוקמינן באיסור
30 אחרותיה כמו בסבתא אפילו חוקה דאיבא

1 חוקה – לית פוסליה טומאה, וחיבא ודא אפשר למלפך מוסטה. כי הוהא דשני מדרים (נא. ט.) –
2 לא נטרף מספק מבח חוקה, והוהא פירא דהתם יחי לפי המסקנא דהבא, והולין בטר
3 חוקה, וכן דבר שאין בו דעת לישראל דהוה ספק טומאה – דילפינן מוסטה – היינו תולין דליבא
4 חוקה, כי הוהא (טהרות פ"ג מ"ז) ודינקינן שניהם בחד התישה, ומסדר רבי נארי מיהא
5 דאין בו דעת לישראל טעם סמוך מיעטא לחוקה, והוהא ליה פלגא ופלגא כדאמרין
6 ביבמות (קט"ט), ואם תמארו ומסטה היכי מבי' למלפך? והא סתוה אית לה חוקת טהרה ויה
7 לומר, כי דקתא ליה ונטהרה שני רגלם דבכר, ואתער לה חוקתה. ואם תמארו, כל ספק
8 טומאה ברשות היחיד מנה לן קמא וחיבא אית חוקת טהרה אי מוסטה – לא אתרא
9 לה חוקתה ויש על לומר: דגמירין ספק מוסטה, דעשאה תחבוב כדאי ולא מוקמינן לה
10 אחרותיה, דאף על פי דאיתער לה חוקתה, מכל מקום לא מוקמינן לה אחרותיה – לא ויה
11 לה להיות דאי טמאה, ודא אקאמינן פרכי "כשים" (טוסה ט"ט.) דאיתערין סתה לטרה
12 ברשות הרבים, דאי מדרב גידל הוה אמיתא דרבי שיש בו דעת לישראל אפילו ברשות הרבים
13 ספק טמא – ודא ליתמא דאיבא חוקתה, וליבא חוקתה אפילו חוקה דאיבא חוקה
14 דטרה, דאי מדרב גידל – דילמא היינו חיבא דליבא חוקה דטרה. **ממחא** שאני אמור
15 כי – פירוש: גם הולדותיה, דאף על גב שכל מעשה פיה בכלי גללים כלי אדמה, כדאייתא בריש יומא (ב.ב.) ובריש פרק
16 במסכת פרה (פ"ג גשעא א. א.) – שבעה מימי קודם שריפת הפרה היו מביאין בו, לפי שכל מעשה בכלי גללים כלי אבנים כלי אדמה, אבל לאו דאורייתא שריפת הפרה, כדתנן
17 כדתנן במסכת פרה פרק גמריא כלי חרסות. **ממחא** וכל כדקשרין אפילו בכלי גללים כלי אבנים כלי אדמה, משמע ועל כן בשאר אילין, וקרי איתרין לילקא דעתך איתרין אמיתא אלו
18 כלים חסרי, כדאמרין פירקא דשבת (ט"ז ט"ז.) אמור ארבי וכו' – אם תמארו, דהבא תלינן בארם טמא, און פרכא דקרינן שמוני דא. (ב.ב.) פרכא דקרינן שמוני דא, ויצולו פרכא קמא
19 דנדה (ר"א.) גבי כבשי בתנותן על גבי חוהי תאין סתורו ואומר רבינו הם, ודיינו טעמא דהבא ודפסדיים – משום דגורו על ספק כלים הנמצאים, אבל על ספק אפילו לא גורו, ועוד
20 יש לומר: והוהא ודהו שנוקף טמא מנה תחתיה, ואי אפשר לכבד לילקא אלא אם כן נגע למרחק טמא – שייך לתלות בארם סתור שנטלה במרחקין שלא טמא דכבר, אבל ארם טמא למה
21 היה נטמא וכן בהודא ריכסו חז"ל, וכולין פ"א) דרוב תניקות מטפחין, לפי מה שפירש רבינו הם מטפחין בעיסה, מיעוט אין מטפחין, ותלינן בארם סתור שנתן לו, לפי שהיה חושש
22 שלא תמא תינתק את התישה. **הם** יבולה חולדה בלשון (אחרי) (צ"ל: הראשון) דכל המקא פסלי, והויל דהפירש פסלי, ויהוה נעשית בוקן מלאכה
23 ונפסלה, וכשמקאיה פוסלת הראשונה. וקשה לפירוש: וכי מה מלאכה שייבא בשתייה? ונראה לומר: דאי קודם קידוש איירי מפסלי משום דלא הוי "מים חיים אל כלי" – שיהא חיותן
24 בכלי, שלא מילא כלי זה וקשה שיהא אחר קודם קידוש, כדפירש קונטרס בלשון אורי, ואי אחר קודם איירי, ונקט "מטאה" משום כלי, או כמו שפירש אחר כך – מפסילי משום רוק
25 שפדוף המעורב במים. ועוד יש לומר, שהיה חושש, ודלא כרבי אליעזר, ודלא כרבי אלעזר – דאמר: חי שתי חיותי. אי גמירי פוסלה בהוואה אחת קאמר, כמו לרבי
26 אליעזר, ורבי אליעזר בני איירי הוה, שהוה אחת חיה בלשון (פ"ט דפרה ה"ד) טעמא דרבי רישע דאמר: והויל דהפירש פסלי, והויל דהפירש פסלי, ויהוה נעשית בוקן מלאכה
27 אלא שישירה, ומפסילי משום משקה פי המעורב במים, ולכן אי גירג כשר, היינו שופרין המים תוך גרונן שאין שם משקה פי, והשאת חוה וזמאי דירד בה כל בלילה, דהפסילי משום
28 הטרובת. **אין** נחש דלברי גמולא – משנה הוה במסכת פרה (פרק ט משנה ב.) כל השרצים אין פוסלין בני חטאת חוץ מן החולדה מפני דאמריהו, רבן גמליאל אמריהו, אי התש
29 שפץ שדוא שקיבא, רבי אליעזר אמר: לא העברת, וזה דלא אתי הבא – פירש קונטרס דלרבי רבי אליעזר – משום דרבי אליעזר שמוחי הוא. **אין** שירד בה כל בלילה פוסלה – ברייתא אי התש
30 זו, דבמשנה במסכת פרה ברישא גמירי קתי"ן "פוסלה", ותימה שלא הביא כאן המגשה ושמן ניהא ליה להביא בהרייתא שפמרש בה "שאני אמור ארם טמא נגע לנפש", ובמשנה אינו כן,
31 ואף על גב דבמשנה תני ברישא גמירי "פוסלה", ובהרייתא קתי"ן ברישא "טמאה" – משום דאיבא למאן דארם פירק "די חטאת" (נזכים צ"ג.) מי חטאת שנטמאו מטריחין, אי גמירי, לפי
32 שהפסול בא תחת טומאה קתי"ן ברישא "טמאה", ועוד, משום דגם הולדותיה נעמה טמאה, וזה תלינן בארם טמא. אבל כדסיפא הולדותיה טהרה, ועוד יש דילוק בין מי חטאת שנטמאו
33 למי חטאת נעמה, כדתנן במסכת פרה פירח תשיעי (פ"ח ח).

1 **שפא** במקום נקב – של נחש נקב, ואסור משום סבתו נפשות. **ספק** מוציא
2 ברשות הרבים ספקי מהור – כדמפרש לקמן, **ספק** מים מגולין – מים שנשארו
3 מגולין בלילה, ספק שחה נחש טהר ספק לא שחה, וקיימא לן דאסירי. **הלבנתא**
4 גמירי ליה **מסוטה** – דברשות הרבים ספקי סתור, ונורת תחבוב וכל, דהא ברשות
5 היחיד לחומרא מולין, וזה ספק דאיורא
6 גמירי לחומרא בעינן למיזיל שמוא יעבור. **מה**
7 **סוטה** – שוקתא לה בעלה "אל חטריה" עם
8 פלוני" וטהרה, תכ"ב "ונטמאה" שתי
9 פעמים, אחד דליבא, ואילו לבעל זה, שנאסרת עליו
10 בסתירה עד וע שבידקה המים, וכל סתירה
11 אינה אלא ברשות היחיד, והתם הוא דאסר
12 דרמנא מספקא, אבל ברשות הרבים שריא,
13 דלאו סתירה היא, וטומאה מדרים מגולין,
14 וטומאה קרייה דרמנא. שייך – **מה**, **ספק**
15 **נע** – השרץ בתרומה. **ספקו** סתור –
16 ואפילו ברשות היחיד, ואילו ספק גילא סתור,
17 אלמא שאני איסורא מסבתא, שיש בה
18 דעת שלא – אם נטמאה אם לאו, ואסורה
19 מן הספק ברשות היחיד. **אף** כל – ספק
20 וטומאות המאורעות, במי שיש בוק דעת
21 לישראל, כגון ארם שנכר (בבל) ואצל שרץ
22 או בלילה, ספק נגע ספק לא נגע ברשות
23 היחיד – ספקו טמא, אבל כבדות שאין בוק
24 דעת לישראל לא, צלוחית – שמלאה מים
25 ודיים זמל חטאת, ועדיין לא נתקדשו באפי,
26 דאם נתקדשו טמא דקתני למאי? אי
27 אפסילי – ליתנן "פוסלה", אי לשמוי
28 אחרני – בלאו הכי מי חטאת מטמאין
29 אפילו במשא **מטאה** – מטמאה אובלין
30 ומשקין, וכל שכן דפוסלה לקדשו, דהא כל
31 מעשיה במעלות טהרה הם, דחטאת קרייה דרמנא. **אין** יבולה חולדה לשחות
32 **מטמא** – דתנן (פרה פ"ט מ"ג.) כל השרצים אינן פוסלין בני חטאת, חוץ מן
33 החולדה מפני שהיא מביאה אומר אף התש – וצ"ל: מלקח, רבן
34 גמליאל אמריהו, אם הוציא שפץ שדוא מקיאהו, דכל המקא פוסל, דהוהא ליה
35 דהפירשו מהן לשחות – הרי נעשה בוקן מלאכה ונפסלה, וכשמקאיהו פוסלות
36 את הראשונה, יבמה נפסלה במלאכה אחרת, דכתיב (ממדר"ט) "מים חיים
37 (ג.ג.), ואית הלכותי טעמא משום דלא חייב בעינן, דכתיב (ממדר"ט) "מים חיים
38 אל כלי" – שנתא חיותן בכלי, שמיא כלי זה ויערה בכלי אחר קודם קידוש.
39 זה שמועתי ונגמל הוא. **אם** יבולה חולדה לשחות – שאין חלוה באריו, או נחש
40 דלכרי רבן גמליאל – שדוא אפור – אי שירד בה כל בלילה
41 דרך כל לירד בלילה. **פוסלה** – דלאו מים חיים ניתנו, אבל בטומאה לא
42 מספקין לה, ואינה מטמאה אחרני. **ואמר רבי יהושע** בן לוי **מה טעם** – לא
43 חיישין שמוא ארם טמא גילה אותה וטמאה אחרים?
44 **מפני**

1 **מפני**
2 כי – פירוש: גם הולדותיה, דאף על גב שכל מעשה פיה בכלי גללים כלי אדמה, כדאייתא בריש יומא (ב.ב.) ובריש פרק
3 במסכת פרה (פ"ג גשעא א. א.) – שבעה מימי קודם שריפת הפרה היו מביאין בו, לפי שכל מעשה בכלי גללים כלי אבנים כלי אדמה, אבל לאו דאורייתא שריפת הפרה, כדתנן
4 כדתנן במסכת פרה פרק גמריא כלי חרסות. **ממחא** וכל כדקשרין אפילו בכלי גללים כלי אבנים כלי אדמה, משמע ועל כן בשאר אילין, וקרי איתרין לילקא דעתך איתרין אמיתא אלו
5 כלים חסרי, כדאמרין פירקא דשבת (ט"ז ט"ז.) אמור ארבי וכו' – אם תמארו, דהבא תלינן בארם טמא, און פרכא דקרינן שמוני דא. (ב.ב.) פרכא דקרינן שמוני דא, ויצולו פרכא קמא
6 דנדה (ר"א.) גבי כבשי בתנותן על גבי חוהי תאין סתורו ואומר רבינו הם, ודיינו טעמא דהבא ודפסדיים – משום דגורו על ספק כלים הנמצאים, אבל על ספק אפילו לא גורו, ועוד
7 יש לומר: והוהא ודהו שנוקף טמא מנה תחתיה, ואי אפשר לכבד לילקא אלא אם כן נגע למרחק טמא – שייך לתלות בארם סתור שנטלה במרחקין שלא טמא דכבר, אבל ארם טמא למה
8 היה נטמא וכן בהודא ריכסו חז"ל, וכולין פ"א) דרוב תניקות מטפחין, לפי מה שפירש רבינו הם מטפחין בעיסה, מיעוט אין מטפחין, ותלינן בארם סתור שנתן לו, לפי שהיה חושש
9 שלא תמא תינתק את התישה. **הם** יבולה חולדה בלשון (אחרי) (צ"ל: הראשון) דכל המקא פסלי, והויל דהפירש פסלי, והויל דהפירש פסלי, ויהוה נעשית בוקן מלאכה
10 ונפסלה, וכשמקאיהו פוסלת הראשונה. וקשה לפירוש: וכי מה מלאכה שייבא בשתייה? ונראה לומר: דאי קודם קידוש איירי מפסלי משום דלא הוי "מים חיים אל כלי" – שיהא חיותן
11 בכלי, שלא מילא כלי זה וקשה שיהא אחר קודם קידוש, כדפירש קונטרס בלשון אורי, ואי אחר קודם איירי, ונקט "מטאה" משום כלי, או כמו שפירש אחר כך – מפסילי משום רוק
12 שפדוף המעורב במים. ועוד יש לומר, שהיה חושש, ודלא כרבי אליעזר, ודלא כרבי אלעזר – דאמר: חי שתי חיותי. אי גמירי פוסלה בהוואה אחת קאמר, כמו לרבי
13 אליעזר, ורבי אליעזר בני איירי הוה, שהוה אחת חיה בלשון (פ"ט דפרה ה"ד) טעמא דרבי רישע דאמר: והויל דהפירש פסלי, והויל דהפירש פסלי, ויהוה נעשית בוקן מלאכה
14 אלא שישירה, ומפסילי משום משקה פי המעורב במים, ולכן אי גירג כשר, היינו שופרין המים תוך גרונן שאין שם משקה פי, והשאת חוה וזמאי דירד בה כל בלילה, דהפסילי משום
15 הטרובת. **אין** נחש דלברי גמולא – משנה הוה במסכת פרה (פרק ט משנה ב.) כל השרצים אין פוסלין בני חטאת חוץ מן החולדה מפני דאמריהו, רבן גמליאל אמריהו, אי התש
16 שפץ שדוא שקיבא, רבי אליעזר אמר: לא העברת, וזה דלא אתי הבא – פירש קונטרס דלרבי רבי אליעזר – משום דרבי אליעזר שמוחי הוא. **אין** שירד בה כל בלילה פוסלה – ברייתא אי התש
17 זו, דבמשנה במסכת פרה ברישא גמירי קתי"ן "פוסלה", ותימה שלא הביא כאן המגשה ושמן ניהא ליה להביא בהרייתא שפמרש בה "שאני אמור ארם טמא נגע לנפש", ובמשנה אינו כן,
18 ואף על גב דבמשנה תני ברישא גמירי "פוסלה", ובהרייתא קתי"ן ברישא "טמאה" – משום דאיבא למאן דארם פירק "די חטאת" (נזכים צ"ג.) מי חטאת שנטמאו מטריחין, אי גמירי, לפי
19 שהפסול בא תחת טומאה קתי"ן ברישא "טמאה", ועוד, משום דגם הולדותיה נעמה טמאה, וזה תלינן בארם טמא. אבל כדסיפא הולדותיה טהרה, ועוד יש דילוק בין מי חטאת שנטמאו
20 למי חטאת נעמה, כדתנן במסכת פרה פירח תשיעי (פ"ח ח).

פרק ראשון

[דף א' ע"א]

הלכה א' מתני' ארבעה אבות נזיקין: השור, והבור, והמבעה, והתקער. לא הרי השור – פתרי המבעה. ולא המבעה – פתרי השור. לא זה וזה שיש בהן רוח חיים – פתרי האש שאין בו רוח חיים. לא זה וזה שדרךן לילד ולהזיק – פתרי הבור שאין דרכו לילד ולהזיק. הצד השונה שבהן: שדרךן להזיק ושמירתו עליה. וכשהזיק – חב המזיק לשלם תשלומי גזק

[דף א' ע"ב]

במיטב הארץ:

גמרא השור – זה הקרן. דכתיב (שמות כא, לז) וכי יגף שור איש את שור רעהו וגו'. עד פדון בתם, כמועד מניין? או נודע כי שור נגח הוא וגו'.

הבור – כי יפתח איש בור וגו' בעל הבור ישלם וגו' (שמות כא, לג).

המבעה – כי יבער איש שדה או כרם ושלח את בעירה – זה הרגל, דכתיב (כב, ד): משלחי רגל השור והחמור (ישעיה לב, ב). ודכתיב (שם) הסר משופתו והיה לבער – זה השן. פרוץ גדרו והיה למרמס – זה הרגל.

והתקער – דכתיב (שמות כב, ה) כי תצא אש ומצאה קוצים וגו'.

אנן תנינן: ארבעה אבות נזיקין. ותני רבי חיאי שלש עשר: נזק, צער, ריפוי, שקת, ובולשת, שומר חנם, והשואל, נושא שקר, והשוכר.

[דף ב' ע"א]

אמור מעתה: מה דתנינן אנן – להקשר גזקין. מה דתני רבי חיאי – בין להקשר גזקין, בין לניזקי גופו.

רבי חגי שאל: היך תנינן ארבעה אבות נזיקין? אם תכל אמור בשור אחד – ניתני שלשה! ואם תכל אמור בשור שלשה – ניתני חמשה! אלא כמה דאשתעי קרייא – אישתעיית מתניתא.

תולדות הקרן: נגיפה, נשיכה, רביצה, בעיטה, דחיה. רבי יצחק מקאשי: נגיפה נגיחה – עיקר הן, ואת עביד לזן תולדות! אלא מתחיל בעיקר ומסיים בתולדות.

תולדות הבור: כל פירקא תליתייא דתנינן בגזיקין .

רבי תני: הניח גחלת ברשות הרבים, ובא אחר ונתקל בה, וצלוהיתו בידו. נשפרו כליו ונשברה צלוהיתו, חייב על הצלוהית – משום בור, ועל הכלים – משום אש.

תולדות הרגל, תני: בהמה שנכנסה לרשות היחיד והזיקה, בין בידה, בין ברגלה, בין בקרנה, בין בעול שעליה, בין בשליף שיש בה, בין בעגלה שהיא מושכת – משלם גזק שלם. והמוזק בפרמלית – משלם גזק שלם.

תולדות השן, הוון בעיין מימר: פרה שאכלה שעורים, והמור שאכל פרשינו, וכלב שליקלק את השמן, וחזיר שאכלה בשר – כולהון תולדות השן אינו. אמר רבי יצחק: כולהון עיקר שן אינו. והא תאני: תולדות השן, כשדרסה על גבי נוד מלא שמן, ובסיכה, גופה נהנה. כמה דתימר תמן: השן אוכלת והגוף נהנה, אוף הכא – נהנה גופה.

רבי ירמיה בעי: היתה מהלכת ופולטת עשבים מהו?

[דף ב' ע"ב]

אמר רבי יוסי: מה אם המניח גחלת לרשות הרבים, עד מקום שהיא מתחלקת היא מזקת.

מאי בידון? אמר רבי יוסי בי רבי בון: תיפתר, במניח סבין סמוכה לרשות הרבים. כמה דתימר תמן: האש נוגעת בצד אחד ונתחלקה פולו, אוף הכא – אדם נוגע מצד אחד ונתחלקה פולו.

רבי יוסי בי רבי בון בשם רבי לוי: בור מלא מים ונפל שמה גדי קטן, ונכנסו מים דרף אוניו ונתחלקה פולו. וכא, נתחלקה פולו.

רבי ירמיה בעי: היתה מהלכת ומעפרת עשבים בגופה ובקרנה מהו? שינוי הוא, דרבה לכן?

רבי בון בר הניה בשם רבי שמואל בר רב יצחק: אם לא נאמר "שור", הויתי למד שור מן הבור. מה אם הבור שאין דרכו לילף ולהזיק – חייב לשלם. שור שדרכו לילף ולהזיק – לא כל שכן! או מה הבור משלם גזק שלם – אף השור משלם גזק שלם. או מה השור משלם חצי גזק – אף בור משלם חצי גזק. אילו לא נאמר "שור", הויתי למד שור מן הבור. או אילו לא נאמר "בור", הויתי למד בור מן השור.

[דף ג' ע"א]

ולמה תניננה הכא? דאית ליה מילין סגין.

כן, לא הרי מושב כהרי משכב, ולא הרי משכב כהרי מושב. ניקא לא הרי מושב כהרי משכב, אם מושב בטפה וטמא, וטמא משכב בארבעה טפחים. מפני שטמא משכב בארבעה טפחים, וטמא מושב בטפה.

ואילו לא נאמר משכב, הייתי למד משכב מן המושב. אילו לא נאמר מושב, הייתי למד מושב מן המשכב. ולמה תניננה הכא? דאית לתנוייה סגין מילין.

כן, לא פרשת גירות כהרי פרשת שילוח טמאין, ולא פרשת שילוח טמאין כהרי פרשת גירות. אילו לא נאמר פרשת שילוח טמאין, הייתי למד פרשת שילוח טמאין מפרשת גירות. ולמה תנייתה הכא? דאית לתנוייה סגין מילין. כן, הצד השונה שבהן שהן בצו מיד ולדורות, אף כל שהוא בצו מיד ולדורות.

אמר רבי לא: צריך הוא שיאמר לכל אחד ואחד. והשור כלמד: שהבעלין מיטפלין בנביאה. דכתיב (שמות כא, לד) והמת יהיה לו. וכתיב בבור והמת יהיה לו.

תני רבי ישמעאל: יצאו קרקעות שאינן מיטלטלין.

[דף ג' ע"ב]

יצא אדם שאין לו הננייה במוותו.

והאש מלמדת על כולן שהוא הניב על האונסין.

פיסקא. וכשהזיק קב המזיק וכו'. אמר רבי יוסי: תדא אמרה: אדם שחבל בכתבירו תחילה, אף על פי שתור ונעשה נזק – תניב. דכתיב (ויקרא כד, יח): ומכה בהמה ישלמנה (ישלם פהתה).

אמר רבי הנניא: מכה בהמה ישלמנה – ישלם פהתה.

בר פדייה אמר: (שמות כב, יב) אם טרף יטרף

[דף ד' ע"א]

יביאהו עד. מקום, הפריפה לא ישלם.

אמר רבי נסא: צורכה להדא דרבי חנינא, וצורכה להדא דבר פדייה. אילו איתאמרת דרבי חנינא ולא איתאמרת דבר פדייה, הייתי אומר: להכשר נזקיה – לא ישלם כלום. לנזקי גופה – ישלם פהתה. הוי, צורף הוא שיאמר דבר פדייה.

או אילו איתאמרת דבר פדייה ולא איתאמרת דרבי חנינא, הייתי אומר: להכשר נזקיה – ישלם פהתה, לנזקי גופה – ישלם את הכל. הוי צורף שיאמר דרבי חנינא, וצורף שיאמר דרבי פדייה.

רב יהודה בשם שמואל: אין שמין לא לגנב ולא לגזלן ולא לשואל, אלא לנזקין. ואני אומר: אף לשואל (אין) שמין, ואבא מודה לי.

ומאן הוא אבא? רב, או אבא בר אבונה. אמר רבי חסדא: נעשה עיקר – מפילה.

אתא רב יהודה בשם שמואל: אין שמין לא לגנב ולא לגזלן ולא לשואל, אלא לנזקים. והשומרים – כנזקים הם.

רב יהודה שלח שאל לרבי לעזר: האנס והגנב והגזלן מהו לשום לה? אמר ליה: אין שמין לא לגנב ולא לגזלן. ומניין שאין שמין לה? אמר רבה בר מנחם: חיים שנים ישלם. חיים – ולא מתים. עד כדון גניבה, גזילה מניין? אמר רבי אבין: והשיב את הגזילה (ויקרא ה', כג) באשר גזל.

הלכה ב' מתני' כל שחבתי בשמירתו, הכשרתי את נזקו. הכשרתי במקצת נזקו, חבתי בתשלומי נזקו כהכשר כל נזקו. נכסים שאין בהם מעילה, נכסים של בני ברית, ונכסים הפיחדים, חוץ מרשות הפיחדת למוזיק. ורשות הנזק והמוזיק בתשלומין.

גמרא תני רבי תייה: זה השור והבור.

[דף ד' ע"ב]

והאש לא תנח? אמר רבי ירמיה: האש להכשר נזקין. אמר רבי יוסי: ואין ביני האש להכשר נזקין, מקבל עליו ההתרייה בדיעת זו ולזקה?

מאי כדון? האש להכשר נזקין, מקבל עליו נזק צער ריפוי שקבת ובוששת.

הכשרתי במקצת נזקו כהכשר כל נזקו – זה הבור. דתני: הפר בור תשעה מפרחים, ובא אחר ועמק בו מפה – האחרון תיב. רבי אומר: אחר האחרון – למיתה, ואחר הראשון – לנזקין.

אמר רבי יצחק: ביני מתניתא, אחר אחרון – למיתה, ואחר שניהן – לנזקין.

הפר בו עשרה מפקחים, ובא אחר וסיידו וכיירו – שניהן תיבין. מפני שסיידו וכיירו יהא תיב? בשאמר לו: סוד את תבית הנה וקנה אותו. דמר רבי אמי בשם רבי לעזר: שמירת נזקין – בשמירת קניין.

אמר רבי סימון: תיפתר בחופר בחולות. דתני: הפר זה עשרה וזה עשרה, זה עשרים וזה עשרים, זה מאה וזה מאה – בולחן תיבין.

פמה שיעורן? להמית – עשרה מפקחים. ולהזיק – כל שהוא. סומכוס אומר:

[דף ה' ע"א]

לעומקו – שלשה, לאורבו ולארחבו – ארבעה. רבי אלעזר הקפר אומר: כפולאו של נפל. ומהו מלואו של נפל? אפילו תרנגול ואפילו גמל.

פיסקא. נכסין שאין בהן מעילה. דתני: הנכסין הללו – נקנין עם נכסין שיש בהן מעילה. רב יהודה בשם שמואל: דרבי יוסי הגלילי היא. דתני: ומעלה מעל בה' (ויקרא ה, כא), רבי יוסי הגלילי אומר: להביא קדשים קליו.

בן עזאי אומר: להביא את השלמים. אבא יוסי בן דוסאי אומר: לא היה בן עזאי אומר אלא על הכבוד בלבד.

ומה ביניהון? מאן דמר: שלמים – כל שבין מעשר. ומאן דמר: בכור, הוא מעשר – לא.

רבי שמעון אומר: אחד קדשי קדשים ואחד קדשים קליו, קדשים שתיב באתריותן – קורא אני בהן: בעמיתו וכחש.

[דף ה' ע"ב]

ושאינו תיב באתריותן – קורא אני בהן: בה' וכחש.

רב הונא אומר: אחד קדשים בשריו, ואחד קדשים פסיליו, קדשים שתיב באתריותן אפילו הן לח' – קורא אני בהן: בעמיתו וכחש. ושאינו תיב באתריותן – קורא אני בהן: בה' וכחש, ולא בעמיתו וכחש.

פיסקא. נכסים שהן של בני ברית. פרט לשור ישראל שנגח לשור של עכו"ם.

מנכסין המיוחדין. ולא מנכסי הפקר.

הויז מרשות המיוחדת למזיק שהוא פטור. נוהגין הן ברשות הנזק והמזיק.

אמר רבי ירמיה: אילו תנא הויז מרשות המיוחדת למזיק ושתק, הייתי אומר: אחד הצר של שותפין ואחד הצר שאינה לשניהן – הויבת. ולמה תנא נוהגין הן ברשות הנזק והמזיק? אלא, זה שומר הנם והשואל, נושא שקר והשוכר.

אמר רבי יוסי: מפינן דתנא הויז מרשות המיוחדת למזיק, אינו אנו יודעין שהן נוהגין ברשות הנזק והמזיק! ולמה תנא נוהגין הן ברשות נזק והמזיק? אלא להוציא הצר שאינה של שניהן.

אית תנאי תנאי הצר של שותפין – הויבת, והצר שאינה לשניהן – פטורה. אית תנאי תנאי: אפילו הצר שאינה לשניהן – הויבת. מאן דמר: הצר של שותפין – הויבת, והצר שאינה לשניהן – פטורה

[דף ו' ע"א]

דכתיב מיטב שדהו. ומאן דמר: אפילו הצר שאינה לשניהן – הויבת, דכתיב (שמות כב, ד): ובער בשדה אחר – מכל מקום.

רבי יסא בשם רבי יוחנן: הצר השותפין – הויבת. אמר רבי יסא: אגא דאייתיה מחדא דתני רבי הושעיה: ארבעה פללות היה רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר בנגקין. כל מקום שיש רשות לנזק ולמזיק, כגון: פונדקי והצר השותפים וכיוצא בהן, על השן ועל הרגל – פטור, על הנגיחה והנגיפה והנשיכה והרביצה ועל הפעיטה והדהיה, אם תם – משלם חצי נזק, ומועד – משלם נזק שלם מן העלייה.

לנזק ולא למזיק – הויב בכלל. למזיק ולא לנזק – פטור מן הכלל. והכל מודין בשאין רשות לא לזה ולא לזה, כגון: בקעה, רשות הרבים, וכיוצא בה, על השן ועל הרגל – פטור, על הנגיחה ועל הנגיפה והנשיכה והרביצה והפעיטה והדהיה, תם – משלם חצי נזק, ומועד – משלם נזק שלם מן העלייה.

[דף ו' ע"ב]

הלכה ג' מתני' שום פסח, שנה כסח, בפני בית דין. ועל פי עדים – בני חורין, בני ברית. והנשאים – בכלל הנזק. והנזק והמזיק – בתשלומין.

גמרא אין אומרים: "תצא פרה בטלית", אלא: שמין את הנכסין בבית דין.

שנה פסח, מלמד שאין בית דין שמין אלא נכסים שיש להם אחריות. ואם תפש הניזק במפלגלין – שמין לו מהן.

בפני בית דין, מלמד שאין שמין לו אלא בפני בית דין.

על פי עדים, שאין שמין אלא על פי עדים.

בני חורין ובני ברית, יצאו עבד'ם ועבדים ופסולי עדות.

ונשים בכלל הנזק, לפי שלא תפש הכתוב אלא את האיש, צריך לרבות את האשה. תני רבי ישמעאל: ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (שמות כא, א).

והניזק והמוזק בתשלומו. משלמין חצי נזק. מיפן: שמהצין את הנזק. מיפן: שנה מפסיד חצי נזק וזה מפסיד חצי נזק.

הלכה ד' מתני' המשנה תמין והמשה מועדין. בהנחה אינה מועדת לא לנח, לא ליגוף, לא לישוף, ולא לרבוץ, ולא לבעוט. השן מועדת לוכל את הראוי לה. הרגל מועדת לשבר בדרך הלוקה. שור המועד. ושור המוזק ברשות הניזק. והאדם.

גמרא אמר רבי יוחנן: דרבי טרפון היא. ברשות הניזק – רבי טרפון אומר: נזק שלם, והקמים אומרים: חצי נזק.

הלכה ה' מתני' הזאב, והארי, הדוב, והנמר, והפרדלים, והנחש – הרי אלו מועדין. רבי אליעזר אומר: בזמן שהן בני תרבות – אינן מועדין. והנחש – מועד לעולם. מה בין תם למועד? אלא: שהתם – משלם חצי נזק מגופו. ומועד – משלם נזק שלם מן העלייה.

גמרא תני, רבי מאיר אומר: אף הצבוע. אמר רבי יוסי בי רבי אבין: לא אמר רבי מאיר – אלא בצבוע זכר שיש לו שעה שהוא קשה פארי:

הדרן עלה פרק ארבעה אבות נזיקין

[דף ז' ע"א]

פָּרָק שֵׁנִי

הלכה א' מתני' כיצד הרגל מועדת לשבר בדרך הלוחה? הבהמה מועדת לחלוף בדרךה וישבר. היתה מבעטת, או שהיו צרורות מנתזין מתחת רגליה ושיפרה את הכלים – משלם חצי נזק. דרסה על הכלי וישברתו, ונפל על כלי אחר וישברו, על הראשון – משלם נזק שלם, ועל האחרון – משלם חצי נזק.

גמרא ואין דרסה להתיז צרורות? אמר רבי אמי: כשהיה כלי נתזן בידי אדם. אבל אם היה מונח ברשות הרבים, הואיל וזה מונח ברשות, וזו מהלכת ברשות – פטור.

רבה בר ממל אמר: בה שתי דרכים, אחת יש בה עשבים וצרורות, ואחת אין בה עשבים וצרורות, הניחה את שאין בה עשבים וצרורות, והלכה בזו ליש בה עשבים וצרורות, אף על פי שהוא מונח ברשות הרבים – פטור. רבי לעזר אומר: כל דבר שהוא חוץ לגופה לא חלקו בו חכמים, בין ברשות היחיד, בין ברשות הרבים,

[דף ז' ע"ב]

לחצי כופר.

מהו שתקבל העדאה בדבר שהוא חוץ לגופה? רבי ועירא אמר: מקבלת. רבי אילא אמר: אינה מקבלת. אמר רבי ועירא: מתניתא פליגא עלוי, שור שמתחבף בכותל ונפל על האדם והרגו – תייב בכופר ופטור ממיתה, וכי יש כופר בתם? ואפילו ברבי אילא לית היא פליגא.

ולמה פטור ממיתה? בשעהעדה להיות מפלת את הכתלים, בשחפילה את הכותל – לא היה אדם שם.

אמר רבי לעזר: הטילה גללים – משלם נזק שלם. דל בן, מה אנן אמרין צריה שיהא המקלוט בידו. הדיא דתימא: בשאין דרסה לבן, אבל בשדרסה לבן – צריה שיהא המקלוט בידו.

רבי הושעיה רבה ורבי יודן נשייא הוון יתיבין, עאל רבי בא בר ממל ושאל: בשבשה בזנבה, בגון אילין פירדתא מהו? ולא אמרינן ליה כלום. בתר בן אמר ליה רבי הושעיה רבה: דל בן, מה נן אמרין

צריך שיהא תופש בזנבה! הדיא דתימור: בשאין דרפה לבן, אבל בשדרפה לבן – צריך שהיא תופש בזנבה.

[דף ח' ע"א]

ומה פשיטא לון? בגזק שלם. ומה צריכה לון? בחצי גזק.

פיסקא. דרסה על הפלי ושברתו. רבי ירמיה בעי: דרסה על נוד מלא שמן, על הנוד – משלם גזק שלם, ועל השמן – משלם חצי גזק. היתה טבלה מונחת וזכוכית עליה, דרסה על גבי הטבלה ונשתברו הזכוכית, על הטבלה – משלם גזק שלם, ועל הזכוכית – משלם חצי גזק. היו שתי טבליות זו על גבי זו, דרסה על העליונה ונשתברה השנייה, על העליונה – משלם גזק שלם, ועל התחתונה – חצי גזק. היתה טבלה מונחת ברשות הרבים, דרסה עליה והתיזת, והלכה ונשתברה ברשות היחיד אחר, מי את מחלף אחר דריסתה או אחר שכירתה? אין תימור: אדריסתה – פטור, אשכירתה – תיב.

הלכה ב' מתני' התרנגולים מועדין לחלף בדרך וישבר. היה דליל קשור בגגלו, או שהיה מהדמ ומשבר את הפלים – משלם חצי גזק.

גמרא רב הונא אמר: בשנקשר מאיליו,

[דף ח' ע"ב]

אבל אם קשרו הוא – משלם גזק שלם.

תני: תרנגולין שהידסו את העיסה ואת הפירות, או שניקרו – משלם גזק שלם. הידסו עפר על גבי עיסה או על גבי פירות – משלמין חצי גזק.

היו מחטמין בחבל ונפסק הדלי או ששבר – משלם גזק שלם. נפל על חבירו, על העליון – משלם גזק שלם, ואתחתון – חצי גזק.

ואינו פעושה בור במקום אחד ומזיק במקום אחר? אמר רבי יוסי בי רבי בון: מפיו שאין דרכו ליפול אלא באותו הבור – כמי שהוא בור.

תני: תרנגולין שנפלו לגנה ושברו החילפין, וקירטמו את הירק – משלם גזק שלם. סומכים אומר: על הקירטום – משלם גזק שלם, ועל השיבור – משלם חצי גזק.

מִסְכַּת יוֹם-טוֹב (בִּיצָה) פָּרָק שְׁנִי

הַמְדַרְשׁ. בְּשַׁחֲרִית מִצְאוּ רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּבָא. אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי מָה לֹא בָאתָ אִמָּשׁ לְבֵית הַמְדַרְשׁ? אָמַר לוֹ מִצְוָה אַחַת אָרַע לִי וְעָשִׂיתִיו, בַּלְשׁוֹת שֶׁל נְכָרִים נִכְנָסָה לְעִיר, וְהֵינּוּ מִתְרַאֲוִין שָׁמָּה יִצְרִיבוּ אֶת בְּנֵי הָעִיר, עָשִׂינוּ לָהֶם עֵגֶל, וְהֵאֱכָלְנוּם, וְהִשְׁקִינוּם, וּפְטַרְנוּם לְשָׁלוֹם. אָמַר לוֹ: תִּמְהַנֵּי עֲלֶיךָ אִם לֹא יֵצֵא שְׂכָרְךָ בְּהַפְסָדְךָ, שֶׁהָרִי אָמְרָה תוֹרָה: "לָכֶם" - וְלֹא לְכָלְכֶם!

ה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מוֹדִים הִיוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל, שְׂאִין כִּהֵן טוֹבֵל לְתַרוּמְתוֹ בּו בַּיּוֹם. אָבָל מְטַבִּילִין מִגַּב לְגַב וּמַחְבְּרֵה לְחַבְרָה בַּיּוֹם-טוֹב. כִּיצַד מִגַּב לְגַב? הַרוֹצֵה לְעֲשׂוֹת גְּתוּ עַל גַּב בְּדוֹ, וּבְדוֹ עַל גַּב גְּתוּ. כִּיצַד מַחְבְּרֵה לְחַבְרָה? רֹצֵה שְׁלֵא לְעֲשׂוֹת עֲסָתוֹ עַל גַּב בְּדוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ - הָרִי זֶה מְטַבֵּיל אֶת כְּלָיו, אִין מְטַבִּילִין אֶת הַכְּלִי עַל גַּב מִימּוֹ לְטַהְרוֹ, וְאִין מְשִׁיקִין אֶת הַמַּיִם בְּכָלִי אֲבָן לְטַהֵרן בְּשַׁבָּת; וּדְבָרֵי רַבִּי. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: מְטַבִּילִין אֶת הַכְּלִי עַל גַּב מִימּוֹ לְטַהְרוֹ, וּמְשִׁיקִין אֶת הַמַּיִם בְּכָלִי אֲבָן לְטַהֵרן, אָבָל לֹא לְהַטְבִּילֵן.

ו. כָּלִים שֶׁנִּשְׁמָאוּ בְּאֵב הַטְּמֵאָה - אִין מְטַבִּילִין אוֹתוֹ בַּיּוֹם-טוֹב, וְאִין צְרִיף לֹמַר בְּשַׁבָּת. בּוֹלֵד הַטְּמֵאָה - מְטַבִּילִין אוֹתוֹ בְּשַׁבָּת, וְאִין צְרִיף לֹמַר בַּיּוֹם-טוֹב. אָבָל מְמַלָּא הוּא כּוֹס דְּלִי, כּוֹס וְקִיתוֹן, לְשִׁתוֹת, וְחוֹשֵׁב עֲלֵיהֶן וּמְטַבִּילֵן וְטוֹבֵל כְּדָרְכוֹ, מְטַמְּאָה חֲמוּרָה, וְאִין צְרִיף לֹמַר מְטַמְּאָה קְלָה.

ז. אִין מִשְׁתַּטְפִּין בְּחִמִּין שֶׁהוֹחֲמוּ בַּיּוֹם-טוֹב, וְאִין צְרִיף לֹמַר בְּשַׁבָּת, אָבָל רוֹחֵץ הוּא פְּנִיּוֹ יְדָיו וְרִגְלָיו בְּחִמִּין שֶׁהוֹחֲמוּ מִעֵרֵב שַׁבָּת - בְּשַׁבָּת, וְאִין צְרִיף לֹמַר בְּחִמִּין שֶׁהוֹחֲמוּ מִעֵרֵב יוֹם-טוֹב - בַּיּוֹם-טוֹב. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמַר: טַרְקָלִין שֶׁהִסִּיקָה מִעֵרֵב יוֹם-טוֹב - מְטִיל

א. יוֹם-טוֹב שֶׁחָל לְהִיּוֹת בְּעֵרֵב שַׁבָּת, אִין מְעָרְבִין, לֹא עֵרוּבֵי תַחֲוִמִין וְלֹא עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת. רַבִּי אוֹמַר: מְעָרְבִין עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת, אָבָל לֹא עֵרוּבֵי תַחֲוִמִין, מִפְּנֵי שְׁאֵתָה אוֹסְרוּ בְּדָבָר הָאֶסוּר לוֹ, וְאִי אֵתָה אוֹסְרוּ בְּדָבָר הַמֵּתָר לוֹ. מְעָרְבִין בַּפֶּת לְשַׁבָּת, וּבַתְּבִשְׁלֵי לַיּוֹם-טוֹב. תְּבִשְׁלֵי שְׁאֵמְרוּ, אָפְלוּ צְלִי, אָפְלוּ כְבוֹשׁ, אָפְלוּ שְׁלוֹק וּמְבִשֵּׁל, אָפְלוּ קוֹלֵיִים הָאִיסְפִּנִין שֶׁנִּתְּנוּ עֲלָיו חִמִּין מִעֵרֵב יוֹם-טוֹב, תַּחֲלָתוֹ וְסוּפּוֹ - אִין לוֹ שַׁעוֹר.

ב. הָעוֹשֶׂה תְּבִשְׁלֵי מִעֵרֵב יוֹם-טוֹב - הָרִי זֶה אוֹפֵה וּמְבִשֵּׁל עֲלָיו לְשַׁבָּת, וּמְטַמֵּין עֲלָיו אֶת הַחִמִּין, וְרִשְׁאֵי לְאוֹכְלוֹ מִבְּעוֹד יוֹם, וְרִשְׁאֵי לְתַנּוּ בַּמִּתְנָה. אָכְלוּ - וְרִשְׁאֵין בְּנֵי חֲצֵר לְעֲשׂוֹת תְּבִשְׁלֵי, וְלֵאָפוֹת וּלְבִשֵּׁל עֲלָיו לְשַׁבָּת, וְרִשְׁאֵין לְעֲשׂוֹת לוֹ שִׁתּוֹף לְמַבּוּי. הָרִי שֶׁשָּׁכַח וְלֹא עֵרַב, אַחֲרִים שֶׁעֵרְבוּ מִתְרִים לְעֲשׂוֹת לוֹ, הוּא עֲצָמוֹ שֶׁשָּׁכַח וְלֹא עֵרַב - מֵתָר לְמִלְאוֹת לוֹ חֲבִית שֶׁל מַיִם, וּלְהַדְלִיק לוֹ אֶת הַנֵּר.

ג. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר: מוֹדִים בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל עַל שְׁנֵי תְּבִשְׁלִין שֶׁצְרִיף, עַל מָה נִחְלָקוּ? עַל הַדָּג וּבִיצָה שֶׁעֲלָיו, שְׁבִית שְׁמַאי אוֹמְרִים: תְּבִשְׁלֵי אֶחָד. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: שְׁנֵי תְּבִשְׁלִין. וּמוֹדִים, שְׁאֵם בִּשְׁלֵי שְׁנֵי מִינִין בְּקִדְרָה, אוֹ שֶׁפָּרַפַּר בִּיצָה עַל גַּבֵי הַדָּג, אוֹ שֶׁרַסַּק קְפֻלוֹטוֹת תַּחַת הַדָּג - שֶׁהֵן שְׁנֵי תְּבִשְׁלִין. אִין אוֹפִין מִיּוֹם-טוֹב לְמוֹצָאֵי יוֹם-טוֹב, אָבָל מְמַלָּאָה אֵשֶׁה כָּל הַקִּדְרָה בְּשׂוֹר, אָפְלוּ לֹא תֹאכֵל מִמֶּנָּה אֵלָּא דְּבַר מְעֵט, וּמְמַלָּא לוֹ מִחֵם מַיִם, אָפְלוּ לֹא שִׁתָּה הֵימָנוּ אֵלָּא כּוֹס אֶחָד. אָבָל הָאוֹפֵה - אִינוּ אוֹפֵה אֵלָּא כְּדִי צְרָכּוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר אוֹמַר: מְמַלָּאָה אֵשֶׁה כָּל הַתְּנֹנֹר פֶּת, מִפְּנֵי שֶׁהִפֶּת נֶאֱפָה יָפָה בְּזִמְן שֶׁהַתְּנֹנֹר מְלֵא.

ד. אִין עוֹשִׂין, לֹא לְאֲכִילַת כּוֹתֵי, וְלֹא לְאֲכִילַת כְּלָבִים בַּיּוֹם-טוֹב. מַעֲשֶׂה בְּשִׁמְעוֹן הַתִּימְנִי, שֶׁלֹּא בָּא בְּלִילֵי יוֹם-טוֹב לְבֵית

1 שִׁישְׁלָלוּ וַיְכַזּוּ.

האחרון של חג. עגל מקלס ביום הראשון של פסח, אבל לא גדי מקלס. אמר רבי יוסי: תודוס איש רומי הנהיג את בני רומי לקח טלאים בלילי פסחים, ולעשותן מקולסין. אמרו לו: אף הוא קרוב להאכיל קדשים בחוץ, מפני שקורין אותן 'פסחים'.

יב. של בית רבן גמליאל היו שוחקין את הפלפלין ברחים שלהן. אמר רבי אלעזר בר צדוק: פעם אחת היה אבא מסב לפני רבן גמליאל, והביאו לפניו אנגריין ואכסגרוין, ועליהן פלפלין שחוקות, ומשך אבא את ידו מהן. אמרו לו: אל תחוש להן, מערב יום-טוב הן שחוקות! איזהו קרוד? אלו קטנים שעושין חבורה. קרצוף - אלו הן גדולים שאין עושין חבורה. רבי שמעון אומר: גורר אדם משה פסא וספסל וקתדרא אצלו בשבת, ואין צריך לומר ביום-טוב. דלת הנגרת ומחצלת הנגרת, וקנקלא הנגרת - פותחין ונועלין בהם בשבת, ואין צריך לומר ביום-טוב.

מסכת יום-טוב (פיצה) פרק שלישי

א. ביברין של חיה ועופות ושל דגים - אין צדין מהם ביום-טוב ואין נותנין לפניהן מזונות. אבל צדין מהן מערב יום-טוב, ונותנין לפניהם מזונות. רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא כל הביברין שוין. זה הכלל: מחסר צידה - אסור. שאין מחסר צידה - מתר.

ב. שוחטין מן הנגריין ביום-טוב, אבל לא מן המצודות, ולא מן המכמורות. רבי שמעון בן אלעזר אומר: כל שפרסוהו מערב יום-טוב, וכא ומצאו מקלקל, בידוע שמעורב יום-טוב נצודו, ומתר. בא ומצאן כמות שהוא - הדבר ידוע שביום-טוב נצודו, אסורין.

ג. אותו ובנו שנפלו לבור. רבי אליעזר אומר: מעלה את הראשון על מנת לשחטו,

בה ביום-טוב. לא הסיקה מערב יום-טוב - לא יטיל בה ביום-טוב. עושין כל צרכי מילה, דברים שאין עושין לה בשבת - עושין לה ביום-טוב. שוחקין לה כמזון, וטורפין לה יין ושמן. רבן שמעון בן גמליאל אומר: ובלבד שלא יקרע לה סמרטוטין בתחלה. מרגילין ביום-טוב ואין מרגילין בחול, בככור ובכסולי המקדשין.

ח. של בית רבן גמליאל לא היו זוקפין את המנורה ביום-טוב. ומעשה ברבן גמליאל וזקנים, שהיו מסבין ברומי, ונפלה מנורה בלילי יום-טוב, ועמד רבי עקיבה וזקפה. אמר ליה רבן גמליאל: עקיבה! מה לך, אתה מכניס ראשך בין המחלקת? אמר לו: למדתנו רבנו - "אחרי רבים להטות", אף על פי שאתה אוסר והן מתירין, הלכה כדברי המרבין! רבי יהודה אומר משום רבן גמליאל: מטלטלין את המנורה ביום-טוב, אבל אין זוקפין אותה.

ט. של בית רבן גמליאל היו מכבדין בין המטות. אמר רבי אלעזר בן רבי צדוק: פעמים הרבה אכלנו בבית רבן גמליאל, ולא ראינו שהן מכבדין בין המטות! אלא סדינין היו פורסין מערב יום-טוב, כשאררחין באין ונכנסין - מסלק את הסדינין, ונמצא הבית מתכבד מאליו.

י. של בית רבן גמליאל היו מכניסין את המגמר במגופה. אמר רבי אלעזר בן רבי צדוק: פעמים הרבה אכלנו בבית רבן גמליאל, ולא ראינו שהיו מכניסין את המגמר במגופה, אלא ערדסקאות של ברזל, היו מביאין ומעשנין אותן מערב יום-טוב, ופוקקין נקביהן, וכשאררחים נכנסין - פותחין את נקביהם, ונמצא הבית מתגמר מאליו. אמרו לו: אם כן, אף בשבת מתר לעשות כן.

יא. איזהו גדי מקלס? כלו צלי, ראשו וכרעיו וקרבו, בשל הימנו כל שהוא, שלק הימנו כל שהוא - אין זה גדי מקלס. עושין גדי מקלס ביום-טוב הראשון, וביום-טוב

² מים שלוקים.

וְשׁוֹחֲטוֹ, וְהַשְּׁנִי - עוֹשֶׂה לוֹ פְּרִנְסָה בַּמְקוֹמוֹ, כְּדִי שְׁלֵא יָמוּת. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר: מַעֲלָה אֶת הָרֵאשׁוֹן עַל מִנַּת לִשְׁחַטוֹ, וְאִין שׁוֹחֲטוֹ, וּמַעֲרִים וּמַעֲלָה אֶת הַשְּׁנִי עַל מִנַּת לִשְׁחוּט. רְצָה לִשְׁחַט, רְצָה שְׁלֵא לִשְׁחוּט אַחַד מֵהֶן - הָרִשׁוֹת בִּידוֹ.

ד. בְּכוֹר שְׁנֵפֶל לְבוֹר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: אֵף עַל פִּי שְׁמוּמוֹ נִכָּר מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וְלֹא הִתִּירוֹ מִמֶּחֶה - אִין שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ בְּיוֹם-טוֹב, לְפִי שְׁאִינוֹ מִן הַמוּכָן. עוֹשִׂין פְּרִנְסָה לְנַחֵל שֶׁל דְּבוּרִים, בְּשִׁבִּיל שְׁלֵא יִבְרַחוּ. אָבֵל אִין צָדִין אוֹתָן בַּתְּחִלָּה בְּיוֹם-טוֹב, כִּיצַד? אִין נִמְנִין עַל הַבְּהֵמָה בַּתְּחִלָּה בְּיוֹם-טוֹב. לֹא יֹאמֵר אָדָם לְחִבְרוֹ: "הֲרִינִי עִמָּךְ בְּסַלַע, הֲרִינִי עִמָּךְ בְּשֵׁנִים", אֲלֵא אֹמֵר לוֹ: "הֲרִינִי עִמָּךְ לְמַחְצָה וְלִשְׁלִישׁ וּלְרִבְעִי". וְחֻכְמִים אֹמְרִים: אִין מִשְׁגִּיחִין בְּכַף מֵאֲזִינִים כֹּל עֵקֶר. אָבֵל שׁוֹקֵל בִּידוֹ וּמַנִּיחַ. וְאִם הָיָה טֶבַח אוֹמֵן, אֵל יִשְׁקֵל בִּידוֹ, מִפְּנֵי שְׂיָדוֹ כְּמִשְׁקָל, אָבֵל חוֹתֵךְ בְּכָלִי וְנוֹתֵן לָזֶה וְלָזֶה.

ה. הוֹלֵךְ אָדָם אֶצֶל רוּעָה הָרְגִיל אֶצְלוֹ, וְאֹמֵר לוֹ: 'תֵּן לִי גָדִי אַחַד אוֹ טֹלָה אַחַד'. אֶצֶל טֶבַח הָרְגִיל אֶצְלוֹ, וְאֹמֵר לוֹ: 'תֵּן לִי כֶף אַחַת אוֹ יָרֵךְ אַחַת'. אֶצֶל נַחְתוּם הָרְגִיל אֶצְלוֹ, וְאֹמֵר לוֹ: 'תֵּן לִי כֶּכֶר אַחַד אוֹ גְּלוּסְקָא אַחַת'. אֶצֶל פֶּטֶם הָרְגִיל אֶצְלוֹ, וְאֹמֵר לוֹ: 'תֵּן לִי תוֹר אַחַד אוֹ גּוֹזֵל אַחַד, אוֹ תְּרִנְגְלַת אַחַת'. אֶצֶל חֲנוּנֵי הָרְגִיל אֶצְלוֹ, וְאֹמֵר לוֹ: 'תֵּן לִי עֶשְׂרִים בִּיצִים, אוֹ חֲמִשִּׁים אַגוּזִין, עֶשְׂרֵה אֶפְרָסְקִין, חֲמִשָּׁה רְמוּנִים וְאַתְרוּג אַחַד, וּבִלְבַד שְׁלֵא יִזְכוּר לוֹ שֵׁם מִקַּח'. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אָמַר: וּבִלְבַד שְׁלֵא יִזְכוּר לוֹ שֵׁם מַנְיָן.

ו. לֹא יֵתֵן אָדָם לְפָנָי בְּנִי וְלְפָנָי בְּהֵמָתוֹ, לֵאמֹר בְּמִדָּה וְלֹא בְּמִשְׁקָל, וְלֹא בְּמַנְיָן, אָבֵל קוֹדֵחַ בְּסָאָה אוֹ בְּתֶרֶקֶב, וְנוֹתֵן לְפָנָי בְּהֵמָתוֹ. קוֹדֵחַ בְּמִנְיָתוֹ וְנוֹתֵן לְפָנָי בְּנִי, וּבִלְבַד שְׁלֵא יִתְכוּן לְכוֹן. אָמְרוּ עֲלָיו עַל רַבִּי אֱלֶעָזָר בַּר צְדוּקָה, וְעַל אַבָּא שְׂאוּל בֶּן בְּטִינִית שְׁהִי

חֲנוּנִים בִּירוּשָׁלַיִם כֹּל יְמֵי חַיֵּיהֶם, וְהָיָה מְמַלְאִין מְדוּתֵיהֶם מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וְנוֹתְנִין לְלִקְוֹחוֹת בְּיוֹם-טוֹב. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן אֲנִטְיָגוֹס אָמַר: אֵף בַּחֲלוֹ שֶׁל מַעֲדָ עוֹשִׂין כֵּן, מִפְּנֵי בְּטוּל בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וְחֻכְמִים אֹמְרִים: אֵף בַּחוּל עוֹשִׂין כֵּן מִפְּנֵי מִצְוֵי הַמִּדּוֹת. אֵף הוּא כֹּסֵס שֶׁלֵּשׁ מְאוֹת גְּרָבֵי יִין מְבוּרְרֵי הַמִּדּוֹת, וְחִבְרֵיו כֹּסֵסוֹ שֶׁלֵּשׁ מְאוֹת גְּרָבֵי שְׁמֵן מִמִּצְוֵי הַמִּדּוֹת, וְהִבְיָאוּ לְפָנָי הַגְּזוּבִים בִּירוּשָׁלַיִם. אָמְרוּ לָהֶם: אֵי אַתֶּם יְזַקְקִין לְכֶף. אָמְרוּ לָהֶם: אֵף אֲנִי אִין רְצוֹנְנִי בְּכֶף! אָמְרוּ לָהֶן: הוֹאִיל וְהִחְמַרְתֶּם עַל עֲצַמְכֶם וְשֶׁל רַבִּים הֵם - עֲשׂוּ מֵהֶם צְרָכֵי רַבִּים.

ז. אִין נוֹטְלִין עֲצִים מִן הַסֵּכָה, אֶפְלוֹ בְּיוֹם-טוֹב הֵאֱחָרוֹן שֶׁל חֵג. אָבֵל אִם אָמַר: 'לְכַשְׁאָרְצָה אֶטֵּל' - הֲרִי זֶה מִתֵּר. אִין מְבִיאִין עֲצִים, לֹא בַּחֲבֵל, וְלֹא בַּקֶּפֶה, וְלֹא בְּמַחְצֵלַת. אָבֵל מְבִיא בְּמִטְפַּחַת וּבַחִיקוֹ.

ח. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: לֹא נִחְלְקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הֵלֵל עַל הַמְּכַנְסִין שֶׁבַּקְרָפֶף שֶׁמְבִיאִין, וְעַל הַמְּפֹזְרִין שֶׁבְּשָׂדֵה שְׂאִין מְבִיאִין. עַל מָה נִחְלְקוּ? עַל הַמְּפֹזְרִין שֶׁבַּקְרָפֶף וְעַל הַמְּכַנְסִין שֶׁבְּשָׂדֵה, שֶׁבֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: לֹא יְבִיאוּ, וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: יְבִיאוּ. אָמַר רַבִּי נֵתָן: לֹא נִחְלְקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הֵלֵל עַל מְפֹזְרִין שֶׁבַּקְרָפֶף וְעַל מְכַנְסִין שֶׁבְּשָׂדֵה שֶׁיְבִיאוּ, עַל מָה נִחְלְקוּ? עַל הַמְּפֹזְרִין שֶׁבְּשָׂדֵה, שֶׁבֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: לֹא יְבִיאוּ, וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: יְבִיאוּ.

ט. הַמֵּטָה וְהַכֶּסֶף וְהַסֶּפֶסֶל וְקַתְדָרָא וְעִרְסָה שְׁנַתְפָּרְקָה. וְכֵן קוֹרֵה שְׁנִשְׁבְּרָה, וְכֵן סוֹאֵר שֶׁל קוֹרוֹת שְׁנִשְׁבֵּר - אִין מְסִיקִין מֵהֶן בְּיוֹם-טוֹב, לְפִי שְׁאִינוֹ מִן הַמוּכָן. אַגּוּזִין וְשִׁקְדִין שְׂאֵכְלָן מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב - מְסִיקִין בְּקָלִיפֵיהֶן בְּיוֹם-טוֹב. אַגּוּזִין וְשִׁקְדִין עֲצָמָן - אִין מְסִיקִין בְּהֵן בְּיוֹם-טוֹב, לְפִי שְׁאִינוֹ מִן הַמוּכָן. מוֹדִים חֻכְמִים לְרַבִּי מְאִיר, בַּחוֹתְמוֹת שֶׁבַּקְרָקַע, שֶׁבְּשִׁבְתָּ מְפַקְפֵק

ומתיר, אָבֵל לֹא מִפְקִיעַ וְלֹא חוֹתֵךְ. וּבְיוֹם-טוֹב מִפְקֵעַ וּמְתִיר, מִפְקִיעַ וְחוֹתֵךְ. וְשִׁבְכָלִים מִתִּיר, בְּשִׁבְתַּת מִתִּיר וְאִין צְרִיךְ לומר בְּיוֹם-טוֹב. קוֹרֵעַ אָדָם אֶת הָעוֹר שֶׁעַל פִּי הַחֵבֶת שֶׁל יֵיז, וְשֶׁל מוֹרִיס, וּבִלְבַד שֶׁלֹא יִתְכַּוֵּן לְעִשׂוֹת זֵינוּק.³

י. אִין פּוֹחֲתִין לְפָסִין סְתוּמִין⁴, וְרַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מִתִּיר בְּלִפְסִין חֲרָנִיות⁵. אִין מְכַבֵּין אֶת הַבְּקַעַת לְחוּס עָלֶיהָ, אִם בְּשִׁבְלִי שֶׁלֹא יַעֲשֶׂן הַבֵּית, אוֹ בְּשִׁבְלִי שֶׁלֹא תִקְדִּיחַ אֶת הַתְּכַשִּׁיל - מִתֵּר. לֹא יִתֵּן אָדָם אֶבֶן עַל גְּבִי בְקַעַת כְּדִי לְשׁוֹבְרָה, אָבֵל מְכַנִּיסָה בַחֹר וְשׁוֹבְרָה, אִין עוֹשִׂין פְּחֻמִין בְּיוֹם-טוֹב, אֶפְלוּ לְאוֹתוֹ הַיּוֹם. אָבֵל מִמְתִּיקִין אֶת הַחֲרָדֵל בְּגַחֲלַת. אִין מְנַפְחִים בְּמַפּוֹחַ, אָבֵל נוֹפְחִים בְּשׁוֹפָרָת. אִין עוֹשִׂין אֶת הַשְּׁפוּד, וְאִין מְחַדְדִין אוֹתוֹ. אִין פּוֹצְעִין אֶת הַקְּנָה לְצִלוֹת בּוֹ מִלֵּיחַ, אָבֵל פּוֹצְעִין אֶת הָאֲגוּז בְּמִטְפַּחַת, וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ שְׁמָא יִקְרַע.

יא. הַתְּנוּר וְהַפִּירִים הַחֲדָשִׁים - הָרִי הֵן כָּכֵל הַכֵּלִים וּמְשַׁלְטִין אוֹתָן. אָבֵל אִין סָכִין אוֹתָן שָׁמֶן, וְאִין עוֹשִׂין אוֹתָן בְּמִטְלִית, וְאִין

מִפִּיגִין אוֹתָן בְּצוּנָן כְּדִי לְחַסְמוֹן⁶, וְאִם בְּשִׁבְלִי לְאֶפּוֹת בְּהֵן - מִתֵּר. אִין יוֹצֵאִין בְּכֶסֶף, אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נָשִׁים, וְלֹא סוּמָא בְּמַקְלוֹ, וְלֹא רוּעָה בְּתַרמִילוֹ בְּיוֹם-טוֹב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר: אִף אִין מְנַהֲיגִין אֶת הַבְּהֵמָה בְּמַקְל בְּיוֹם-טוֹב.

יב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: נוֹטֵל אָדָם קִיסָם מִשְׁלִפְנֵי לְחֻצוֹת בּוֹ שְׁנָיו. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: לֹא יִטוֹל אֶלָּא מְאָבוֹס שֶׁל בְּהֵמָה. וְשָׁוִין, שֶׁלֹא יִקְטַמְנוּ. וְאִם קָטְמוּ לְחֻצוֹן בּוֹ שְׁנָיו, וְלִפְתָּח בּוֹ הַדְּלַת בְּשִׁבְתַּת, בְּשׁוּגַג - חֵיב חֲטָאָת. בְּמִזִּיד בְּיוֹם-טוֹב - לֹקֵה אַרְבָּעִים; דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה, אִינוּ אֶלָּא מִשׁוּם שְׁבוּת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְגַבַּח מִן הַחֲצֵר וּמְדַלִּיק, שֶׁכֵּל מַה שֶּׁבַחְצֵר מוּכָן. וּבִלְבַד שֶׁלֹא יַעֲשֶׂה צְבוּרִין צְבוּרִין. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מִתִּיר, שֶׁכֵּל שֶׁבַחְצֵר מוּכָן.

יג. מוֹלְגִין אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַכְּרָעִים, וּמַהֲבֵהִין אוֹתָן בְּאוּר, אָבֵל אִין טוֹפְלִין אוֹתָם, לֹא בַחֲרִסִית, וְלֹא בְּאֲדָמָה, וְלֹא בְּסִיד. וְאִין מְסַפְרִין אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַכְּרָעִים. וְאִין מְסַפְרִין אֶת הַיָּרֵק בְּתַסְפֵּרַת שְׁלוֹ, אָבֵל מְסַפְרִין אֶת הַקּוֹנָדָס וְאֶת הָעֵבֶכְבִּיות. וּמְסִיקִין וְאוֹפִין בַּפּוֹרְנִי⁷, וּמְחַמִּין חֻמִּין בְּאֲנָטִיכִי⁸, וְאִין מְסִיקִין אֶת הַפּוֹרְנִי לְאֶפּוֹת בּוֹ בְּתַחֲלָה.

⁶ לְהַפִּיג אֶת הַחֵם שֶׁלָּהֶם עַל יְדֵי מַיִם צוּנָנִים, שֶׁעַל יְדֵי זֶה הֵם מְתַקְשִׁים וּמְתַחַקְמִים, שֶׁהַחֵם מְתַכְנֵם לְתוֹכוֹ, עַל יְדֵי הוֹפְכּוֹ תִּפֵּא לוֹ מִבַּחוּץ וְאִינוּ מְתַפְּזֵר, וְאִסוּר מִשׁוּם תַּקּוּן מְנָא.

⁷ תְּנוּרִים שֶׁלָּנוּ הַגְּדוּלִים וּפִיחֵם בְּצָדָם, וְלֹא הַיִּשְׁיָנוּ לְתַרְחָה אִם יֵשׁ לוֹ אוֹרְחִים רַבִּים וְלֹא סְגִי לִיהַ בְּתַנּוּר.

⁸ כֵּל גְּדוֹל וְנִפְיֵשׁ טַרְחִיחָה.

³ כְּעִין מְרֻב.

⁴ בְּיָצִי טַיט שֶׁבִּיד הַיּוֹצֵר גְּעִשׂוּיֹת כְּתַבְנִית קַעֲרָה אָבֵל לֹא נִחַקַּק תּוֹכָהּ.

⁵ קַעֲרוֹת שֶׁל הַחֲקָלָאִים בְּנֵי הַכְּפָרִים שְׂאִינָם מְקַפְּדִים שֶׁתְּהִינָה תַקִּיקוֹת בְּקַעֲרוֹת שֶׁלָּנוּ, וְאוֹכְלִים מְעֻלְהֵן בְּשִׁעוּזָן סְתוּמוֹת, וְלִכְזֵן אִין דְּחִיקַת הָאֲגָרוֹף לְתוֹכָהּ תְּבִיצַת טַיט - תַּקּוּן מְנָא.

מצריכין, ולא מחרימין, ולא מגביהין תרומה ומעשרות. וכל אלו ביום-טוב אמרו, קל וחמר בשבת! ואין בין יום-טוב לשבת אלא אכל נפש בלבד. וכלן שעשאן ישראל, בין אנוסין, בין שוגגין, בין מזידין, בין מטעין - מה שעשה עשוי, בשבת, ואין צריך לומר ביום-טוב.

ד. הבהמה והכלים - כרגלי הבעלים. המוסר בהמתו לבנו או לרועה - הרי זה כרגלי. כלים המיוחדים לאחד מן האחים שבבית - הרי אלו כרגלי. ושאינן מיוחדים - למקום שכלן הולכין, מהלך. בצפון כרגליו של זה בדרום, בדרום כרגליו של זה בצפון, אם מצעו את התחום - לא יזוז ממקומו.

ה. חמור - כרגלי מחמר, פרה - כרגלי האפר. בהמה - כרגלי הרועה. רבי דוסא אומר: הלוקח בהמה מחברו בערב יום-טוב, אף על פי שלא מסרה לו אלא ביום-טוב - הרי היא כרגלי הלוקח. והמוסר בהמה לרועה מן הרועה, אף על פי שלא הודיע עליה לרועה - הרי היא כרגלי הרועה. הלוקח בהמה מחברו מערב יום-טוב - כרגלי הלוקח. ביום-טוב - כרגלי המוכר.

ו. הלוקח בשר מן הטבח מערב יום-טוב - כרגלי הלוקח. וביום-טוב - כרגלי המוכר. השואל חלוק מחברו מערב יום-טוב - כרגלי השואל. ביום-טוב - כרגלי המשאיל. שנים ששאלו חלוק אחד בשתפות, אחד לילך בו שחרית לבית המדרש, וזה לילך בו ערבית לבית המשתה - כרגלי המשאיל. האשה ששאלה מחברתה תבלין, מים ומלח, מערב יום-טוב - כרגלי השואלת. ביום-טוב - כרגלי המשאלת. נתנה לעסטה הרי אלו כרגלי שתיתה. רבי יהודה פוטר במים, מפני שנבלעין בעסה.

ז. הגנחלת כרגלי הבעלים, ושלחבתו בכל מקום. חמשה דברים נאמרו בגנחלת (א):

יד. ששה דברים נאמרו בפתילה, שלשה להחמיר ושלשה להקל. אלו שלשה להחמיר: אין גודלין אותה בתחלה ביום-טוב, ואין מהבהבין אותה באור. ואין חותכין אותה לשנים או לשלשה. להקל - שורין אותה בשמן, וממעכין אותה ביד, וחותכין אותה באור, כפי שתי נרות.

מִסְקַת יוֹם-טוֹב (בִּצְדָה) פָּרָק רְבִיעִי

א. הִיָּה אוֹכֵל בַּעֲנָבִים מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וְהוֹתִיר וְהִעֲלָן לִגְגַל עֲשׂוֹת מִהֵן צְמוּקִין. בַּתְּאֲנִים, וְהוֹתִיר וְהִעֲלָן לִגְגַל עֲשׂוֹת מִהֵן גְּרוּגְרוֹת - לֹא יֵאָכֵל מִהֵן בְּיוֹם-טוֹב עַד שְׂזִמִּין מִבְּעוֹד יוֹם, לְפִי שְׂאִינָן מִן הַמוֹכֵן. טוֹכֵי תְּאֲנִים⁹ וּבִהֵן תְּאֲנִים, מִכְּבֹדוֹת-תְּמָרִים וּבִהֵם תְּמָרִים, הַכְּנִיסָן לְעֵצִים - אֵין אוֹכְלִים מִהֵן בְּיוֹם-טוֹב. לְמֵאֲכָל בְּהֵמָה - אוֹכֵל מִהֵן בְּיוֹם-טוֹב. וּמִתְחִילִין בְּאֹצֵר בַּתְּחִלָּה, וּמְשִׁילִין פְּרוֹת דֶּרֶךְ אֲרָבָה בְּיוֹם-טוֹב. אֵין מְשַׁלְּשִׁין אוֹתָן דֶּרֶךְ חִלּוּנוֹת, אֲבָל מוֹרִידִין אוֹתָן דֶּרֶךְ סְלָמוֹת.

ב. אֲרָבַע רְשִׁיּוֹת וְאַרְבַּע מְצוּוֹת הֵן, הָאוֹרֵג שְׁנֵי חוּטִין, בֵּין בְּכַגְרֵי קֹדֶשׁ בֵּין בְּכַגְרֵי הַדְּיוּט. וְהַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתֵיּוֹת, בֵּין בְּכַתְּבֵי קֹדֶשׁ בֵּין בְּכַתְּבֵי הַדְּיוּט - בְּשֶׁבֶת חֵיב חֲטָאֵת, וּבְיוֹם-טוֹב לוקה אֲרָבָעִים. וְהָאוֹרֵג חוּט אֶחָד, בֵּין בְּכַגְרֵי קֹדֶשׁ בֵּין בְּכַגְרֵי הַדְּיוּט. וְהַכּוֹתֵב אוֹת אֶחָת, בֵּין בְּכַתְּבֵי קֹדֶשׁ בֵּין בְּכַתְּבֵי הַדְּיוּט - בְּשֶׁבֶת חֵיב חֲטָאֵת, בְּיוֹם-טוֹב לוקה אֲרָבָעִים; דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחַכְמַיִם אוֹמְרִים: בֵּין בְּשֶׁבֶת וּבֵין יוֹם-טוֹב - אֵינוֹ חֵיב אֶלָּא מִשּׁוּם שְׁבוּת.

ג. אֵלוֹ הֵן מִשּׁוּם שְׁבוּת: לֹא עוֹלִין בְּאֵילָן, וְלֹא רוֹכְבִין עַל גְּבִי בְּהֵמָה, וְלֹא שָׁטִין עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְלֹא מְסַפְּקִין, וְלֹא מְטַפְּחִין, וְלֹא מְרַקְדִין. וְאֵלוֹ הֵם מִשּׁוּם רְשׁוּת: לֹא דִנְיָן, וְלֹא מְקַדְּשִׁין, וְלֹא חוֹלְצִין, וְלֹא מִיבְּמִין. וְאֵלוֹ הֵן מִשּׁוּם מְצוּהָ: לֹא מְקַדְּשִׁין, וְלֹא

⁹ ענפי תאנים קצוצים מן האילן.

במלח ובמרסן בשבת. ואין צריך לומר ביום-טוב. אלו הן מדבריות: היוצאות בפסח ונכנסות ברכיעה. ביתות: אלו שלנו בתוך התחום. רבי אומר: אלו ואלו היוצאות חוץ לתחום, אף על פי שלא נכנסו לתוך התחום אלא משחשכה - מתר לשחטן ביום-טוב. אלו הן מדבריות: הרועות באפר לעולם.

מסכת ראש השנה פרק ראשון

א. ניסן - ראש השנה למלכים, ולרגלים, ולחדשים, ולעבורין, ולתרומת שקלים. ויש אומרים: אף לשכירות בתים. כיצד למלכים? מת באדר, ועמד אחר תחתיו באדר - מונין שנה לזה ולזה. מת בניסן, ועמד אחר תחתיו בניסן - מונין שנה לזה ולזה. מת באדר, ועמד אחר תחתיו בניסן - הראשונה נמנית לראשון, והשניה נמנית לשני.

ב. כיצד לרגלים? אחד הנודר, ואחד המצריך, ואחד המקדיש - אינו עובר משום "בל תאחר" עד שיעברו עליו רגלי השנה כלה. רבי שמעון אומר: שלש רגלים כסדרן, וחג המצות ראשון. וכן היה רבי שמעון אומר: פעמים שהן שלשה, ופעמים שהן ארבעה, פעמים שהן חמשה. כיצד? נדר לפני הפסח, עד שיעברו עליו: הפסח, ועצרת, והחג; נדר לפני עצרת, עד שיעברו עליו: עצרת, והחג, והפסח, והעצרת, והחג; נדר לפני החג, עד שיעברו עליו: החג, והפסח, ועצרת, והחג.

ג. כיצד לחדשים? זה שנאמר "בחדש הראשון, ובחדש השני", אין מתחילין למנות אלא מראשון, שנאמר (שמות יב): "החדש הזה לכם ראש חדשים". שלומב"ר

ד. כיצד לתרומת שקלים? כל קרבנות צבור קרבין באחד בניסן, אם בא חדש בזמנו - קרבין מן החדשה. ואם לאו - קרבין מן הישנה.

גחלת של הקדש - מועלין בה. שלהבת - לא נהנין ולא מועלין בה. (א) גחלת של עבודת כוכבים - אסורה. ושלהבת - מתרת. (א) המוציא גחלת לרשות הרבים - חיב. שלהבת - פטור. (א) המודר הנאה מחברו - אסור בגחלתו, ומתיר בשלהבתו. (א) מברכין על השלהבת ואין מברכין על הגחלת.

ח. בור של שני שבטים - משלשל וממלא הימנו בשבת. בור שבין שני תחומין - אין ממלאין ממנו בשבת, אלא אם כן עשו לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים. הנהרות ומעינות המושכין - הרי הן כרגלי כל אדם.

ט. מי שהיו פרוטיו בעיר אחרת, ועברו בני אנשי אותה העיר לבוא אצלו - לא יביאו לו מפרוטיו, אלא אם כן היו רגליו מעורבות לשם. ואם יש שם אפוטרופוס - מביאין על פי אפוטרופוס. מי שזמן אצלו אורחים - לא יוליכו בידיהן מנות, אלא אם כן זכה להם אחר במתנותיהן מערב יום-טוב. מה הן מוציאין מבית המשתה? חתיכה וגלוסקמא ומצה מתבלת. רבן שמעון בן גמליאל אומר: מקום שנהגו לחלק אגוזין וקליות - יוליכו בנו ובתו הקטנים. מוליכין עמו לבית האכל ולבית המשתה ולבית השמחה. במקום שנהגו, לא יתן אדם ממנתו לבנו ולבתו של בעל הבית מפני הכבוד.

י. אין חפין¹⁰ ואין מתגרדין ביום-טוב, ואין שפין כלי כסף בגרתיקין¹¹, ואין מדיחין את הכלים בנתר ביום-טוב, אבל מדיחין אותן

¹⁰ אין משפּשפים את הגוף בכח בשבת ויום טוב.

¹¹ עפר שגדל בחבית של יין וקורים לו אלוס, והוא עפר תקון כלי כסף, וגורר אותו, שהפסח הוא רך ויש בזה משום ממשק שהוא אב מלאכה.

ה. כיצד לשכירות בתים? המשכיר בית לחברו לשנה - מונה שנים עשר חדש מיום ליום. אם אמר: 'לשנה זו', אפלו לא שכר ממנו אלא באחד באדר - אין לו אלא עד אחד בניסן.

ו. באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה. רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים: באחד בתשרי. אמר רבי שמעון בן עזאי: הואיל ואלו אומרים באחד באלול, ואלו אומרים באחד בתשרי, יהא האלוילים מתעשרין לעצמן. כיצד? נולדו ה' באב, וה' באלול, ה' באלול, וה' בתשרי - אין מצטרפין. ה' בתשרי, וה' באב - הרי אלו מצטרפין.

ז. תשרי - ראש השנה לשנים, ולשמיטין, וליובלות, לנטיעה, ולירקות, ולמעשרות, ולגדרים. כיצד לשנים ולשמיטין וליובלות? אין מתחילין למנות לשנים ולשמיטין וליובלות אלא מתשרי.

כיצד לנטיעה? אחד הנוטע, ואחד המכריז, ואחד המרפיב שלושים יום לפני ראש השנה - עלתה לו שנה, ומתחיל לקימן בשביעית. פחות מכאן - לא עלתה לו שנה, ואסור לקימן בשביעית. ופרות נטיעה זו אסורים עד חמשה עשר בשבט, אם ערלה - ערלה, אם רבעי - רבעי.

ח. כיצד לירקות? לקט ירק בערב ראש השנה עד שלא בא השמש, וחזר ולקט אחר משבא השמש - אין תורמין ומעשרין מזה על זה, מפני שזה חדש וזה ישן. היתה שניה ונכנסת שלישית, הראשון מתעשר מעשר שני, והשני מתעשר מעשר עני. לקט אתרוג בערב ט"ו בשבט עד שלא בא השמש, וחזר ולקט אחר משבא השמש - אין תורמין ומעשרין מזה על זה, מפני שזה חדש וזה ישן. היתה שלישית ונכנסה רביעית - הראשון מתעשר מעשר עני, והשני מתעשר מעשר שני.

ט. כיצד לגדרים? המודר הנאה מחברו לשנה - מונה שנים עשר חדש מיום ליום, אם אמר "לשנה זו" - אפלו לא נדר הימנו אלא באחד באלול - אין לו אלא עד אחד בתשרי.

י. בראש השנה כל באי עולם עוברים לפני כבני מרוץ, שנאמר (תהלים א): "היוצר יחד לבם" וגו'. ואומר (שם פא): "תקעו בחדש שופר", ואומר: "כי חק לישראל הוא" וגו'. קדשוהו בית דין - הדין נכנס לפניו, ואם לאו - אין הדין נכנס לפניו. וכן אתה מוצא בעמר של מן, אם בא חדש בזמנו - היה מתעכב לשלשה ימים, ואם לאו - היה מתעכב יותר.

יא. אמר רבי יהודה משום רבי עקיבא: אמרה תורה - הבא שעורין בפסח שהוא פרק שעורין, כדי שתתברך לך תבואה שבשדות. הבא חטים ובכורים בעצרת שהוא פרק אילן, כדי שיתברכו לך פרות אילן. נסכו לפני מים בחג כדי שיתברכו עליכם מי גשמים, אמרו לפני מלכיות וזכרונות ושופרות, מלכיות - כדי שתמליכוני עליכם. וזכרונות - כדי שייבא זכרוכם לפני לטובה, אמרו לפני שופרות - כדי שתעלה תפלתכם בתרועה לפני.

יב. הכל נדונין בראש השנה וגזר דינם נחתם ביום הכפורים; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: הכל נדונין בראש השנה, וגזר דינו של כל אחד ואחד נחתם בזמנו. בפסח - על התבואה, בעצרת - על פרות האילן, בחג - על המים; וגזר דינו של אדם נחתם ביום הכפורים. רבי יוסי אומר: אדם נדון בכל יום, שנאמר (איוב ז): "ותפקדנו לבקרים". רבי נתן אומר: אדם נדון בכל שעה, שנאמר: "לרגעים תבחננו".

יג. על ששה חודשים השלוחין יוצאין. רבי התקין שיהיו יוצאין אף על אדר שני, מפני הפורים.

במים לא אָמר כלום רבי אליעזר בן רבי צדוק אומר: אם לא נראה בזמנו - אין מקדשין אותו, שכבר קדשוהו שמים. וכן היה רבי אליעזר בן רבי צדוק אומר: אין השלוחין יוצאין לסוריא, עד שישמעו מפי בית דין למחר.

יז. למה לא נתפרשו שמונתן של זקנים? שלא יהא כל אחד ואחד אומר: 'הריני בא להקיש את רבי פלוני לאלדד ומידד, ואת רבי פלוני לנדב ואביהוא'.

וכן הוא אומר (שמואל א יב): "ה' אשר עשה את משה ואת אהרן", ואומר (שם): "וישלח ה' את רבשל ואת רבשל ואת רבשל ואת רבשל". "ירבעל" - זה ג'דעון. "בדן" - זה שמשון. "יפתח" - כמשמעו. ואומר (תהלים טז): "משה ואהרן בכהניו וגו'; שקל הכתוב שלשה קלי עולם בין שלשה גדולי עולם, ללמדך, שבית דינו של רבשל גדול לפני המקום כבית דינו של משה. ובית דינו של יפתח גדול לפני המקום כבית דינו של שמואל, להודיעך שכל מי שנתמנה פרנס על הצבור, אפלו קל שבקלים, שקול כאביר שבאבירים! וכן הוא אומר (דברים יז): "ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט" - אין לך אלא שופט שבדורך; ואומר (קהלת ט): "אל תאמר מה היה וגו', שהימים הראשונים היו טובים".

מִסְכַּת רֵאשׁ הַשָּׁנָה פֶּרֶק שֵׁנִי

א. קדשו את החדש בזמנו ונמצאו עדים זוממין - הרי זה מקדש. קדשוהו בלילה - אינו מקדש. קדשוהו אנוסין, שוגגין, מזידין ומטעין - הרי זה מקדש. קדשוהו לפני זמנו, או לאחר עבורו - פחות משלשים יום או יותר על שלשים, יכול יהא מקדש - תלמוד לומר (שמות יב): "חדש" - אין חדש פחות משלשים יום, לא נראית לבנה לשני ימים, יכול יקדשוהו לאחר שני ימים? תלמוד לומר: "יום" - אין לו אלא יום אחד בלבד.

יד. בראשונה היו מקבלין עדות החדש מכל אדם. פעם אחת שכרו ביתוסין שני עדים לבא להטעות את החכמים, לפי שאין הביתוסין מודים שתהא עצרת אלא אחד בשבת, בא אחד ואמר עדותו והלך לו, ובא השני ואמר: עולה הייתי במעלה אדמים, וראיתי רבוץ בין שני סלעים, ראשו דומה לעגל, אוניו דומה לגדי, קרניו דומה לצבי, וזנבו מנחת בין ירכותיו, ראיתי ונרתעתי ונפלתי לאחורי, והרי מאתים וזו צרוורין לי בפונדתי. אמרו לו: מאתים וזו נתונין לך במתנה, והשוכרך ימתח על העמוד; מה ראית לזקק לך? אמר להם: מפני ששמעתי שביתוסין מבקשין להטעות את חכמים, אמרתי: "מוטב אלך אני ואודיע את חכמים".

טו. אם אין מכירין אותו - משלחין עדיו עמו, אפלו בשבת. מעשה ברבי נהוראי, שבא עם העד בשבת לאושא והעיד בו. בראשונה היו משיאין משואות בראשי הרים הגבוהים, בהר המשחה, בסרטבא, בגדפינא, בחברון, בבית בלתי. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף חרום, וכיר, וגדר וחברותיה.

טז. מאימתי משיאין על החדש? לאור עבורו! כיצד? חל להיות ערב שבת ושבת, משיאין עליו למוצאי שבת, ואם בא בזמנו - משיאין עליו, ואם לאו - אין משיאין עליו. על כל ראשי חדשים היו משיאין משואות. אמר אחד: לפניך ראיתי - לא אמר כלום. לאחריה - דבריו קיימין. לצפונה - לא אמר כלום. לדרומה - דבריו קיימין. אחד אומר: "ראיתי גבוה שתי מרדעות", ואחד אומר: "שלשה" - עדותן קיימת. אחד אומר: "שלשה", ואחד אומר: "חמשה" - אין מצטרפין זה עם זה. אבל מצטרף הוא עם אחרים. אחד אומר: "ראיתיו מטה ואחד אומר ראיתיו זקוף" - אין מצטרפין זה עם זה, אבל מצטרף הוא עם אחרים. ראיתיו חצוי בענן לא אמר כלום חצוי בעשישה לא אמר כלום חצוי

ואם לאו - לא יצא. אף על פי שזה שמע וזה שמע, זה כוון לבו וזה לא כוון לבו. זה שכוון לבו - יצא, וזה שלא כוון לבו - לא יצא, שאין הכל הולך אלא אחר כוונת הלב, שנאמר (תהלים ט'): "תכין לבם תקשיב אונך, ואומר (משלי כג): "תנה בני לבך לי ועיניך דרכי תצרנה וגו'".

ו. ועוד זאת היתה ירושלים יתרה על יבנה, שכל עיר שרואה ושומעת וקרוכה, ויכולה לבוא, שלשה דברים אלו בתוכה - תוקעין בה, וביבנה - לא היו תוקעין אלא בבית דין בלבד.

ז. רבי אלעזר בר צדוק אומר: אם לא נראה בזמנו - אין מקדשין אותו, שכבר קדשוהו שמים. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אם לא נראה בזמנו - אין מקדשין אותו, שכבר חדש שלפניו קדשו. שמעון בן הסגן אומר: אם באו עדים מן המנחה ולמעלה - תוקעין הוי, אכל אין מוסיפין קרבן עד שיקדשו החדש. אמר רבי יהושע בן קרחה: דברים אלו התקין רבן יוחנן בן זכאי משחרב בית המקדש, לכשיבנה הבית במהרה יחזרו דברים אלו ליושנם.

ח. רבי יהודה אומר, רבי אלעזר אומר: כתיב (ויקרא כג): "שבתון זכרון תרועה מקרא קדש"; "שבתון" - זו קדשת היום. "זכרון" - אלו זכרונות. "תרועה" - אלו שופרות. "מקרא קדש" - קדשהו בעשית מלאכה. אמר לו רבי עקיבה: מפני מה לא נאמר "שבתון" שבות! שבו פתח הכתוב תחלה? ! אלא "שבתון" - קדשהו בעשית מלאכה. "זכרון" - אלו זכרונות. "תרועה" - אלו שופרות. "מקרא קדש" - זו קדשת היום.

ט. מקום שנהגו לומר כדברי רבי עקיבה אומר כדברי רבי עקיבה, כדברי רבי יוחנן בן נורי אומר כדברי רבי יוחנן. רבן שמעון בן גמליאל אומר: קדשת היום עם הזכרונות. אמר רבי שמעון בן גמליאל: מה מצינו בכל מקום אומרה באמצע, אף

ב. בתעניות תוקעין שלש של שלש שלש, ובמסעות שלש של שלש שלש, על כל דגל ודגל; דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים: שלש על כל מטה ומטה. במה הן תוקעין? בתצורות שעשה משה. רבי יהודה אומר: בראש השנה תוקעין בשל זכרים, וביובל בשל יעלים, נתנו חכמים את המצוי למצוי, ואת שאינו מצוי לשאינו מצוי.

ג. שופר ארוך שקצרו - כשר. גרדו בין מבפנים בין מבחוץ - כשר. צפהו זהב, מבפנים - פסול. מבחוץ - כשר. צפהו במקום הנחת פיו, או שהוסיף עליו כל שהוא - אפלו במינו פסול. נקב וסתמו - אפלו במינו, אם מעכב את התקיעה - פסול. ואם לאו - כשר. נתן שני שופרות זה בתוך זה ותקע, אם קול הפנימי שמע - יצא, אם קול החיצון שמע - לא יצא. כמה הוא שיעור שופר? כדי שיאחז בידו אחת ויתקע.

ד. הכל חיבין בתקיעת שופר: כהנים, לויים וישראלים, גרים, ועבדים משחררין, חללים, נתינים, ממזרים, חרש, שוטה וקטן, סריס אדם וסריס חמה, פצוע דכה וכורות שפכה - כלן חיבין, ומוציאין את הרבים ידי חובתן. טומטום ואנדורגינוס - חיבין, ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן. אנדרוגינוס - מוציא את מינו, ואינו מוציא את שאינו מינו. טומטום - אינו מוציא, לא את מינו ולא את שאינו מינו. וכן מי שחציו עבד וחציו בן חורין - אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו. נשים ועבדים וקטנים - פטורין, ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן.

ה. התוקע ומתעסק, והתוקע ומתלמד, והמלמד את בנו, והמלמד את תלמידו, אם כוון לבו - יצא, ואם לאו - לא יצא. רועה שהרביץ את צאנו אחורי בית הכנסת, וכן חולה שהיה מטל אחורי בית הכנסת, ומי שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת, ושמע קול שופר, או קול מגלה, אם כוון לבו - יצא.

כָּאן אומְרָה בְּאִמְצַע. רבי אומר: מה מְצִינוּ כָּכָל מְקוֹם אומְרָה בְּרַבִּיעִית, אִף כָּאן אומְרָה בְּרַבִּיעִית. וְכִשְׁקִדְשׁוּ אֶת הַשָּׁנָה בְּאוֹשָׁא, בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן עֶבֶר רַבִּי יוֹחֲנָן בֶּן בְּרוּקַא, וְאָמַר כְּדַבְּרֵי רַבִּי יוֹחֲנָן בֶּן נוּרִי. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: לֹא הֵיִינוּ נוֹהֲגִין כֵּן בִּיבְנָה. בְּיוֹם הַשְּׁנִי עֶבֶר רַבִּי חֲנִינָא בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי, וְאָמַר כְּדַבְּרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: "כִּף הֵיִינוּ נוֹהֲגִין בִּיבְנָה"!

י. אֵין פּוֹחֲתִין מַעֲשֵׂה מַלְכוּת, וּמַעֲשֵׂה זְכוּרוֹת, וּמַעֲשֵׂה שׁוֹפְרוֹת. וְאִם אָמַר שֶׁלֹּשׁ שָׁלֹשׁ מַכְלָם - יֵצֵא. אֵין מְזַכְרִין זְכוּרוֹת וּמַלְכוּת וְשׁוֹפֵר שֶׁל פְּרַעְנוֹת. מִתְחִיל בְּתוֹרָה וּמִשְׁלִים בְּנִבְיָא. רַבִּי יוֹסִי אומר: אִם הֵיִתָּה פְּרַעְנוֹת שֶׁל עוֹבְדֵי גְלוּלִים - מְזַכְרִין אוֹתָהּ בְּפָנֵי עֲצֻמָּה. הַמִּתְחִיל - מִתְחִיל בְּשֶׁל תּוֹרָה, וּמִסִּים בְּשֶׁל תּוֹרָה. אומר שֶׁל נְבִיאִים וְשֶׁל כְּתוּבִים בְּאִמְצַע. אֵין אומְרִים מַלְכוּת עִם זְכוּרוֹת, וְלֹא זְכוּרוֹת עִם הַשׁוֹפְרוֹת, וְאִם אָמַר - לֹא אָמַר כְּלוּם, וְצָרִיךְ לְאוֹמְרָה שְׁנֵיהֶם.

יב. סֵדֵר תְּקִיעוֹת, שֶׁלֹּשׁ שֶׁלֹּשׁ שֶׁלֹּשׁ, שְׁעוֹר תְּקִיעָה - כְּשֶׁלֹּשׁ תְּרוּעוֹת. שְׁעוֹר תְּרוּעָה - כְּשֶׁלֹּשׁ יבָבוֹת. שְׁמַע שֶׁשׁ תְּקִיעוֹת וְשֶׁשׁ תְּרוּעוֹת, אֶפְלוּ בְּסוּרוּגִין, אֶפְלוּ כָּל הַיּוֹם כְּלוּ - יֵצֵא. שְׁמַע תְּקִיעָה מְזֵה וְתִקְיעָה מְזֵה, וְתִקְיעָה מְזֵה, תְּקִיעָה מְזֵה וְתִקְיעָה מְזֵה, אֶפְלוּ בְּסוּרוּגִין, אֶפְלוּ כָּל הַיּוֹם כְּלוּ - יֵצֵא. שְׁמַע תְּקִיעוֹת וּבְרִכּוֹת, בֵּין שֶׁהַקְּדִים תְּקִיעוֹת לְבְּרִכּוֹת, וּבֵין שֶׁהַקְּדִים בְּרִכּוֹת לְתְּקִיעוֹת - יֵצֵא. תִּקַּע וְהִרִיעַ, וְתִקַּע וְחִזַּר, וְהִרִיעַ וְתִקַּע - אֵין בִּידוֹ אֵלָא אַחַת. תִּקַּע וְהִרִיעַ, וְתִקַּע בְּנִשְׁמִיָּה אַחַת - לֹא יֵצֵא. מִתְלַמְּדִים לְתִקּוּעַ בְּשֶׁבֶת, וְאֵין מַעֲכִבִין אֶת הַנְּשִׁים, וְאֶת הַקְּטָנִים מִלְּתִקַּע בְּשֶׁבֶת, וְאֶפְלוּ בְּיוֹם-טוֹב.

יג. יוֹם-טוֹב שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה שְׁחַל לֵהִיּוֹת בְּשֶׁבֶת. בֵּית שְׁמַאי אומְרִים: מִתְפַּלֵּל עֶשֶׂר, וּבֵית הֵלֵל אומְרִים: מִתְפַּלֵּל תְּשַׁע. יוֹם-טוֹב שְׁחַל לֵהִיּוֹת בְּשֶׁבֶת, בֵּית שְׁמַאי אומְרִים: מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה, וְאוֹמַר שֶׁל שֶׁבֶת בְּפָנֵי עֲצֻמָּה וְשֶׁל יוֹם-טוֹב בְּפָנֵי עֲצֻמָּה, וּמִתְחִיל בְּשֶׁל שֶׁבֶת. וּבֵית הֵלֵל אומְרִים: מִתְפַּלְלִים

י. אֵין פּוֹחֲתִין מַעֲשֵׂה מַלְכוּת, וּמַעֲשֵׂה זְכוּרוֹת, וּמַעֲשֵׂה שׁוֹפְרוֹת. וְאִם אָמַר שֶׁלֹּשׁ שָׁלֹשׁ מַכְלָם - יֵצֵא. אֵין מְזַכְרִין זְכוּרוֹת וּמַלְכוּת וְשׁוֹפֵר שֶׁל פְּרַעְנוֹת. מִתְחִיל בְּתוֹרָה וּמִשְׁלִים בְּנִבְיָא. רַבִּי יוֹסִי אומר: אִם הֵיִתָּה פְּרַעְנוֹת שֶׁל עוֹבְדֵי גְלוּלִים - מְזַכְרִין אוֹתָהּ בְּפָנֵי עֲצֻמָּה. הַמִּתְחִיל - מִתְחִיל בְּשֶׁל תּוֹרָה, וּמִסִּים בְּשֶׁל תּוֹרָה. אומר שֶׁל נְבִיאִים וְשֶׁל כְּתוּבִים בְּאִמְצַע. אֵין אומְרִים מַלְכוּת עִם זְכוּרוֹת, וְלֹא זְכוּרוֹת עִם הַשׁוֹפְרוֹת, וְאִם אָמַר - לֹא אָמַר כְּלוּם, וְצָרִיךְ לְאוֹמְרָה שְׁנֵיהֶם.

יא. פְּקֻדוֹת כְּזְכוּרוֹת, שְׁנֵאָמַר (בְּרַאשִׁית כא): "וְה' פָּקַד אֶת שָׁרָה" וגו'. וְאוֹמַר (שְׁמוֹת א): "פָּקַד פְּקֻדָּתִי אִתְּכֶם" וגו'. רַבִּי יוֹסִי אומר: אומְרִין עִם הַזְּכוּרוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אומר: לֹא יִאמְרָה עֲמֵהוּן, זְכוּרוֹת שִׁישׁ עֲמָה תְּרוּעָה, כְּגוֹן (וַיִּקְרָא כג): "זְכוּרוֹת תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ". רַבִּי יוֹסִי אומר: אומְרִין עִם הַזְּכוּרוֹת וְעִם הַשׁוֹפְרוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אומר: לֹא הֵיִתָּה אומְרִין אֵלָא עִם הַזְּכוּרוֹת בְּלִבְד. תְּרוּעָה שְׁאֵין עֲמָה וְלֹא כְלוּם, כְּגוֹן (בְּמִדְבָר כט): "יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם". רַבִּי יוֹסִי אומר: אומְרָה עִם הַשׁוֹפְרוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אומר: אֵינוּ אומְרָה כָּל עֶקֶר. מַלְכוּת שִׁישׁ עֲמָה תְּרוּעָה, כְּגוֹן "תְּרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ". רַבִּי יוֹסִי אומר: אומְרָה עִם הַמַּלְכוּת וְעִם הַשׁוֹפְרוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אומר: לֹא הֵיִתָּה אומְרָה אֵלָא עִם הַשׁוֹפְרוֹת בְּלִבְד. (דְּבָרִים ו): "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד". (דְּבָרִים ז): "וַיְדַעַת הַיּוֹם וְהַשְּׁבוֹת אֵל לְבָבְךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים וְגו'."

יא. פְּקֻדוֹת כְּזְכוּרוֹת, שְׁנֵאָמַר (בְּרַאשִׁית כא): "וְה' פָּקַד אֶת שָׁרָה" וגו'. וְאוֹמַר (שְׁמוֹת א): "פָּקַד פְּקֻדָּתִי אִתְּכֶם" וגו'. רַבִּי יוֹסִי אומר: אומְרִין עִם הַזְּכוּרוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אומר: לֹא יִאמְרָה עֲמָהוּן, זְכוּרוֹת שִׁישׁ עֲמָה תְּרוּעָה, כְּגוֹן (וַיִּקְרָא כג): "זְכוּרוֹת תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ". רַבִּי יוֹסִי אומר: אומְרִין עִם הַזְּכוּרוֹת וְעִם הַשׁוֹפְרוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אומר: לֹא הֵיִתָּה אומְרִין אֵלָא עִם הַזְּכוּרוֹת בְּלִבְד. תְּרוּעָה שְׁאֵין עֲמָה וְלֹא כְלוּם, כְּגוֹן (בְּמִדְבָר כט): "יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם". רַבִּי יוֹסִי אומר: אומְרָה עִם הַשׁוֹפְרוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אומר: אֵינוּ אומְרָה כָּל עֶקֶר. מַלְכוּת שִׁישׁ עֲמָה תְּרוּעָה, כְּגוֹן "תְּרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ". רַבִּי יוֹסִי אומר: אומְרָה עִם הַמַּלְכוּת וְעִם הַשׁוֹפְרוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אומר: לֹא הֵיִתָּה אומְרָה אֵלָא עִם הַשׁוֹפְרוֹת בְּלִבְד. (דְּבָרִים ו): "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד". (דְּבָרִים ז): "וַיְדַעַת הַיּוֹם וְהַשְּׁבוֹת אֵל לְבָבְךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים וְגו'."

אֵת כָּל הַיְהוּדִים" וגו'¹², כָּל אֱלוֹ שְׁאֲמָרוּ 'אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין מִשְׁחֻשְׁקָה' - מִתְרִין בְּמִלְאָכָה, בְּרַחֲצִיָּה, וּבִסְיֻכָּה, וּבִנְעִילַת הַסַּנְדָּל, בְּתַשְׁמִישׁ הַמָּטָה, אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין עַד שִׁיעָלָה עֲמוּד הַשַּׁחַר; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: עַד קָרוֹת הַגֶּבֶר. יִשָּׁן וְעָמַד - אֲסוּר מִיַּד. כָּל אֱלוֹ שְׁאֲמָרוּ: 'אֲסוּרִין בְּנְעִילַת הַסַּנְדָּל' - יֵצֵא מִן הַכֶּרֶף - נוֹעֵל. הַגִּיעַ לְכֶרֶף - חוֹלֵץ. וְכֵן אֲתָה אוֹמֵר בְּמַנְדָּה וּבִקְאָבֵל.

ו. אֵיזְהוּ יַחִיד? רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: לֹא כָּל הַרוֹצֵה לַעֲשׂוֹת עֲצָמוֹ יַחִיד - עוֹשֶׂה, עֲצָמוֹ תִּלְמִיד חֶכֶם - עוֹשֶׂה, אֲלָא כָּל שְׁמֹנְהוּוּ בֵּית דִּין פְּרִינָס עַל כֶּף, שְׁאָרְעֵי לְהֵם צַעַר וְנִזְקָק לְהֵם. רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּדָבָר שֶׁל שְׁבַח, אֲבָל בְּדָבָר שֶׁל צַעַר - עוֹשֶׂה, וְזָכוּר לְטוֹב, שְׁאִין שְׁבַח הוּא לֹא אֲלָא צַעַר הוּא לוֹ.

ז. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר מִשׁוּם רַבִּי מֵאִיר, וְכֵן הָיָה רַבִּי דוֹסָא אוֹמֵר כְּדַבְּרֵיו: חֲצִי תַשְׁרִי, מְרַחֲשׁוֹן, וְחֲצִי כְּסָלוֹ - זָרַע. חֲצִי כְּסָלוֹ, וְטִבְתָּ, וְשִׁבְטָא - חֶרֶף. חֲצִי שְׁבָט, וְאֶדְרָא, וְחֲצִי נִיסָן - קָר. חֲצִי נִיסָן, אֵיר, וְחֲצִי סִינָן - קְצִיר. חֲצִי סִינָן, תַּמְזוּ, וְחֲצִי אָב - קִיץ. חֲצִי אָב, אֶלּוּל, וְחֲצִי תַשְׁרִי - חַם. רַבִּי יְהוּדָה הָיָה מוֹנֶה מִמְרַחֲשׁוֹן. רַבִּי שְׁמַעוֹן מוֹנֶה מִתַּשְׁרִי.

ח. סָדֵר תַּעֲנִיּוֹת כִּיצַד? מוֹצִיאִין אֵת הַתְּבָה לְרַחֲוֵבָה שֶׁל עִיר, וְנוֹתְנִין עָלֶיהָ אֶפֶר מִקְּלָה, וְלֹא הָיוּ מִתְעַלְפִּין עָלֶיהָ, אֲלָא אֶחָד יוֹשֵׁב וּמִשְׁמֵרָה כָּל הַיּוֹם. וְקָן שְׁבָהֶם אוֹמֵר לַפְּנִיָּהֶם דְּבָרֵי כְּבוֹשִׁין: בְּנִי! יִתְבַּשֵּׁשׁ אָדָם מִחִבְרוֹ וְאֵל יִתְבַּשֵּׁשׁ אָדָם מִמַּעֲשָׂיו, מוֹטָב וְיִתְבַּשֵּׁשׁ אָדָם מִחִבְרוֹ וּמִמַּעֲשָׂיו, וְאֵל יִהְיֶה מוֹנֶה מִתַּשְׁרִי.

¹² וְשֵׁם כְּתוּב: "וְצוּמוֹ עָלַי וְאֵל תֹּאכְלוּ וְאֵל תִּשְׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לִילָה וְיוֹם" - מִשְׁמַע שֶׁהִלְלָה בָּא לַפְּנֵי הַיּוֹם.

הוּא וּבְנָיו נִעְצְבִין בְּרַעֲב, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (רַשְׁעִיָּה נַח, א): "לְמָה צָמְנוּ וְלֹא רָאִיתָ, עֲנִינוּ נַפְשָׁנוּ וְלֹא תִדְעֵי"; מָה הוּא מְשִׁיבוֹ? - "הֵן בְּיוֹם צִמְכֶם" וגו'. אָדָם שִׁישׁ בִּירוֹ עֲבָרָה וּמִתְנוּדָה, וְאִינוּ חוֹזֵר בָּהּ, לְמָה הַדְּבָר דּוֹמֵה? לְאָדָם שֶׁתּוֹפֵשׁ שְׂרָץ בִּירוֹ וְטוֹבֵל, שְׁאֵפִילוֹ טוֹבֵל בְּכָל מִימוֹת שְׁבַע־עוֹלָם - לֹא עֲלָתָה לוֹ טְבִילָה. זָרְקוּ מִיָּדוֹ, כִּיּוֹן שֶׁטְּבַל בְּאֲרָבַעִים סָאָה - מִיַּד עֲלָתָה לוֹ טְבִילָה, שְׁנֶאֱמַר (מִשְׁלֵי כַח, יג): "וּמִוֹדָה וְעֹזֵב יִרְחָם", וְאוֹמֵר (אִיכָה ג, מא): "נִשְׂא לְבַבְנוּ אֵל כַּפָּיִם אֵל אֵל בְּשָׁמַיִם".

ט. אוֹמֵר לַפְּנֵיהֶם עֲשִׂרִים וְאַרְבַּע בְּרָכוֹת, שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שְׁבַכְל יוֹם, וְשֵׁשׁ הָיוּ מוֹסִיפִין. עַל הַשְּׁבִיעִית הוּא אוֹמֵר: "בְּרוּךְ מְרַחֵם עַל הָאָרֶץ". מִשׁוּם סוּמְכוּסֵי אֲמָרוּ: "בְּרוּךְ מְשַׁפֵּיל הָרְמִים", וְאוֹתָן שֵׁשׁ הֵיכָן אֲמָרְן? בֵּין גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל לְרֹפֵא חוֹלִים. וּמֵאֲרִיךְ בְּגֹאֵלָה, וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו. עוֹנִין 'אֲמֵן' עַל כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה, וְכַךְ הָיוּ נוֹהֲגִין בְּבַבְלוּן, אֲבָל בְּמִקְדָּשׁ הָיוּ אוֹמְרִין: "בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם בְּרוּךְ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל", וְלֹא הָיוּ עוֹנִין אַחֲרָיו 'אֲמֵן', וְכָל כֶּף לְמָה? לְפִי שְׁאִין עוֹנִין אֲמֵן בְּמִקְדָּשׁ! מִנֵּין שְׁאִין עוֹנִין אֲמֵן בְּמִקְדָּשׁ? שְׁנֶאֱמַר (נְחֻמָּה ט, ה): "קוּמוּ בְּרַכּוּ אֵת ה' אֱלֹהֵיכֶם מִן הָעוֹלָם עַד הָעוֹלָם, וַיְבָרְכוּ אֵת שֵׁם כְּבוֹדְךָ וּמְרוֹמֶם עַל כָּל בְּרָכָה וְתַהֲלָה" - 'עַל כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה תֵּן לוֹ תַהֲלָה'.

י. עַל הַרְאֵשׁוֹנוֹת הוּא אוֹמֵר: "בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם, בְּרוּךְ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל", וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו: "בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד". וְחֲזוּן הַכְּנֶסֶת אוֹמֵר לְהֵם: "תִּקְעוּ הַכְּהֻנִּים, תִּקְעוּ!" וְחֲזוּר וְאוֹמֵר לְהֵם: "מִי שֶׁעָנָה אֵת אֲבָרְהָם בְּהַר הַמּוֹרִיָּה, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וַיִּשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה". וְהֵן תּוֹקְעִין וּמְרִיעִין וְתוֹקְעִין. וְעַל הַשְּׁנֵיָה הוּא אוֹמֵר: "בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם בְּרוּךְ זָכוּר הַנִּשְׁכָּחוֹת". וְהֵן

הַשֶּׁבֶת - לְאַחַר הַשֶּׁבֶת לְעוֹלָם. יֵשׁ מִהֵן שְׂמֵגְרִילִין פְּעַם אַחַת בְּחֹדֶשׁ, יֵשׁ מִהֵן שְׂמֵגְרִילִין פְּעַם אַחַת בַּשֶּׁבֶת, יֵשׁ מִהֵן שְׂמֵגְרִילִין פְּעַם אַחַת בְּשָׁבוּעַ, וְיֵשׁ מֵהֶם שְׂמֵגְרִילִין בְּכָל שָׁבוּעַ וּשְׁבוּעַ.

ג. כָּל שְׂמֵכִיר אֶת מִשְׁמֶרְתּוֹ וְאֶת בֵּית אָב שְׁלוֹ, וְהוּא מְבַתֵּי אָבוֹת קְבוּעִין - אִין אָסוּר אֶלָּא אוֹתוֹ יוֹם בְּלִבְד. כָּל שְׂמֵכִיר אֶת מִשְׁמֶרְתּוֹ וְאִין מְכִיר אֶת בֵּית אָב שְׁלוֹ, וְהוּא מְבַתֵּי אָבוֹת קְבוּעִין - אָסוּר כָּל אוֹתָהּ שֶׁבֶת. כָּל שְׂאִין מְכִיר, לֹא אֶת מִשְׁמֶרְתּוֹ, וְלֹא אֶת בֵּית אָב שְׁלוֹ, וְהוּא מְבַתֵּי אָבוֹת קְבוּעִין - אָסוּר כָּל חֹדֶשׁ. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, שִׁיְהָא זֶה אָסוּר לְעוֹלָם, אֶלָּא שְׂתַקְנָתוֹ קְלַקְלָתוֹ.

ד. מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ אֲנָשֵׁי מִשְׁמֶר מִתְרִין לְשִׁתּוֹת יִין בְּלִילוֹת, אֲבָל לֹא בִימִים? שְׂמָא תַּכְבֵּד הָעֵבֹדָה עַל אֲנָשֵׁי בֵּית אָב, וְיִבְאוּ וְיִסְיְעוּ לְהֵן. וּמִפְּנֵי מַה אָמְרוּ אֲנָשֵׁי בֵּית אָב לֹא בִיּוֹם וְלֹא בְּלִילָה? מִפְּנֵי שֶׁהֵן עֲסוּקִין תְּמִיד בְּעֵבֹדָה. מִכָּאן אָמְרוּ: כָּל כֹּהֵן שְׂמֵכִיר מִשְׁמֶרְתּוֹ, וּמִשְׁמֶרֶת בֵּית אָב שְׁלוֹ, וְיודֵעַ שְׂבַתֵּי אָבוֹתָיו קְבוּעִין שֵׁם - אָסוּר לְשִׁתּוֹת יִין כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם. מְכִיר מִשְׁמֶרְתּוֹ, וְאִינוּ מְכִיר מִשְׁמֶרֶת בֵּית אָב שְׁלוֹ, וְיודֵעַ שְׂבַתֵּי אָבוֹתָיו קְבוּעִין שֵׁם - אָסוּר לְשִׁתּוֹת יִין כָּל אוֹתָהּ שֶׁבֶת. אִין מְכִיר מִשְׁמֶרְתּוֹ, וְאִין מְכִיר מִשְׁמֶרֶת בֵּית אָב שְׁלוֹ, וְיודֵעַ שְׂבַתֵּי אָבוֹתָיו קְבוּעִין שֵׁם - אָסוּר לְשִׁתּוֹת יִין כָּל הַשָּׁנָה. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, אָסוּר לְשִׁתּוֹת יִין לְעוֹלָם, אֲבָל מַה אַעֲשֶׂה? שְׂתַקְנָתוֹ קְלַקְלָתוֹ.

ה. אֲנָשֵׁי מִשְׁמֶר וְאֲנָשֵׁי מַעֲמֵד - אָסוּרִין לְסַפֵּר וּלְכַבֵּס, בֵּין מִשְׁחָרֵב הַבַּיִת וּבֵין עַד שֶׁלֹּא חָרַב הַבַּיִת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: מִשְׁחָרֵב הַבַּיִת מִתְרִין, מִפְּנֵי שֶׁאֲבָל הוּא לְהֵם! יוֹם שְׁנִי וְחִמְשֵׁי הוֹחֲדוּ לְתַעֲנִית צַבּוּר, וּבִהֵן בְּתֵי דִינָם יוֹשְׁבֵין בְּעִירוֹת, וּבִהֵן נִגְנְסִין לְבַתֵּי כְּנַסִּיּוֹת וְקוֹרִין, וּבִהֵן מְקַדִּימִין לְמַקְרָא מְגִלָּה.

עוֹנִין אַחֲרָיו: "בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ". וְחֹזֵן הַכְּנַסָּת אוֹמֵר לְהֵם: "הֲרִיעוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן, הֲרִיעוּ!" וְחֹזֵר וְאוֹמֵר לְהֵם: "מִי שְׁעָנָה אֶת אָבוֹתֵינוּ עַל יַם סוּף, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם, וְיִשְׁמַע קוֹל צַעֲקַתְכֶם בַּיּוֹם הַזֶּה". תּוֹקְעִין וּמְרִיעִין וְתוֹקְעִין אַחַת. וְכֵן בְּכָל בְּרָכָה וּבְרָכָה, בְּאַחַת אוֹמֵר: 'תְּקַעוּ', וּבְאַחַת אוֹמֵר: 'הֲרִיעוּ', עַד שִׁיִּגְמֹר אֶת הַבְּרָכוֹת כָּלֵן. וְכֵן הִנְהִיג רַבִּי חֲלַפְתָּא בְּצַפּוּרִי, וְרַבִּי חֲנִינָא בֶן תְּרִדְיוֹן בְּסַכְנֵי, וּכְשֶׁבֵּא הִדְבָּר אֶצְל חֲכָמִים, אָמְרוּ: לֹא הָיָה נוֹהֲגִין בֶּן אֶלָּא בְּשַׁעְרֵי מִזְרַח וּבִהַר הַבַּיִת בְּלִבְד.

מִסְכַּת תַּעֲנִית פָּרָק שְׁנִי

א. אַרְבָּעָה מִשְׁמֶרוֹת עֲלוּ מִן הַגּוּלָּה: יְדַעִיה, חֲרוּם, פְּשָׁחוּר וְאִימֵר. עֲמְדוּ נְבִיאִים שְׂבִירוֹשְׁלַיִם, וְחֲלָקוּם וְהַעֲמִידוּם עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה מִשְׁמֶרוֹת, וּבְלַלוּם, וְהַשִּׁילוּם לְתוֹךְ הַקְּלָפִי, וּבֹא יְדַעִיה וְנִטַּל חֲמֵשׁ וְהוּא - הָרִי כָּאֵן שֵׁשׁ. בֹּא חֲרוּם וְנִטַּל חֲמֵשׁ וְהוּא - הָרִי שֵׁשׁ. בֹּא פְּשָׁחוּר וְנִטַּל חֲמֵשׁ וְהוּא - הָרִי שֵׁשׁ. בֹּא אִימֵר וְנִטַּל חֲמֵשׁ וְהוּא - הָרִי כָּאֵן שֵׁשׁ. וְכֵן הִתְנוּ עִמָּהֶם הַנְּבִיאִים, שֶׁאֶפְּלוּ יְהוּדִיִּים רֹאשׁ מִשְׁמֶרוֹת עוֹלָה מִן הַגּוּלָּה - לֹא יִדְחָה יְדַעִיה מִמְּקוֹמוֹ, אֶלָּא יְדַעִיה עָקַר וַיהוּדִיִּים טָפַל לוֹ. עֲמְדוּ רֵאשֵׁי מִשְׁמֶרוֹת, וּקְבָעוּ אֶת עֲצָמֵן בְּכַתֵּי אָבוֹת.

ב. כָּל מִשְׁמֶר שֵׁישׁ בּוֹ אַרְבָּעָה, חֲמִשָּׁה שֵׁשָׁה, שֶׁבַע, שְׁמוֹנֶה, תְּשַׁע. מִשְׁמֶר שֵׁישׁ בּוֹ אַרְבָּעָה - שְׁלֹשָׁה מְקַרְבִּין שְׁנֵי יָמִים, וְאַחַד מְקַרְבִּי יוֹם אֶחָד. מִשְׁמֶר שֵׁישׁ בּוֹ חֲמִשָּׁה - שְׁלֹשָׁה מְקַרְבִּין שְׁנֵי יָמִים, וּשְׁנַיִם מְקַרְבִּין יוֹם אֶחָד. מִשְׁמֶר שֵׁישׁ בּוֹ שֶׁשָׁה - חֲמִשָּׁה מְקַרְבִּין חֲמִשָּׁה יָמִים, וְאַחַד מְקַרְבִּי שְׁנֵי יָמִים. מִשְׁמֶר שֵׁישׁ בּוֹ שֶׁבַע - כָּל אֶחָד וְאַחַד מְקַרְבִּי יוֹמוֹ. מִשְׁמֶר שֵׁישׁ בּוֹ שְׁמוֹנֶה - שֵׁשָׁה מְקַרְבִּין שֵׁשָׁה יָמִים, וּשְׁנַיִם מְקַרְבִּין יוֹם אֶחָד. מִשְׁמֶר שֵׁישׁ בּוֹ תְּשַׁע - חֲמִשָּׁה מְקַרְבִּין חֲמִשָּׁה יָמִים, וְאַרְבָּעָה מְקַרְבִּין שְׁנֵי יָמִים. יֵשׁ מִהֵן שֶׁקְבָעוּ עֲצָמֵן לְעוֹלָם: הִבָּא בַּשֶּׁבֶת - בֹּא בַּשֶּׁבֶת לְעוֹלָם. לְאַחַר

יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסִי אָמַר: הָרִי זֶה מִתְעַנֶּה וּמִשְׁלִים. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי: אֵי אַתָּה מוֹדֶה בְּתַשְׁעָה בָּאָב שְׁחָל לְהִיּוֹת אַחַר הַשֶּׁבֶת, שְׁאוּכְלִין וְשׁוֹתִין מִבְּעוֹד יוֹם, מָה לִּי נִכְנַס לָהּ מִצְנָה, מָה לִּי יוֹצֵא הִמָּנָה מִצְנָה? אָמַר לוֹ: לֹא! אִם אֲמַרְתָּ בְּזָה, שְׁאוּכְלִין וְשׁוֹתִין כָּל הַיּוֹם, תֵּאמַר בְּזָה, שְׁאִין אוּכְלִין וְשׁוֹתִין אֲלָא מִשְׁחַשְׁכָּה?

ט. כֶּשֶׁם שֶׁמְתַרְיַעִין עַל הַגְּשָׁמִים בְּשָׂר שְׁנֵי שָׁבוּעַ - כֶּךָ מְתַרְיַעִין עֲלֵיהֶם בְּשִׁבְעֵיַת מִפְּנֵי פְּרֻסָּת אַחֲרִים. מְתַרְיַעִין עַל הָאֵלִינוֹת בְּפֻרְס הַפֶּסַח, עַל הַבּוֹרוֹת וְעַל הַשִּׁיחִין וְעַל הַמְעֻרוֹת, אֲפִילוֹ בְּפֻרְס הַחֵג. וְעַל כָּלֵן, אִם אֵין לָהֶם מַיִם לְשִׁתּוֹת - מְתַרְיַעִין עֲלֵיהֶן מִיָּד, וְאִיזְהוּ מִיָּד שְׁלֵהֶן? יוֹם שְׁנֵי וַחֲמִישֵׁי וְשֵׁנִי. וְעַל כָּלֵן, אֵין מְתַרְיַעִין עֲלֵיהֶן אֲלָא בְּאַפְרֻכֵיָא שְׁלֵהֶן.

י. אֲסַפְרָה, בְּזִמְן שֵׁישׁ בַּהּ מִיתָה - מְתַרְיַעִין עֲלֵיהָ, בְּזִמְן שְׁאִין בַּהּ מִיתָה - אֵין מְתַרְיַעִין עֲלֵיהָ, מְתַרְיַעִין עַל הַגּוֹבָאֵי בְּכָל שְׁהוּא, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אָמַר: אִף עַל הַחֲגָב. חֲרִב שְׁאֲמָרוּ, אֵין צְרִיךְ לוֹמַר חֲרִב שְׁאֵינוֹ שֶׁל שְׁלוֹם, אֲלָא אֲפִילוֹ חֲרִב שֶׁל שְׁלוֹם, שְׁאִין לָךְ חֲרִב שֶׁל שְׁלוֹם יוֹתֵר מִפְּרָעָה נֹכַח, וְאִף עַל פִּי כֵן נִכְשַׁל בַּהּ הַמֶּלֶךְ יֵאשְׁיָהוּ, שְׁנֵאמַר (דְּבָרֵי הַיָּמִים-ב לֵה, כֵּא): "וַיִּשְׁלַח אֵלָיו מַלְאָכִים לֵאמֹר, מָה לִּי וְלָךְ מֶלֶךְ יְהוּדָה, לֹא עֲלֶיךָ אַתָּה הַיּוֹם כִּי אֶל בֵּית מַלְחָמָתִי, וְאֱלֹהִים אָמַר לְבַהֲלָנִי, חֲדַל לָךְ מֵאֱלֹהִים אֲשֶׁר עִמִּי וְאֶל יִשְׁחִיתֶךָ, וְלֹא הִסָּב יֵאשְׁיָהוּ פָּנָיו מִמֶּנּוּ כִּי לְהִלָּחֵם בּוֹ הִתְחַפֵּשׂ וְגו'. וַיְרֹו הַיָּרִים לְמֶלֶךְ יֵאשְׁיָהוּ וְגו', הֵיוּ מִתְאַבְּלִין עַל יֵאשְׁיָהוּ וְגו', וַיִּקְוֹנוּ יִרְמְיָהוּ עַל יֵאשְׁיָהוּ, הֵיכָן פְּרוּשׁוֹ שֶׁל דְּבָר? (אַיְכָה ד, ט): "רוּחַ אֲפִינוּ מִשִּׁיחַ ה'" וְגו'. וְעַל כָּלֵם, אֵין מְתַרְיַעִין עֲלֵיהֶן אֲלָא בְּאוֹתָהּ הַפְּרֻכֵיָא בְּלַבָּד, הֵיָה בְּסוּרְיָא - אֵין מְתַרְיַעִין עֲלֵיהֶן.

יא. עִיר שְׁהַקִּיפוּהָ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אוּ נְהָר, וְאֶחָד סְפִינָה הַמְטַרְפֶּת בָּיָם, וְאֶחָד יְחִיד שְׁנוֹרְדָף מִפְּנֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, אוּ מִפְּנֵי

ו. מָה בֵּין תְּעַנִּית צְבוּר לְתְעַנִּית יְחִיד? תְּעַנִּית צְבוּר - אוּכְלִין וְשׁוֹתִין מִבְּעוֹד יוֹם, מָה שְׁאִין כֵּן בְּתְעַנִּית יְחִיד. תְּעַנִּית צְבוּר - אֲסוּרִין בְּמִלְאָכָה, בְּרַחֲצָה וּבְסִיכָה, וּבִנְעִילַת הַסַּנְדַּל וּבְתַשְׁמִישׁ הַמַּטָּה, מָה שְׁאִין כֵּן בְּתְעַנִּית יְחִיד. תְּעַנִּית צְבוּר - נִכְנָסִין לְבִתֵּי כְּנִסְיוֹת, מָה שְׁאִין כֵּן בְּתְעַנִּית יְחִיד. תְּעַנִּית צְבוּר - מוֹצִיאִין אֶת הַתְּכָה לְרַחוּבָה שֶׁל עִיר, מָה שְׁאִין כֵּן בְּתְעַנִּית יְחִיד. תְּעַנִּית צְבוּר - מִתְּפַלְלִין עֲשָׂרִים וָאַרְבַּע בְּרֻכּוֹת, מָה שְׁאִין כֵּן בְּתְעַנִּית יְחִיד. תְּעַנִּית צְבוּר - כְּהֻנִּים נוֹשְׂאִים כְּפִיָּהֶם, אַרְבַּע פְּעָמִים בַּיּוֹם, מָה שְׁאִין כֵּן בְּתְעַנִּית יְחִיד. תְּעַנִּית צְבוּר - אֵין מִפְּסִיקִין לְיָמִים טוֹבִים הַכְּתוּבִים בְּמַגְלָה, מָה שְׁאִין כֵּן בְּתְעַנִּית יְחִיד. מַעֲשֵׂה וְגִזְרוֹ תְּעַנִּית בְּחֻנְפָה בְּלוֹד, וַיְרַד רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַחֲמִי, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְסַפֵּר. וְאָמַר לָהֶם: "צֵאוּ וְהִתְעַנּוּ עַל מָה שֶׁהִתְעַנִּיתֶם". כָּל זִמְן שֶׁהָיָה רַבֵּן גַּמְלִיאֵל קָם - הָיְתָה הַלְכָה נוֹהֲגַת כְּדַבְּרֵיו, לְאַחַר מִיתָתוֹ שֶׁל רַבֵּן גַּמְלִיאֵל - בְּקֶשׁ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְבַטֵּל אֶת דְּבָרֵיו. עָמַד רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי עַל רַגְלָיו, וְאָמַר: 'חַזִּי אֲנָא, בְּתֵר רִישָׁא גּוּפָא אֲזִיל, כָּל זִמְן שֶׁהָיָה רַבֵּן גַּמְלִיאֵל קָם - הָיְתָה הַלְכָה נוֹהֲגַת כְּדַבְּרֵיו, עַכְשָׁו שְׁמַת, אַתֶּם מְבַקְּשִׁים לְבַטֵּל אֶת דְּבָרֵיו? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: 'אֲנוּ שׁוֹמְעִין לָךְ! נִקְבְּעָה הַלְכָה כְּדַבְּרֵי רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, וְלֹא עָרַעַר אָדָם עַל דְּבָרָיו.

ז. הַיָּמִים הָאֵלֶּה הַכְּתוּבִין בְּמַגְלַת תְּעַנִּית, לְפָנֵיהֶם וְלְאַחֲרֵיהֶם אֲסוּרִין. בְּשִׁבְתוֹת וְיָמִים טוֹבִים - הֵם אֲסוּרִין, לְפָנֵיהֶם וְלְאַחֲרֵיהֶם מְתַרְיַין. וּמָה הַפְּרֵשׁ בֵּין זֶה לְזֶה? הִלְלוּ דְבָרֵי תוֹרָה, וְדְבָרֵי תוֹרָה אֵין צְרִיכִים חֲזוּק. וְהִלְלוּ דְבָרֵי סוֹפְרִין, וְדְבָרֵי סוֹפְרִין צְרִיכִין חֲזוּק! אָבֵא יוֹסִי בֶּן דּוּסָאֵי אָמַר מִשֶּׁם רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי: נִשְׁבַּע שִׁתְּעַנֶּה בְּעָרֵב שֶׁבֶת - הָרִי זֶה שְׁבוּעַת שְׁקָר.

ח. וְתַשְׁעָה בָּאָב שְׁחָל לְהִיּוֹת בְּעָרֵב שֶׁבֶת, אוּכַל אָדָם כְּבִיצָה וְשׁוֹתָהּ אָדָם כְּבִיצָה, כְּדִי שְׁלֵא יִכְנַס לָהּ כְּשֶׁהוּא מְעַנֶּה; דְּבָרֵי רַבִּי

הַצְּבוּר, וְאֵל יִנְהַג עֲדוּנִין בְּעֶצְמוֹ, שְׁנֹאֲמַר (בראשית מב, א): "וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לְמָה תִּתְרָאוּ, אָמַר לָהֶם יַעֲקֹב לְבָנָיו: "אֵל תִּתְרָאוּ עֶצְמְכֶם כִּשְׂאֵתֶם שְׁבַעִי בַּפְּנֵי יִשְׁמַעֵאל, כְּדִי שְׂאֵל יִתְקַנְאוּ בְכֶם. אִיזָהוּ הַלֵּל הַגָּדוֹל? (תהלים קלו, ב): "הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים, הוֹדוּ לְאֲדֹנָי הָאֲדוֹנִים" וְגו'.

לְסֻטִים וְרוּחַ רָעָה, עַל כֵּלָּן - יְחִיד רִשְׁאֵי לְסֻגְף עֶצְמוֹ בְּתַעֲנִית - שְׂאֵל לְשִׁבְרֵךְ אֶת כַּחֲךְ. וְכֵן הָיָה רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אֵין הַיְחִיד רִשְׁאֵי לְסֻגְף אֶת עֶצְמוֹ בְּתַעֲנִית וַיִּצְטַרֵּךְ לְבִרְיוֹת, וְאֵין הַבִּרְיוֹת מִרְחֻמוֹת עֲלָיו. שְׂאֵלוֹ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: עַד הֵיכָן גְּשָׁמִים יוֹרְדִין, וַיִּתְפַּלְלוּ שְׂאֵל יִרְדוּ? אָמַר לָהֶם: כְּדִי שְׁיַעֲמַד אָדָם בְּקֶרֶן אֶפֶל וַיִּשְׁכַּשֵּׁךְ רִגְלוֹ בְּמִים. מַעֲשֵׂה וְאָמְרוּ לְחֹסֵיד אֶחָד: 'הַתְּפַלֵּל וַיִּרְדוּ גְּשָׁמִים! הַתְּפַלֵּל וַיִּרְדוּ גְּשָׁמִים. אָמְרוּ לוֹ: 'כִּשֵׁם שֶׁהַתְּפַלֵּלֵת שְׁיִרְדוּ גְּשָׁמִים, כִּף הַתְּפַלֵּל שְׁיִלְכוּ לָהֶם'. אָמַר לָהֶם: 'צֵאוּ וּרְאוּ, אִם עוֹמֵד אָדָם בְּקֶרֶן אֶפֶל וַיִּשְׁכַּשֵּׁךְ רִגְלוֹ בְּמִים'. אָנוּ מִתְּפַלְלִין שְׂאֵל יִרְדוּ גְּשָׁמִים, אָבֵל בְּטוּחִים אָנוּ שְׂאֵין הַמְּקוֹם מְבִיא מְבוֹל לְעוֹלָם, שְׁנֹאֲמַר (בראשית ט, טו): "וְלֹא יִהְיֶה עוֹד הַמַּיִם לְמְבוֹל" וְגו'. (ישעיה נד, ט): "כִּי מִי נַח זֹאת לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי" וְגו'. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מְבוֹל שֶׁל מַיִם אֵין מְבִיא - אָבֵל מְבוֹל שֶׁל אֵשׁ וְשֶׁל גְּפֵרִית יֵשׁ, כְּדֶרֶךְ שֶׁהִבִּיא עַל הַסְּדוּמִיִּים שְׁנֹאֲמַר (בראשית יט, כד): "וְהָ הַמְּטֵר עַל סְדוּם" וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְבוֹל שֶׁל כָּל בֶּשֶׂר - אֵין מְבִיא, אָבֵל מְבוֹל שֶׁל יְחִידִים יֵשׁ. כִּי־צַד? נֶפֶל לַיִם, טְבַעָה סְפִינְתוֹ בַיָּם, וּמֵת - הָרִי הוּא מְבוֹלוֹ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: מְבוֹל שֶׁל מַיִם - אֵין מְבִיא, אָבֵל מְבוֹל שֶׁל דְּבַר לְעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים לִימֹת הַמְּשִׁיחַ יֵשׁ, שְׁנֹאֲמַר (זכריה יא, ב): "וַאֲקַח אֶת מַקְלִי אֶת נַעַם" וְגו'. מֵהוּ אוֹמֵר? - "וַיִּתְפַּר בְּיוֹם הַהוּא".

יב. הַעֲבֵרוֹת וְהַמִּינִיקוֹת מִתַּעֲנִים בְּתַשְׁעָה בָּאֵב, וּבְיוֹם הַכְּפוּרִים וּבְשִׁלֹּשׁ תַּעֲנִיּוֹת שֶׁל צְבוּר, וְשִׁאָר תַּעֲנִיּוֹת - לֹא הָיוּ מִתַּעֲנוֹת, וְלֹא שְׁיַעֲנִיגוּ אֶת עֶצְמוֹ בְּתַפְנוּקִין, אֲלֵא שְׂאוּכְלוֹת וְשׁוֹתוֹת כְּדִי קִיּוֹם הַיְלָד. מִי שֶׁהָיָה מִתַּעֲנֶה עַל הַצָּרָה וְעַבְרָה, עַל הַחוּלָה וְנִתְרַפָּא - הָרִי זֶה מִתַּעֲנֶה וּמְשַׁלֵּם. הַהוֹלֵךְ מִמְּקוֹם שְׂאֵין מִתַּעֲנִין לְמְקוֹם שֶׁמִּתַּעֲנִין - הָרִי זֶה מִתַּעֲנֶה עִמָּהֶם. מִמְּקוֹם שֶׁמִּתַּעֲנִין לְמְקוֹם שְׂאֵין מִתַּעֲנִין - הָרִי זֶה מִתַּעֲנֶה וּמְשַׁלֵּם. שִׁכַח וְאָכַל - אֵל יִתְרָאֵה בַּפְּנֵי

3 MAY	ראשון Sunday	טז 16	בבלי: חולין ג ירושלמי: בבא קמא א תוספתא: יום טוב (ביצה) ב נ"ך: דברי הימים א יט רמב"ם: ציצית ג	לא לעובר	
				עלות השחר 4:40 סו"ז קרי"ש - מג"א 8:46 סו"ז תפלה - מג"א 10:08 שקיעה 7:54 נץ החמה 5:52 סו"ז קרי"ש - גר"א 9:22 סו"ז תפלה - גר"א 10:32 צה"כ לשיטת ר"ת 9:07	

4 MAY	שני Monday	יז 17	בבלי: חולין ד ירושלמי: בבא קמא ב תוספתא: יום טוב (ביצה) ג נ"ך: דברי הימים א כ רמב"ם: ברכות א	תענית שני תנינא, לב לעובר	
				עלות השחר 4:38 סו"ז קרי"ש - מג"א 8:45 סו"ז תפלה - מג"א 10:08 שקיעה 7:55 נץ החמה 5:51 סו"ז קרי"ש - גר"א 9:21 סו"ז תפלה - גר"א 10:32 צה"כ לשיטת ר"ת 9:08	

5 MAY	שלישי Tuesday	 יח 18	בבלי: חולין ה ירושלמי: בבא קמא ג תוספתא: יום טוב (ביצה) ד נ"ך: דברי הימים א כא רמב"ם: ברכות ב	ל"ג בעומר, לג לעובר Lag B'Omer	
				עלות השחר 4:37 סו"ז קרי"ש - מג"א 8:45 סו"ז תפלה - מג"א 10:07 שקיעה 7:56 נץ החמה 5:50 סו"ז קרי"ש - גר"א 9:21 סו"ז תפלה - גר"א 10:31 צה"כ לשיטת ר"ת 9:09	

6 MAY	רביעי Wednesday	יט 19	בבלי: חולין ו ירושלמי: בבא קמא ד תוספתא: ראש השנה א נ"ך: דברי הימים א כב רמב"ם: ברכות ג	לד לעובר	
				עלות השחר 4:36 סו"ז קרי"ש - מג"א 8:44 סו"ז תפלה - מג"א 10:07 שקיעה 7:57 נץ החמה 5:49 סו"ז קרי"ש - גר"א 9:20 סו"ז תפלה - גר"א 10:31 צה"כ לשיטת ר"ת 9:10	

7 MAY	המישי Thursday	כ 20	בבלי: חולין ז ירושלמי: בבא קמא ה תוספתא: ראש השנה ב נ"ך: דברי הימים א כג רמב"ם: ברכות ד	לה לעובר	
				עלות השחר 4:35 סו"ז קרי"ש - מג"א 8:43 סו"ז תפלה - מג"א 10:06 שקיעה 7:58 נץ החמה 5:48 סו"ז קרי"ש - גר"א 9:19 סו"ז תפלה - גר"א 10:30 צה"כ לשיטת ר"ת 9:11	

8 MAY	ששי Friday	כא 21	בבלי: חולין ח ירושלמי: בבא קמא ו תוספתא: תענית א נ"ך: דברי הימים א כד רמב"ם: ברכות ה	לו לעובר	
				עלות השחר 4:34 סו"ז קרי"ש - מג"א 8:43 סו"ז תפלה - מג"א 10:06 שקיעה 7:59 נץ החמה 5:47 סו"ז קרי"ש - גר"א 9:19 סו"ז תפלה - גר"א 10:30 צה"כ לשיטת ר"ת 9:12	

Candle Lighting 7:41 הדלקת הברות

9 MAY	שבת Shabbos	כב 22	בבלי: חולין ט ירושלמי: בבא קמא ז תוספתא: תענית ב נ"ך: דברי הימים א כה רמב"ם: ברכות ו	בהר-בחקתי, לו לעובר, פרק ה	
				עלות השחר 4:33 סו"ז קרי"ש - מג"א 8:42 סו"ז תפלה - מג"א 10:06 שקיעה 8:00 נץ החמה 5:45 סו"ז קרי"ש - גר"א 9:18 סו"ז תפלה - גר"א 10:30 צה"כ לשיטת ר"ת 9:13	

Shabbos Ends 9:13 זמן מוצש"ק

צו שִׁסְקוּ מִיט אַ פִּייל און בוֹיגן אום ל"ג פֿעֹמֶר, אַיז אַ סְגוּלָה פֿאַר קִינְדער. אויף דאָס דאָווענען
 שײַן פֿאַר'ן עמוּד, אַיז אַ סְגוּלָה פֿאַר קִינְדער. (ספֿר המדוֹת אות גְּנִים סִימֵן ס"ג)